

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Situácia na trhu práce v Slovenskej republike pod vplyvom pandémie COVID-19

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

06/2023

JMÉNO A PŘÍJMENÍ STUDENTA / STUDIJNÍ SKUPINA

Matúš Beňo/PE 52

JMÉNO VEDOUcíHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ing. Dana Stará, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Odevzdáním této práce prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracoval samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použil pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědom skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užil, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř., k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo: 11.04.2023 Berlín

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu bakalářské práce za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Národní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SOUHRN

1. Cíl práce:

Cieľom práce je zhodnotiť situáciu na trhu práce v SR pod vplyvom pandémie COVID-19.

2. Výzkumné metody:

V práci sa použila metóda syntézy pri spracovaní teoretickej časti a odbornej literatúry. Štatistická metóda a analytická metóda sa použili pri rozoberaní údajov a zhodnocovaní vývoja nezamestnanosti. Analytickou metódou sa urobil rozbor nezamestnanosti v SR podľa jednotlivých krajov, miest, profesií. Osobitné skúmanie jednotlivých častí podáva lepšie vedomosti o nezamestnanosti v SR ako celku.

3. Výsledky výzkumu/práce:

V období pandémie COVID-19 nezamestnanosť vzrástla na celom území SR. K 31.12.2019 dosiahla miera evidovanej nezamestnanosti 4,92 %. K 31.12.2020 sa zvýšila na 7,57 %, medziročne o 2,65 percentuálnych bodov. Aktívnu politikou zamestnanosti v druhom roku pandémie nezamestnanosť klesla o 0,81 percentuálnych bodov. Sprísnené opatrenia v boji s pandemiou spôsobili zvýšenú nezamestnanosť najmä v cestovnom ruchu, hoteliérstve a v službách s ním spojenými, v obchode a v doprave. V odvetviach stavebníctva a IT nezamestnanosť klesla. Minimálna mzda v roku 2020 bola vo výške 580 Euro, 51 % priemernej nominálnej mzdy. V roku 2021 sa tento rozdiel zvýšil. Minimálna mzda bola vo výške 623 Euro, 53 % priemernej nominálnej mzdy.

Hospodárska kríza zasiahla všetky odvetvia hospodárstva. Nezamestnanosť k 31.12.2008 dosiahla úroveň 8,39 %, k 31.12.2009 už 12,66 %. V prvom roku medziročne vzrástla o 4,27 percentuálneho bodu. Nezamestnanosť vzrástla najmä v profesiách remeselníkov a pomocných zamestnancov. Priemerná nominálna mzda bola v roku 2009 vo výške 744 Euro, minimálna mzda 269 Euro. Minimálna mzda v roku 2009 bola vo výške 36 % priemernej nominálnej mzdy.

4. Závěry a doporučení:

Počas obdobia pandémie sa v SR využívala aktívna politika zamestnanosti. Podporovala sa tvorba a udržanie pracovných miest rozličnými programami pre zamestnávateľov a podnikateľov. Finančné prostriedky vláda SR čerpala z vlastných zdrojov a z finančných zdrojov EÚ.

Počas hospodárskej krízy sa využívala pasívna politika zamestnanosti. Nevznikli programi na pomoc podnikom.

Miera nezamestnanosti nie je na celom území SR rovnaká. V krajoch na východe Slovenska je nezamestnanosť dlhodobo nadpriemerne vysoká, v krajoch západného Slovenska je nezamestnanosť nízka. Počas pandémie sa evidovaná miera nezamestnanosti medziročne rástla. Najvyššia miera nezamestnanosti sa evidovala v roku 2020 v Prešovskom kraji. Miera nezamestnanosti sa odlišovala aj v odboroch. Najviac voľných pracovných miest v období pandémie bolo v profesiách obsluha strojov a zariadení, najmenej robotníkov v poľnohospodárstve a lesníctve. V období pandémie sa prehĺbila štrukturálna nezamestnanosť.

Positívnymi opatreniami vlády SR bolo vytvorenie programov na podporu a udržanie zamestnanosti zamestnanosti Prvá pomoc, Prvá pomoc +, Prvá pomoc ++. Ďalším pozitívom boli programi určené na podporu zamestnanosti REPAS+ a KOMPAS+.

Vláda SR sa zamerala na aktívnu politiku trhu práce. Tá pozitívne pôsobila na trh práce a výkonnosť hospodárstva SR.

Vláda SR by mala svojou politikou motivovať uchádzačov o zamestnanie zamestnať sa v profesiách obsluha strojov a zariadení, o ktoré bol nízky záujem. Tiež by mala motivovať uchádzačov o zamestnanie sťahovať sa za pracov do regiónov, v ktorých je dostatok voľných pracovných miest.

KLÍČOVÁ SLOVA

Miera nezamestnanosti, ekonomicky aktívne obyvateľstvo, priemerná nominálna mzda, pandémie, kríza

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

1. Main objective:

The aim of the thesis is to evaluate the situation on the labor market in the Slovak Republic and the measures taken during the economic crisis and during the COVID-19 pandemic

2. Research methods:

The method of synthesis was used in the work in the processing of the theoretical part and professional literature. The statistical method and the analytical method were used to process the data and to evaluate the development of unemployment.

3. Result of research:

During the COVID-19 pandemic, unemployment increased throughout the Slovak Republic. Unemployment increased by 2.65 % year on year in the first year. Active employment policy in the second year of the pandemic unemployment fell by 0.77 %. Tighter measures to combat the pandemic have led to increased unemployment, especially in tourism, hospitality and related services, trade and transport. Unemployment fell in the construction and IT sectors. The average nominal wage grew by 3 % year on year. The minimum wage in 2020 was 51 % of the average nominal wage. In 2021, this difference increased. The economic crisis has affected all sectors of the economy. Unemployment rose by 4.27 % in the first year. Unemployment has risen mainly in the professions of craftsmen and auxiliary workers. The minimum wage in 2009 was 36% of the average nominal wage.

4. Conclusions and recommendation:

During pandemic period, an active employment policy was used in the Slovak Republic. The creation and maintenance of jobs was supported by various programs for employers and entrepreneurs. The Government of the Slovak Republic drew funds from its own resources and from EU financial resources. Passive employment policies were used during the economic crisis. Business assistance programs were not created.

The unemployment rate is not the same in the whole territory of the Slovak Republic. In the regions of eastern Slovakia, unemployment has been above average for a long time, and in the regions of western Slovakia, unemployment is low. During the pandemic, the registered unemployment rate increased year on year. The highest unemployment rate was recorded in 2020 in the Prešov Region. The unemployment rate also varied in trade unions. The most vacancies during the pandemic were in the professions of machinery and equipment, the least workers in agriculture and forestry. During the pandemic, structural unemployment deepened. Positive measures of the Government of the Slovak Republic were the creation of programs to support and maintain employment First Aid, First Aid+, First Aid++. Another positive was the REPAS+ and KOMPAS+ employment support programs.

The Slovak government focused on active labor market policy. This had a positive effect on the labor market and the performance of the Slovak economy. The Government of the Slovak Republic should motivate job seekers to work in the professions of operating machinery and equipment, which were of low interest. It should also motivate jobseekers to move to regions where there are enough vacancies.

KEYWORDS

Unemployment rate, economically active population, average nominal wage, pandemic, crisis

JEL CLASSIFICATION

E24 Employment • Unemployment • Wages • Intergenerational Income Distribution • Aggregate Human Capital • Aggregate Labor Productivity

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Matůš Beňo
Studijní program:	Ekonomika a management (Bc.)
Studijní skupina:	PE 52
Název BP:	Situácia na trhu práce v Slovenskej republike pod vplyvom pandémie COVID-19
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ol style="list-style-type: none">1. Úvod2. Teoretická část a metodika práce (nezamestnanost a jej druhy, meranie nezamestnanosti, politika zamestnanosti, opatrenia vlády v dôsledku výskytu COVID-19, metodika práce)3. Praktická část (situácia na trhu práce v Slovenskej republike, výdaje na politiku zamestnanosti)4. Záver
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<ul style="list-style-type: none">• BUCHTOVÁ, B. ŠMAJS, J. BOLELOUCKÝ, Z. <i>Nezaměstnanost</i>. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.• HANOBIK, F. <i>Sociálna politika EÚ a multikultúrnosť</i>. Příbram : Ústav sv. Jana Nepomuka Neumanna, 2016. ISBN 9788090614673.• LISÝ, J. et al. <i>Ekonomia</i>. Bratislava : IURA EDITION, 2011. ISBN 978-80-8078-406-5.• STANEK, V. et al. <i>Sociálna politika teória a prax</i>. Bratislava : SPRINT, 2011. ISBN 978-80-89393-28-2.• VASKA, L. <i>Služby zamestnanosti a vybrané aspekty sociálnej práce s nezamestnanými</i>. Bratislava : IRIS, 2014. ISBN978-80-89726-25-7.
Harmonogram:	<ul style="list-style-type: none">• Zpracování cílů a metodiky do 15. 02. 2021• Zpracování teoretické části do 18. 02. 2021• Zpracování výsledků do 27. 03. 2021• Finální verze do 01. 05. 2021
Vedoucí práce:	Ing. Dana Stará, Ph.D.

Prof. Ing. Milan Žák CSc.
Žák CSc., c=CZ, o=Vysoká škola ekonomie a managementu, a.s., givenName=Milan, sn=Žák, serialNumber=ICA - 10393535

prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoreticko-metodologická časť práce.....	2
2.1	Nezamestnanosť a jej druhy	2
2.2	Meranie nezamestnanosti	5
2.3	Politika zamestnanosti.....	7
2.3.1	Aktívna politika zamestnanosti Slovenskej republiky.....	7
2.3.2	Pasívna politika zamestnanosti Slovenskej republiky	9
2.4	Opatrenia vlády v dôsledku výskytu COVID-19.....	10
2.4.1	Dopad hospodárskej krízy a opatrenia vlády SR v rokoch 2010–2014	10
2.4.2	Dopad pandémie COVID-19 na hospodárstvo SR a opatrenia vlády	13
2.5	Metodika práce.....	17
3	Praktická časť práce	21
3.1	Situácia na trhu práce v Slovenskej republike	21
3.1.1	Miera nezamestnanosti v SR v období hospodárskej krízy	21
3.1.2	Miera nezamestnanosti v SR v období pandémie COVID-19.....	25
3.1.3	Evidovaná miera nezamestnanosti podľa regiónov a miest v SR.....	27
3.1.4	Pomer voľných pracovných miest podľa regiónov a miest v SR	31
3.1.5	Faktory ovplyvňujúce nezamestnanosť v SR.....	32
3.2	Výdaje na politiku zamestnanosti.....	34
3.2.1	Regionálna investičná pomoc	34
3.2.2	Pasívna politika zamestnanosti	35
4	Záver	37
	Literatúra	I
	Prílohy	I

Zoznam skratiek

EÚ – Európska únia

HDP – hrubý domáci produkt

SR – Slovenská republika

SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

Z.z. – zbierka zákonov

1 Úvod

Nezamestnanosť je nerovnovážny stav sociálny a makroekonomický. V každej trhovej ekonomike je nezamestnanosť podľa situácie na trhu práce dobrovoľná alebo nedobrovoľná, vo forme štrukturálnej, frikčnej alebo cyklickej. Nezamestnanosť sa meria dvomi spôsobmi. Meranie podľa počtu nezamestnaných osôb sa vyjadruje rozdiel medzi veľkosťou pracovnej sily a počtom zamestnanej pracovnej sily. Druhým spôsobom je výpočet percentuálnej miery nezamestnanosti, ktorý vyjadruje pomer počtu nezamestnaných k pracovnej sile. V trhovej ekonomike vláda zvyšuje úroveň prirodzenej miery nezamestnanosti za pomoci transferových programov. Tie sú určené na podporu zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti. Výsledkom aktívnej politiky práce je súlad medzi ponukou a dopytom na trhu práce a pružnejší mechanizmus. Pasívna politika zamestnanosti sa zameriava na poskytovanie dávok v nezamestnanosti ako náhradný príjem zo zamestnania. Úlohou pasívnej politiky trhu práce je evidencia uchádzačov o zamestnanie, záujemcov o zamestnanie, zverejňovanie a evidencia voľných pracovných miest, evidencia agentúr dočasného zamestnávania a sociálnych podnikov.

Nezamestnanosť sa stala dôsledkom hospodárskej krízy i pandémie COVID – 19. Zasiahla väčšinu štátov v svetovej ekonomike. Odrazila sa aj na ekonomike Slovenskej republiky.

V teoretickej časti sa spracovávajú teoretické poznatky nadobudnuté preštudovaním odbornej literatúry. V praktickej časti sa údaje a dáta čerpajú z rozličných štatistických prieskumov Štatistického úradu Slovenskej republiky a zo zisťovaní Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. V práci sa sleduje nárast nezamestnanosti počas hospodárskej krízy a počas pandémie COVID – 19 podľa jednotlivých krajov. Porovnávajú sa zmeny v jednotlivých rokoch. Sleduje a hodnotí sa najvyššia a najnižšia nezamestnanosť v mestách Slovenskej republiky. V prípade pandémie COVID – 19 sa hodnotí dopad nezamestnanosti aj podľa odvetví národného hospodárstva.

V bakalárskej práci sa vyhodnocujú rozdiely dopadu hospodárskej krízy a dopadu pandémie COVID-19 na nezamestnanosť v Slovenskej republike. Posudzuje sa nezamestnanosť pred hospodárskou krízou v roku 2008, počas hospodárskej krízy a následná obnova ekonomiky Slovenskej republiky po roku 2014. Po zotavení sa ekonomiky Slovenskej republiky z hospodárskej krízy a jej expanzií, začiatkom roka 2020 znovu nastal jej pokles v dôsledku pandémie COVID-19 a vyhlásenia mimoriadneho stavu v Slovenskej republike uznesením vlády o vyhlásení mimoriadnej situácie. Súčasťou následnej recesie sa zníži zamestnanosť, na ktorú sa zameriava bakalárska práca.

Práca sa zameriava na opatrenia vlády na oživenie ekonomiky po hospodárskej kríze, na podporu zamestnanosti, ktorej súčasťou sú aj rozsiahle novely zákonníka práce a zákonov o poistení. V tomto období sa novelizoval zákona o dani z príjmov. Práca opisuje opatrenia vlády, ktorými podporovala zamestnanosť počas pandémie COVID – 19. V rokoch 2020–2021 to boli opatrenia na podporu podnikania, podnikateľov a zamestnávateľov. Súčasťou opatrení boli aj novelizácie zákonov a schválenie nových zákonov v dôsledku mimoriadnych opatrení v súvislosti so šírením nebezpečnej ľudskej choroby COVID – 19.

Cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť situáciu na trhu práce v Slovenskej republike v oblasti zamestnanosti na pracovnom trhu v Slovenskej republike pod vplyvom pandémie COVID - 19.

2 Teoreticko-metodologická časť práce

V teoreticko-metodologickej časti práce sa rozoberá pojem nezamestnanosť a pohľady ekonómov na ňu. Z ekonomického hľadiska je mnohými ekonómami chápaná ako nerovnovážny stav z makroekonomického aj sociálneho pohľadu v trhovej ekonomike. Rozdelenie nezamestnanosti na frikčnú, štrukturálnu a cyklickú pomáha identifikovať stav zamestnanosti na trhu práce. Nezamestnanosť sa zvyčajne meria dvomi spôsobmi. Jedným je podľa počtu nezamestnaných osôb, kde sa počet osôb počíta v tisícoch a druhým spôsobom je výpočet percentuálnej miery nezamestnanosti. Politika zamestnanosti sa člení na aktívnu politiku a pasívnu. V kapitole sa vysvetľujú rozdiely medzi nimi. Aktívna politika sa definuje ako súbor opatrení, ktoré tvoria podmienky pre efektívne využitie pracovných síl a dynamickú rovnováhu na pracovnom trhu. Pasívna politika zamestnanosti sa v práci charakterizuje ako systém pomoci a podpory pri začleňovaní uchádzačov o zamestnanie na trhu práce. Pasívna politika zamestnanosti sa zameriava na poskytovanie dávky v nezamestnanosti ako náhradný zdroj príjmu zo zamestnania.

2.1 Nezamestnanosť a jej druhy

Nezamestnanosť mnoho ekonómov definuje rozličnými spôsobmi. Každý sa na ňu pozerá iným pohľadom. Podľa Stoličnej a Černičku (2019, s. 32) je nezamestnanosť jav, ktorý sa dá definovať z rôznych hľadísk a je predmetom skúmania mnohých vedných disciplín:

- ekonomického – nedostatočné využitie pracovnej sily;
- psychologického – negatívny pocit neschopnosti;
- individuálneho – stav, kedy človek nemá platené zamestnanie;
- sociálneho – dochádza k rôznym sociálnym fenoménom.

Práca je dôležitou podmienkou dôstojnej existencie človeka, prináša mu nielen materiálny prospech, ale súčasne mu dáva pocit sebarealizácie a spoločenskej užitočnosti. Zarádzuje človeka do radu sociálnych vzťahov, uspokojuje jeho potreby ctižiadosti, sebauplatnenia a sebaúcty (Buchtová, B. a kol. 2013, s. 49).

V kontexte životnej dráhy človeka práca určuje začiatok a koniec economickej aktivity (Buchtová, B. a kol. 2013, s. 49).

Z ekonomického hľadiska je nezamestnanosť charakterizovaná ako makroekonomický a sociálny nerovnovážny stav. Medzi ekonómami vyvoláva téma nezamestnanosti v trhovej ekonomike množstvo diskusií a dohadov. Cieľom hospodárskej politiky každého štátu je dosiahnutie plnej zamestnanosti. To však neznamená 100 % zamestnanosť, ale nezamestnanosť na úrovni prirodzenej miery nezamestnanosti. V trhovej ekonomike sa nezamestnanosť vyskytuje v niekoľkých formách. Ekonómovia uplatňujú viacero prístupov na sledovanie nezamestnanosti. Podľa kritéria vzniku nezamestnanosti rozdeľujú Martinčová, Čaplánová (2014, s. 25) nezamestnanosť na frikčnú, štrukturálnu a cyklickú. Ďalej rozdeľujú nezamestnanosť podľa situácie na trhu práce na dobrovoľnú a nedobrovoľnú.

Diferenciácia frikčnej, štruktúrnej a cyklickej nezamestnanosti ekonómom pomáha identifikovať stav na trhu práce. Frikčná nezamestnanosť vzniká ako následok pohybu obyvateľstva medzi rozličnými etapami životného cyklu, pohybu ľudí medzi regiónmi či pracovnými pozíciami. „Jedná sa o krátkodobý typ nezamestnanosti. Nakoľko ľudia bez práce po určitej dobe dokážu nájsť uplatnenie, nemožno frikčnú nezamestnanosť považovať za ekonomický problém (Stoličná, Černička, 2019, s. 32). Nezamestnanosť mladých ľudí je vo veľkej miere frikčná, toto tvrdenie sa opiera o skúsenosti a prieskumy z iných vyspelých krajín.

Aby mladí ľudia zistili svoje osobné schopnosti a naučili sa pracovať, musia hľadať miesta, čo v ich živote predstavuje rôzne zmeny, ktoré sú pre ich osobný a spoločenský život potrebné (Soukup, 2012, s. 282). Frikčne nezamestnaných Martincová, Čaplánová (2014, s. 25) označujú ako dobrovoľne nezamestnaných.

Štruktúrna nezamestnanosť vzniká v období nesúladu medzi ponukou zamestnancov a dopytom po nich. Nerovnovážny stav vzniká vtedy, keď má dopyt po určitom druhu práce rastúci charakter, zatiaľ čo sa ponuka voľných pracovných miest neprispôsobí rovnako rýchlo. Nerovnováha nastáva zväčša v sektoroch, ale tiež i v regiónoch. Niektoré sektory rastú rýchlejšie, iné pomalšie a niektoré dokonca upadajú. Martincová, Čaplánová (2014, s. 32) uvádzajú, že keby sa mzdy plynule prispôbili meniacej sa ponuke a dopytu, táto nerovnováha na trhu práce by sa stratila. Príčinu vidí v tom, že mzdy v oblastiach s prebytkom zamestnancov by klesli a v oblastiach s nedostatkom zamestnancov by vzrástli. Mzdy však nereagujú dostatočne rýchlo a pružne na ekonomickú situáciu na trhu práce. Niekedy trvá celé roky, kým sa prispôbia nedostatku alebo prebytku pracovnej sily.

Martincová, Čaplánová (2014, s. 34) uvádzajú, že cyklická nezamestnanosť vzniká v dôsledku prerušenia celkovej rovnováhy na trhu práce. Ekonomika v krajine dosahuje nižšiu dynamiku rastu a nezamestnanosť nadobúda charakter nedobrovoľnej nezamestnanosti. Cyklická nezamestnanosť sa vyskytuje, keď je nízky dopyt po zamestnancoch v celej krajine, nielen v jednotlivých regiónoch alebo len v niektorých sektoroch (Vaska, 2014, s. 85). Pokiaľ klesajú output a rovnako aj celkové výdavky, zákonite rastie nezamestnanosť v celej ekonomike. Ekonomické subjekty menej míňajú. Znižujú sa tým spotrebiteľské a investičné výdavky a spomaľuje sa rast ekonomiky, zvyšuje sa nezamestnanosť a znižuje sa miera inflácie (Černohorský, Teplý, 2012, s. 49). V období hospodárskej recesie klesá zamestnanosť v dôsledku nedostatočného agregátneho dopytu, vzniká cyklická nezamestnanosť. Dôsledky tohto stavu sú dlhodobé (Lisý, 2016, s. 480). Martincová, Čaplánová (2014, s. 35) ďalej uvádzajú, že vysoká úroveň frikčnej alebo štruktúrnej nezamestnanosti sa môže vyskytnúť aj v období, keď je celkový trh práce v rovnováhe, napr. v čase veľkej fluktuácie alebo geografickej nerovnováhy. Jednou z príčin dobrovoľnej a nedobrovoľnej nezamestnanosti je nepružnosť miezd. Výška miezd vyvoláva zmeny v ponuke i dopyte po práci. Ekonómovia zakreslili pružné mzdy medzi osy x a y . Zistili, že pokiaľ sú mzdy príliš vysoké, krivka ponuky práce SL pri množstve práce $L+$ sa stane celkom nepružná. Ak sú mzdy na nízkej úrovni, z klesajúceho charakteru krivky SL vychádza, že iba málo zamestnancov má záujem pracovať. Priesečníkom osí DL a SL je bod E . Podľa ekonómov sa v bode E na priamke W trh vyčisťuje. Priamka W predstavuje mzdovú sadzbu. Pri tejto mzdovej sadzbe zamestnávatelia zamestnávajú všetkých kvalifikovaných zamestnancov. Ekonómovia ďalej tvrdia, že úsečka AE predstavuje počet zamestnaných a úsečka EF predstavuje dobrovoľne nezamestnaných. Dobrovoľne nezamestnaní sú z toho dôvodu, že chcú pracovať za vyššiu mzdu a nie za mzdu pri mzdovej sadzbe, ktorá je výsledkom pôsobenia trhu. Ekonomika môže efektívne fungovať i vtedy, keď vytvára určitú nezamestnanosť a plne nevyužíva ponuku pracovnej sily na trhu práce.

Podľa Černohorského a Teplého (2012, s. 97) dobrovoľná nezamestnanosť môže byť v trhovej ekonomike v niektorých prípadoch ekonomicky efektívna. Nezamestnanosť v určitej miere môže podporovať HDP alebo čistý ekonomický blahobyť. Prirodzenou zložkou trhovej ekonomiky v každej krajine je aj určitá miera nezamestnanosti. Keď je počet nezamestnaných rovný alebo nižší ako počet voľných pracovných miest môže sa toto považovať za prirodzenú mieru nezamestnanosti. V takomto prípade sa hovorí o súlade medzi ponukou pracovných síl na jednej strane a dopytom po pracovných silách na strane druhej. Takáto forma nezamestnanosti sa označuje ako dobrovoľná nezamestnanosť (Lisý, 2016, s. 278). Páleník (2014, s. 47) definuje dobrovoľnú nezamestnanosť ak počet nezamestnaných je rovný alebo nižší ako počet voľných

pracovných miest. Podľa jeho teórie je voľných pracovných miest dostatočný počet, ale nezamestnaní o ne z rôznych príčin nejavia záujem.

Podľa Martincovej, Čaplánovej (2014, s. 36) prirodzenú mieru nezamestnanosti je možné charakterizovať ako súčet štruktúrnej a frikčnej nezamestnanosti. Štruktúrna a frikčná nezamestnanosť sú súčasťou života pracovnej sily a trhovej ekonomiky. Sú dôsledkom osobných a štruktúrnych zmien v ekonomike krajiny. Je veľa dôvodov, prečo sa potencionálni zamestnanci rozhodnú byť dobrovoľne nezamestnaní a nepracovať za ponúkané mzdové sadzby.

Nedobrovoľná nezamestnanosť nastáva vtedy, ak je počet voľných pracovných síl väčší ako je počet voľných pracovných miest (Lisý, 2016, s. 480).

Martincová, Čaplánová (2014, s. 38) tvrdia, že k najzložitejším a nedoriešeným problémom modernej ekonómie patria príčiny nepružnosti miezd. Mzdy sa neprispôsobujú aktuálnemu stavu na trhu práce, nevyčisťujú ho v dôsledku zmien na pracovnom trhu a teda nie sú pružné. Vzhľadom k tomu, že mzdy majú sklon reagovať na ekonomické šoky pomaly, mzdy sa nemenia tak, aby vyčistili trh, vzniká nerovnováha v dopyte po práci a ponuke práce, teda v počte tých, ktorí prácu hľadajú a voľnými pracovnými miestami. Na pracovnom trhu tak vzniká nerovnováha, ktorá v dnešných časoch vyvoláva nezamestnanosť v trhovej ekonomike.

Martincová, Čaplánová (2014, s. 38) poukazujú na to, že mzdová sadzba W'' je priveľmi vysoká a nepružná smerom dole. Cena práce sa zobrazuje v bode W' . Cena práce W' je vyššia ako W , ktoré predstavuje rovnovážnu mzdovú sadzbu. Pri vyššej mzdovej sadzbe bude chcieť pracovať viac kvalifikovaných pracovníkov, ako je ponuka voľných pracovných miest. Bod G je bodom, na krivke ponuky SL , ktorý vyjadruje počet pracovníkov, ktorí sú ochotní pracovať pri mzde W' . Na krivke dopytu DL je znázornené, že zamestnávatelia chcú pri mzde W' zamestnať iba počet zamestnancov H . Vzhľadom k tomu, že mzda sa nachádza nad úrovňou prečisťujúcou trh práce, z grafu je zjavné, že existuje nadbytok pracovníkov. Úsečka JH zobrazuje počet zamestnaných a úsečka HG predstavuje tých, ktorí si prácu aktívne hľadajú, teda dobrovoľne nezamestnaných.

Lisý (2016, s. 478) ako jednu z príčin nedobrovoľnej nezamestnanosti uvádzajú nepružné mzdy. Príčiny nepružnosti miezd patria k jedným z najzložitejších a stále nedoriešených problémov ekonómie. Ako základnú príčinu nepružnosti miezd definuje skutočnosť, že trh práce je regulovaným trhom. Mzdové ohodnotenie na pracovnom trhu určujú zamestnávatelia na časové obdobie zväčša jeden rok podľa mzdových taríf. Na pracovný trh tiež pôsobia odbory svojimi zásahmi na zvýšenie mzdového ohodnotenia, štát určovaním minimálnej mzdy a ďalší (Lisý, 2016, s. 480).

Regulované mzdy sa môžu označiť za základnú príčinu nedobrovoľnej nezamestnanosti. Z toho dôvodu, že nie je možné trh práce vyčistiť okamžite, pretože vznikajú na jednotlivých trhoch prebytky a nedostatky. Trh práce sa i napriek tomu prispôsobuje trhovým podmienkam. Ako príklad Černohorský a Teplý (2012, s. 201) uvádzajú, že mzdové ohodnotenie v povolaniach, o ktoré je veľký záujem rastie v porovnaní s povolaniami, o ktoré je menší záujem. Pracovný trh sa javí z krátkodobého hľadiska ako nevyčisťujúci sa. Z dlhodobého hľadiska však majú mzdy tendenciu mieriť k dorovnávaniu dopytu a ponuky. Hlavné skupiny voľných pracovných miest a hlavné skupiny nezamestnaných sa strácajú, pretože mzdy a počty záujemcov o prácu sa prispôsobujú trhovým podmienkam.

Černohorský, Teplý (2012, s. 279) uvádzajú, že prirodzená miera nezamestnanosti je takou úrovňou dobrovoľnej nezamestnanosti, pri ktorej sú sily pôsobiace na rast a pokles mzdovej a cenovej inflácie v rovnováhe. Pri prirodzenej miere nezamestnanosti inflácia stabilná, teda nemá tendenciu ani spomaľovať alebo sa zrýchľovať.

Podľa Martinovej a Čaplánovej (2014, s. 59) sa prirodzená miera nezamestnanosti tiež definuje ako najnižšia úroveň, ktorú možno udržať v trhovej ekonomike a tak predchádzať vysokej miere inflácie. Označuje sa aj ako zlatý stred medzi príliš vysokou a príliš nízkou mierou nezamestnanosti. Znamená tiež najvyššiu možnú dosiahnuteľnú úroveň zamestnanosti, ktorú môže trh práce udržať. Prirodzená miera nezamestnanosti sa nikdy nerovná nule. Dokonca aj ekonomiky, v ktorých je vysoká zamestnanosť, majú určité percento ľudí nezamestnaných.

2.2 Meranie nezamestnanosti

Podľa Lisého (2016, s. 482) meranie nezamestnanosti nie je jednoduché. V ekonomike krajiny sa obyvatelia rozoznávajú na tých, ktorí pracujú a tých, ktorí vôbec nepracujú, teda ekonomicky neaktívnych. Európska únia pre oblasť nezamestnanosti nemá nastavené žiadne celoeurópske pravidlá. Nedefinuje predpisy pre vykazovanie zaznamenávanej nezamestnanosti. Európska únia neovplyvňuje legislatívu členských krajín. Národná legislatíva, definícia nezamestnanosti či metodika výpočtu sa preto môžu v jednotlivých krajinách odlišovať.

Podľa Martinovej a Čaplánovej (2014, s. 68) na trhu práce je úplne bežnou skutočnosťou, že niektorí nezamestnaní by nemali mať problém nájsť si prácu a zamestnať sa. No oni sú nezamestnaní z toho dôvodu, aby čerpali príspevky z niektorého programu na finančnú podporu v nezamestnanosti, ktorý dotuje vláda SR prípadne EÚ. Prikláňajú sa k názoru považovať takýchto ľudí za ekonomicky neaktívnych. Medzi ekonomicky neaktívnymi sú zaradení i takí ľudia, ktorí chcú pracovať, prácu si aktívne hľadajú, no na trhu práce nie je pre nich uplatnenie. Takýchto nezamestnaných Martinová, Čaplánová (2014, s. 69) značujú „odradenými pracovníkmi“. Do tejto skupiny zaraďujú ľudí, ktorí už rezignovali na možnosť nájsť si zamestnanie.

Lisý (2016, s. 480) uvádza, že v ekonomike žiadnej krajiny nie sú evidovaní ako nezamestnaní ľudia, ktorí boli preradení na nižšie pozície, alebo pracujúci na skrátený pracovný úväzok. Nie je možné jednoznačne určiť mieru nezamestnanosti tak, aby bola jasným a hodnoverným ukazovateľom podmienok na trhu práce v sledovanej ekonomike. Miera nezamestnanosti je však zatiaľ najlepší spôsob na sledovanie údajov o nezamestnanosti. Nie je dokonalou, no ňou sledované údaje sú nesmierne užitočné.

Martinová, Čaplánová (2014, s. 70) uvádzajú, že v trhovej ekonomike sú za nezamestnaných považovaní tí, ktorí sú schopní pracovať, chcú pracovať, ale k uvažovanému dňu nezískali zamestnanie. Nezamestnaní sú i naďalej zahrňovaní do aktívneho obyvateľstva.

Martinová, Čaplánová (2014, s. 70) všetko práceschopné obyvateľstvo od 15 rokov do veku odchodu do dôchodku rozdeľujú na tri základné skupiny: zamestnaní, nezamestnaní a ekonomicky neaktívni. Medzi zamestnaných zaraďujú tých, ktorí vykonávajú akúkoľvek platenú prácu. K zamestnaným radia aj tých, ktorí prácu majú, no nepracujú z dôvodu ochorenia, čerpajú dovolenku, prípadne majú prekážky v práci. Nezamestnanými definujú ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, no aktívne si prácu hľadajú. Každý nezamestnaný musí byť evidovaný na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny SR a musí si aktívne hľadať prácu.

Zamestnaní aj nezamestnaní tvoria podľa Martinová, Čaplánová (2014, s. 71) ekonomicky aktívne obyvateľstvo. Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo tvoria tí, ktorí netvoria súčasť pracovnej sily. Je to časť dospelého obyvateľstva, ktorá navštevuje školu, vedie domácnosť, či nemôže pracovať z dôvodu ochorenia. Soukup (2012, s. 82) medzi ekonomicky neaktívne obyvateľstvo zaraďuje aj ľudí, ktorí zamestnanie nemajú, ale ani si ho aktívne nehľadajú.

Podľa definície EUROSTATu (Eurostat, 2021) nezamestnaní sú ľudia vo veku 15–64 rokov, ktorí podľa definície Medzinárodnej organizácie práce sú bez práce, sú schopní začať pracovať počas nasledujúcich dvoch týždňov, alebo si aktívne hľadali zamestnanie v priebehu predchádzajúcich štyroch týždňov.

Podľa Rehuša (2018, s. 43) by zameranie makroekonomicky založeného postoja trhovej ekonomiky k nezamestnanosti na trhu práce malo za následok, že sa pozornosť zameria na zmeny pracovnej sily a meranie nezamestnanosti.

Nezamestnanosť sa podľa Martincovej, Čaplánovej (2014, s. 80) obvykle meria dvomi spôsobmi. Prvým spôsobom je podľa počtu nezamestnaných osôb. Je to spôsob, ktorým sa vyjadruje rozdiel medzi veľkosťou pracovnej sily a počtom zamestnanej pracovnej sily v každom ročnom období. Zásoba sa postupom času mení podľa toho ako pribúdajú a ubúdajú nezamestnaní. Veľkosť pracovnej sily sa počíta v tisícoch.

$$u \text{ (v tis.)} = L - E \quad (1)$$

kde:

u je počet nezamestnaných v tisícoch,

L je počet práceschopného obyvateľstva,

E je počet zamestnaných.

Druhým spôsobom je výpočet percentuálnej miery nezamestnanosti. Tento spôsob zobrazuje počet nezamestnaných v pomere k pracovnej sile.

Percentuálna miera nezamestnanosti sa v bakalárskej práci vypočítala podľa Martincovej, Čaplánovej (2014, s. 81) pomocou vzorca:

$$u \text{ (\%)} = U / L * 100 \quad (2)$$

kde:

u je miera nezamestnanosti v %,

U je počet nezamestnaných,

L je počet práceschopného obyvateľstva

Obe metódy merania nezamestnanosti reagujú na dopad faktorov, ktoré ovplyvňujú nielen dopyt po pracovnej sile ale tiež ponuku pracovnej sily. Je samozrejmé, že tieto faktory menia zloženie a veľkosť pracovnej sily. Tá môže pracovať, alebo si hľadať prácu. Faktory dopytu ovplyvňujú skladbu a veľkosť pracovnej sily (Bakošová, A. a kol. 2017, s. 28).

Na Slovensku sú na meranie nezamestnanosti zaužívané dva metodické prístupy. Jednu metódu využíva Štatistický úrad SR a druhú Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR (Bakošová, A. a kol. 2017, s. 28).

Štatistický úrad pri zisťovaní nezamestnanosti využíva výberové zisťovania pracovných síl. Výberové zisťovania robí v náhodne vybraných domácnostiach. Zistené informácie zverejňuje pravidelne na štvrtročnej báze. Štatistický úrad je zodpovedný za metodiku výpočtu miery nezamestnanosti (Martincová, Čaplánová. 2014, s. 79).

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny SR pri zisťovaní nezamestnanosti vychádza zo svojej evidencie nezamestnaných, ktorí si aktívne hľadajú prácu. Úrad práce zozbierané informácie pravidelne raz mesačne zverejňuje. Spracovanie metodiky výpočtu nezamestnanosti je v kompetencii Úradu práce sociálnych vecí a rodiny SR (Bakošová, A. a kol. 2017, s. 49).

2.3 Politika zamestnanosti

Podľa Habánika (2012, s. 83) je nezamestnanosť veľmi vážny ekonomický, politický a sociálny problém. Vlády mnohých štátov sa snažia o to, aby bola miera nezamestnanosti čo možno najnižšia. J. M. Keynes toto úsilie nazval ako politika plnej zamestnanosti. V súčasnej dobe sa pod ňou chápe nezamestnanosť na úrovni prirodzenej miery nezamestnanosti. Vláda každého štátu s trhovou ekonomikou presadzuje opatrenia zamerané na to, aby v danej ekonomike neexistovala prevaha ponuky nad dopytom. Kroky vlády môžu byť zamerané na zvýšenie dopytu po práci alebo na zníženie ponuky práce.

Stanek (2011, s. 170) tvrdí, že úlohou vlády je zvyšovať úroveň prirodzenej miery nezamestnanosti s pomocou vládnych transferových programov. Vládne programy sú určené na zmiernenie neuhov z nezamestnanosti. Politika zamestnanosti a hospodárska politika sledujú jeden spoločný cieľ, ktorým je podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti. Hospodárska politika ovplyvňuje zvyšovanie zamestnanosti najmä nepriamo v súvislosti s celkovou dynamikou ekonomiky.

Podľa Martincovej, Čaplánovej (2014, s. 88) zvyšuje okrem účinkov demografických zmien a vládnych programov prirodzenú mieru nezamestnanosti aj štrukturálna nezamestnanosť. Tá je prejavom segmentácie trhu práce (profesijná štruktúra ponuky práce nezodpovedá štruktúre dopytu po práci). Koncepcie zníženia prirodzenej miery nezamestnanosti sú rozličné. Vláda od nich očakáva aspoň mierne zlepšenie na trhu práce. Ako príklady uvádzajú zlepšenie informácií na trhu práce a rekvalifikačné programy, zmeny vládnych programov tak, aby pracovníkov viac stimulovali k práci, vytvorenie verejných pracovných miest, vytvorenie ekonomiky pod vysokým tlakom – udržiavanie HDP na vysokej úrovni a stlačenie miery inflácie čo najnižšie a pod.

2.3.1 Aktívna politika zamestnanosti Slovenskej republiky

Krebs a kol. (2010, s. 292) definujú politiku zamestnanosti ako súbor opatrení, ktoré tvoria podmienky pre efektívne využitie pracovných síl a dynamickú rovnováhu na trhu práce. Politika zamestnanosti je výsledkom snahy štátu, podnikov, zamestnávateľov, zamestnancov a odborov. Výsledkom je harmonizácia ponuky a dopytu na trhu práce a pružnejší mechanizmus, ktorý pôsobí medzi nimi. Aktívna politika trhu práce je jednou z najmladších foriem politiky trhu práce. Začala sa rozvíjať po skončení druhej svetovej vojny. Najväčší rozvoj zaznamenala v sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia. V tomto období už nestačili opatrenia pasívnej politiky. Stalo sa nutnosťou, aby sa opatrenia v politike trhu práce smerovali adresnejšie a cielenejšie k znevýhodneným skupinám ľudí bez zamestnania.

Rievajová (2012, s. 32) ako ciele aktívnej politiky trhu práce definuje pomoc tým, ktorým hrozí nezamestnanosť a samozrejme pomoc nezamestnaným, aby sa zamestnali skôr než sa stanú dlhodobo nezamestnanými. Za základné ciele politiky zamestnanosti tiež označuje zabezpečenie práce pre všetkých, ktorí chcú a môžu pracovať a hľadajú si zamestnanie. Ďalším

cieľom označuje zabezpečenie podpory v nezamestnanosti uchádzačom o zamestnanie, ktorí nie vlastnou vinou stratili zamestnanie a stali sa nezamestnanými.

Krebs a kol. (2010, s. 292) definujú politiku zamestnanosti ako súbor opatrení, ktoré tvoria podmienky pre efektívne využitie pracovných síl a dynamickú rovnováhu na trhu práce. Politika zamestnanosti je výsledkom snahy štátu, podnikov, zamestnávateľov, zamestnancov a odborov. Výsledkom je harmonizácia ponuky a dopytu na trhu práce a pružnejší mechanizmus, ktorý pôsobí medzi nimi. Aktívna politika trhu práce je jednou z najmladších foriem politiky trhu práce. Začala sa rozvíjať po skončení druhej svetovej vojny. Najväčší rozvoj zaznamenala v sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia. V tomto období už nestačili opatrenia pasívnej politiky. Stalo sa nutnosťou, aby sa opatrenia v politike trhu práce smerovali adresnejšie a cielenejšie k znevýhodneným skupinám ľudí bez zamestnania.

Rievajová (2012, s. 32) ako ciele aktívnej politiky trhu práce definuje pomoc tým, ktorým hrozí nezamestnanosť a samozrejme pomoc nezamestnaným, aby sa zamestnali skôr než sa stanú dlhodobo nezamestnanými. Za základné ciele politiky zamestnanosti tiež označuje zabezpečenie práce pre všetkých, ktorí chcú a môžu pracovať a hľadajú si zamestnanie. Ako ďalší cieľ určuje zabezpečenie podpory v nezamestnanosti uchádzačom o zamestnanie, ktorí nie vlastnou vinou stratili zamestnanie a stali sa nezamestnanými.

Pomoc na podporu zamestnanosti

Zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti upravuje základné služby aktívnej politiky trhu práce. Zameriava sa na odborné poradenské služby, podporu vytvárania nových pracovných miest, sprostredkovanie vhodného zamestnania, vzdelávanie a prípravu na trh práce. Zákon definuje podporu zamestnávateľom pri tvorbe nových pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie, či udržanie zamestnanosti. Opatrenia aktívnej politiky zamestnanosti sa zameriavajú na zmiernenie regionálnych rozdielností, rast zamestnanosti, znižovanie nezamestnanosti absolventov stredných a vysokých škôl. S tým sa spája podpora vytvárania nových pracovných miest, čo sa chápe ako najúčinnější prostriedok na zabezpečenie rastu príjmov obyvateľstva a súčasne znižovanie dlhodobej nezamestnanosti. Nástroje na podporu aktívnej politiky zamestnanosti sú v zákone o službách zamestnanosti rozdelené podľa cieľov súvisiacich so zvyšovaním zamestnanosti a tiež udržaním pracovných miest. Nástroje, ktoré sa orientujú na ponuku trhu práce, teda na pracovnú silu, zvyšovanie zamestnanosti a pracovnej mobility sú predovšetkým poradenské a informačné služby, poskytovanie príspevku na aktívnu činnosť, poskytovanie príspevku na vykonávanie absolventskej praxe, sprostredkovanie zamestnania a príprava a vzdelávanie pre trh práce uchádzačov o zamestnanie a záujemcov o zamestnanie. Nástroje zamerané na stimulovanie dopytu po pracovnej sile sa členia na poskytovanie príspevkov zamestnávateľom a poskytovanie príspevkov uchádzačom. Radia sa sem príspevky na činnosť pracovného asistenta, na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti, príspevky na samozamestnávanie pre SZČO, príspevky na vytvorenie nového pracovného miesta, príspevky na zriadenie chráneného pracoviska alebo chránenej dielne, príspevky na zamestnávanie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Medzi významné nástroje aktívnej politiky zamestnanosti sa tiež radia nástroje zamerané na podporu udržania zamestnanosti. Túto skupinu tvoria finančné pomoci na podporu udržania zamestnanosti v malých a stredných podnikoch, príspevky na dochádzku a dopravu do zamestnania, príspevky na podporu a udržanie pracovných miest, príspevky na udržanie zamestnancov so zdravotným postihnutím v zamestnaní, príspevky na úhradu prevádzkových nákladov chráneného pracoviska alebo dielne, príspevky na prípravu a vzdelávanie na trh práce zamestnancov.

Podľa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) sa radia medzi najvyužívanejšie opatrenia príspevkov na aktívne práce, príspevkov na absolventskú prax a príspevkov pre SZČO.

Príspevky pre zvýšenie zamestnanosti zohrávajú podstatnú úlohu v aktívnej politike trhu práce na Slovensku.

Podľa informácií Úradu práce sociálnych vecí a rodiny SR (2021) vláda zmiernila negatívne vplyvy pretrvávajúcej mimoriadnej situácie na trhu práce, evidovaným nezamestnaným sa postupne predlžovalo obdobie poberania dávok v nezamestnanosti. Toto opatrenie sa týkalo všetkých nezamestnaných, ktorým počas trvania krízovej situácie uplynulo obdobie poberania dávky v nezamestnanosti a stále si aktívne hľadali prácu.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) zverejnil, že prostredníctvom aktívnych opatrení na trhu práce, pri ktorých sa uchádzači o zamestnanie priamo umiestnili na trhu práce v rámci novovytvoreného pracovného miesta, bolo v roku 2020 umiestnených 38 644 nezamestnaných, čo predstavuje 24,34 %. V roku 2019 sa v rámci novovytvorených pracovných miest na trhu práce umiestnilo 10,29 % uchádzačov o zamestnanie. 31 221 zamestnaných bolo podporovaných počas roka príspevkami na udržanie na už existujúcich pracovných miestach. Jednalo sa najmä o zamestnanie 10 067 zamestnaných so zdravotným postihnutím a 19 500 zamestnaných sa poskytovali príspevky na dochádzku za prácou, presťahovanie a tiež na podporu mobility za prácou.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) zverejnilo programy, ktoré sa realizovali v roku 2020 v rámci aktívnych opatrení na trhu práce. Projekty sa financovali predovšetkým z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu, spolufinancovaním zo štátneho rozpočtu a z iných zdrojov. Medzi najviac využívané projekty sa radili Projekty na podporu udržania pracovných miest vrátane pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje samostatná zárobková činnosť, na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie, núdzového stavu. Pre zamestnancov a zamestnávateľov sa stali zaujímavé pilotné projekty na overenie nových aktívnych opatrení trhu práce, pilotné projekty a programy na podporu rozvoja regionálnej a miestnej zamestnanosti. Opatrenia aktívnej politiky trhu práce sa premietli do zvýšenia zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie a podporu zamestnanosti hlavne znevýhodnených skupín – dlhodobo nezamestnaní, mladiství, zdravotne postihnutí a ďalší. Projekty sa financovali prevažne zo zdrojov z EÚ v rámci operačného programu Ľudské zdroje.

Regionálna investičná pomoc

Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) uviedol, že v roku 2020 bol príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta poskytnutý prijímateľom investičnej pomoci v celkovej výške 1,62 mil. euro. Investičná pomoc sa poskytla 6 investorom. Prijímatelia investičnej pomoci museli vytvoriť a udržať nové pracovné miesto počas 5 rokov. Investorom bola v roku 2020 poskytnutá investičná pomoc formou príspevku. Pomoc sa poskytla pre pracovné miesta udržateľné 1 rok a pracovné miesta, ktoré je potrebné udržať 2 roky.

2.3.2 Pasívna politika zamestnanosti Slovenskej republiky

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) politiku trhu práce charakterizujú ako systém pomoci a podpory občanov pri začleňovaní sa na trhu práce, súbor opatrení, činností, foriem a nástrojov, ktoré sa majú uplatňovať pri práci s uchádzačmi o zamestnanie. Zákony, ktorými sa upravujú služby zamestnanosti sledujú, aby jednotlivci, ktorým Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR pomáha pri uplatnení sa na trhu práce si pomáhali i sami, vlastným úsilím. Trh práce ovplyvňujú pracovno-právne a sociálne predpisy ako napr. stanovenie minimálnej mzdy, podmienky na poberanie dôchodkov, úpravou pracovnej doby, dĺžkou školskej dochádzky a pod.

Kotýnková a Němec (2003, s.131) uvádzajú, že pasívna politika zamestnanosti je zameraná na poskytovanie dávky v nezamestnanosti. Dávka v nezamestnanosti sa považuje ako náhradný príjem zo zamestnania. Jej poskytovanie je založené na princípe poistenia. Úlohou pasívnej politiky trhu práce je evidencia uchádzačov o zamestnanie, záujemcov o zamestnanie, zverejňovanie a evidencia voľných pracovných miest, evidencia agentúr dočasného zamestnávania a sociálnych podnikov.

Podľa zákona o sociálnom poistení §104, ods. 1 podmienkou o priznanie dávky v nezamestnanosti je, aby bol občan v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie poistený v nezamestnanosti najmenej tri roky.

Za tvorbu politiky trhu práce je zodpovedné Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny. Ministerstvo určuje priority a ciele politiky trhu práce na území štátu. Priority a ciele politiky zamestnanosti sa podriaďujú zámerom hospodárskej a sociálnej politiky, ktoré sú špecifikované v programovom vyhlásení vlády a v ďalších dokumentoch, ktoré schvaľuje NR SR.

2.4 Opatrenia vlády v dôsledku výskytu COVID-19

V kapitole sa opisuje dopad hospodárskej krízy na ekonomiku SR. V podkapitole sa opisujú opatrenia vlády na boj s krízou. Vláda v tomto období zvolila pasívnu politiku zamestnanosti. Novelizovala zákony, ktoré ovplyvňovali zamestnanosť. Zmenila Zákonník práce, Zákon o dani z príjmov a podobne. Týmto novelami sťažila zamestnávanie. Zamestnávateľia začali preferovať personálne agentúry, zo zamestnancov sa stávali podnikatelia. Vo veľmi nízkej miere sa využívalo zamestnávanie na dohody. V druhej časti podkapitoly sa opisuje dopad pandémie na ekonomiku Slovenska a opatrenia vlády na boj s ňou. Počas pandémie vláda zvolila aktívnu politiku zamestnanosti. Pre zamestnávateľov vytvárala podporné programy na udržanie pracovných miest. Vytvárala tiež investičné programy na zníženie rozdielov medzi krajinami Slovenska. Finančné prostriedky využívala z programov EÚ a z vlastných zdrojov.

2.4.1 Dopad hospodárskej krízy a opatrenia vlády SR v rokoch 2010–2014

Prvou zaťažkavou skúškou bola pre podnikateľov a malé a stredné podniky kríza v rokoch 2008-2010. Nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu, Edmund S. Phelps, sa o finančnej kríze vyjadril ako o „dokonalej búrke“. Hodnotil ju ako zriedkavú kombináciu vplyvov vedúcich k zhoršeniu situácie. Davies (2010, s.75) označil hospodársku krízu za súhrn činiteľov, ktoré boli príčinou finančnej a neskôr hospodárskej krízy v rokoch 2007-2009 boli vyústením hlbších a dlhodobějších procesov, ku ktorým došlo v rámci globálneho ekonomického systému.

Z pôvodne hypotekárnej krízy postupne cez úverovú a finančnú krízu v západnej Euroópe vznikla hospodárska kríza (Suter, Herkenrath, 2012, s.300). Snahy vyriešiť ju však viedli k vzniku ďalšej krízy, dlhovej. Zmena súkromných strát na straty spoločenské rezultoval viedla k obrovskému nárastu verejného dlhu jednotlivých krajín EÚ. Ten niektoré krajiny takmer priviedol k bankrotu. Verejný dlh 14 z 27 krajín EÚ prekročil hranicu 60 % HDP, ktorú stanovil Pakt stability a rastu (Schiller, 2004, s.412). Hospodárstvo EÚ sa ocitlo v kríze. Problémy v oblasti verejných financií vykazovali nielen ekonomiky krajín Grécka, Španielska, Portugalska, Talianska či Írska, ale i výkonné ekonomiky Veľkej Británie, Nemecka, Francúzska či Belgicka. Tým, že sa neustále znižovala výška skutočného HDP mala za následok vo veľkej miere obmedzená výroba, nárast nezamestnanosti a tiež inflácie. Mnoho podnikov v tom období ukončilo svoju podnikateľskú činnosť. Hlavným dôvodom bol nedostatok kapitálu. Ten bol následkom nízkej kúpyschopnosti obyvateľstva a tiež celkovým dopytom.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) uvádza, že členské krajiny EÚ nemali pre oblasť nezamestnanosti nastavené žiadne pravidlá. Z dôvodu, že dáta o registrovaných

nezamestnaných boli len národnými administratívnymi údajmi, zostavenými na základe národných údajov jednotlivých členských krajín, národné definície nezamestnanosti a tiež metódy výpočtu sa v jednotlivých krajinách EÚ odlišovali. Z tohto dôvodu Medzinárodný úrad práce vytvoril presnú definíciu nezamestnaných osôb a spôsob výpočtu nezamestnanosti pre jej štatistické meranie. Miera nezamestnanosti predstavuje nezamestnané osoby ako percento z pracovnej sily (Eurostat, 2021). V prvom štvrtroku 2013 dosiahla nezamestnanosť v 27 krajinách EÚ hranicu 10,9 % pracovnej sily, čo predstavovalo viac ako 26 miliónov nezamestnaných. V rovnakom období predstavovala miera nezamestnaných mladých ľudí v 27 členských krajinách únie 23,5 % (McDonogh, 2013, s.127). Bola to neprijateľne vysoká miera nezamestnanosti. Mimoriadne vysoká nezamestnanosť bola u osôb mladších ako 25 rokov, v Grécku 58,4 % a v Španielsku 55,7 %. Bolo nevyhnutné, aby všetky štáty EÚ zmobilizovali svoje dostupné zdroje a vytvorili nové pracovné miesta, čím by podporili návrat k trvalo udržateľnému rastu (McDonogh, 2013, s.127).

Podľa Habánika (2012, s. 59) po období recesie sa trh vyčistil od prebytočných produktov, pracovných síl a neefektívnych výrobcov. Nasledovala expanzia, fáza obnovy ekonomickej aktivity. Obnovila a zvýšila sa výkonnosť aj slovenskej ekonomiky nielen ekonomik krajín EÚ. Zvýšil sa HDP a hospodárstvo EÚ a samozrejme aj Slovenska smerovalo k plnému využitiu výrobných zdrojov. Úlohou a hlavným cieľom hospodárskej politiky štátu je zabezpečiť stabilný a dlhodobý udržateľný rast ekonomiky a jej celkovú reálnu konvergenciu. Dôsledkom hospodárskeho rozvoja bol vzrast dopytu po práci, kapitáli a pôde, teda po výrobných faktoroch. Vo všetkých ekonomikách štátov EÚ postupne vznikali priaznivé podmienky na rozširovanie výroby. Následne na to postupne začala klesať nezamestnanosť. Výkon ekonomiky v jednotlivých štátoch nadobudol vzostupný charakter a vývoj makroekonomických veličín (HDP, zamestnanosť, cenová hladina) sa vyvíjali pozitívne. Okáli a kol. (2004, s. 21) tvrdia, že rastúca vzájomná závislosť ekonomik eurozóny vyzýva k sústavnému prehodnocovaniu metód a procedúr na koordináciu makroekonomických politík a na posilnenie tejto koordinácie. Podľa Okáliho a kol. (2004, s. 21) hospodárska politika prispieva k ekonomickej výkonnosti podporujúcej:

- tvorbu pracovných miest;
- cenovú stabilitu a čo možno najnižšiu infláciu;
- ekonomický rast s čo najvyšším HDP;
- rovnováhe platobnej bilancie.

Podľa Habánika (2012, s. 59) má vytvorenie priaznivého podnikateľského prostredia a súčasne postupné smerovanie hospodárstva k vedomostnej spoločnosti. Udržateľnosť rastu bola zabezpečená zvyšovaním potenciálneho produktu ekonomiky založenom na raste produktivity, konkurencieschopnosti a zamestnanosti.

Pokles nezamestnanosti v roku 2013 spôsobený aj komplexom legislatívnych zmien. Zvýšila sa minimálna mzda a s ňou súviselo aj zvýšenie minimálnych odvodov. Výška odvodového zaťaženia podľa jednotlivých druhov poistenia za obdobie rokov 2012–2014 je zobrazená v prílohe 1. V tabuľke sa odvodové zaťaženie rozdeľuje podľa výšky vymeriavacieho základu v rozpätí od minimálneho po maximálne. Vzhľadom k tomu, že sa každoročne mení minimálna mzda, mení sa tiež minimálny a maximálny vymeriavací základ. Z tohto dôvodu sú základy rozdelené podľa rokov. Údaje do tabuľky 1 sa čerpali z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021).

Najťažší dopad na zamestnanosť malo zvýšenie a výpočet odvodov pre zamestnancov, ktorí pracovali na rozličné druhy dohôd. Tento spôsob zamestnávania využívali zamestnávateľia hlavne na sezónne práce, prípadne krátkodobé výpomoci. V prípadoch, kedy bolo pre nich

zbytočné zamestnávať na danej pozícii zamestnanca na trvalý pracovný pomer. V dôsledku týchto zmien zamestnávali zamestnávateľia k 31.12.2013 o 46 tisíc zamestnancov menej ako v roku 2008, teda v období pred krízou. Údaje boli čerpané z Úradu práce sociálnych vecí a rodiny SR (2021).

V roku 2013 prešiel Zákonník práce niekoľkými novelami. Ich výsledkom bolo posilnenie postavenia zamestnanca v pracovno-právnom vzťahu. Jednou z veľkých zmien bolo skrátenie možnosti pracovať na dobu určitú z troch rokov na dva. Ďalšou zmenou bolo zrovnoprávnenie zamestnancov, ktorí pracovali na dohody o vykonaní práce, o pracovnej činnosti a práce študenta so zamestnancami, ktorí pracovali na pracovnú zmluvu. Pre zamestnávateľov predstavovala táto zmena ďalšiu záťaž. Stúpili im mzdové náklady na zamestnancov, ktorých zamestnávali krátkodobo na rozličné sezónne práce a výpomoci. Podľa Zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení sa do 31.12.2012 odvádzali z dohôd len odvody do Sociálnej poisťovne v celkovej výške 1,05 %. Od 1.1.2013 museli zamestnávateľia za všetkých zamestnancov aj pracovníkov pracujúcich na dohody podľa Zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení odvádzat' odvody do Sociálnej poisťovne 33,15 % a podľa Zákona č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení do zdravotných poisťovní vo výške 14 %. Zamestnávateľom tak stúpili mzdové náklady len na zamestnancov, ktorých zamestnávali na dohody o štvrtinu alebo o tretinu v porovnaní s tým, koľko za nich odvádzali pred novelou Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce.

Ďalšou komplikáciou pre zamestnávateľov bolo založenie niekoľkých skupín zamestnancov, ktorí pracovali na dohodu. Každá skupina odvádzala iné odvody do Sociálnej poisťovne. Najnižšie odvody platili študenti stredných škôl do veku 18 rokov a študenti vysokých škôl do veku 26 rokov. Zvýhodnení boli aj dôchodcovia. Dôležitým hľadiskom bol nielen vek a postavenie študent alebo dôchodca ale aj druh dohody, pravidelná alebo nepravidelná. Pre každú skupinu pracovníkov pracujúcich na dohodu platil iný spôsob nahlasovania zmien do Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní. Do 31. 12. 2012 vo veľkej miere zamestnávali zamestnávateľia pracovníkov podľa Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce na dohody o pracovnej činnosti, o vykonaní práce alebo brigádnickej práci študenta. Po novele Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce, začali zamestnávateľia uprednostňovať zamestnancov, ktorých im zapožičali personálne agentúry. V tomto období tiež poklesol záujem zamestnávateľov zamestnávať viac zamestnancov na trvalý pracovný pomer. Efekt určitej istoty práce v období po kríze sa v tomto prípade prejavil ako kontraproduktívny. V roku 2014 bol zaznamenaný ďalší pokles pracujúcich zamestnávateľov na dohody. Pre zamestnávateľov sa stali drahí a nezaujímaví. V roku 2013 stúpol počet nútených živnostníkov. Nahradili zamestnancov, ktorí v roku 2012 a skôr pracovali na dohody. Takýto podnikatelia sa stali pre podniky výhodnejšími a lacnejšími ako zamestnanci, ktorých zamestnávateľia zamestnávali podľa Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce na pracovné zmluvy alebo rozličné druhy dohôd.

Zmena Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce znamenala pre zamestnávateľov zvýšenie nákladov na cenu práce. Novela Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce sa tiež dotkla náborov pracovníkov. Mnohé podniky prijímali nových zamestnancov neskôr, alebo ich neprijímali vôbec a hľadali vnútorné rezervy. Podniky mnohokrát zamestnávali nových pracovníkov za podmienok, ktoré mali minimálny dosah na novelizovaný Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce. Pri takomto správaní zamestnávateľa sa stávalo, že podnik stratil schopnosť pružne reagovať na zmeny na trhu. Dlhodobo nezamestnaní strácali pracovné návyky, motiváciu zamestnať sa a mali veľmi veľký problém zamestnať sa. Ľudia stratili ochotu sťahovať sa za prácou aj za cenu príspevkov na cestovné, ktoré dostávali od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Nezamestnaní prišli o možnosť privyrobiť si podpri poberaní dávok v nezamestnanosti. Ďalším negatívom novely bolo zvýšenie práce načierno v niektorých odvetviach národného hospodárstva.

Viac ako desatine zamestnancov sa znížil čistý plat z dôvodu novely Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce. Na stránke DATAcube (2021) sa uvádza, že od 1.1.2013 zamestnancom, ktorých hrubý plat dosahoval výšku minimálne 1 179 euro stúplo odvodové zaťaženie podľa Zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení a tiež podľa Zákona č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení do zdravotných poisťovní a tiež daň z príjmu zo závislej činnosti podľa Zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov. Zamestnanci, ktorých hrubý príjem dosahoval výšku viac ako 3 311 Euro, zaplatili do štátneho rozpočtu podľa Zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov daň zo závislej činnosti vo výške 25 %. Progresívne zdanenie postihlo hlavne vysokokvalifikovaných odborníkov, ktorí mali vyššie vzdelanie, vyššiu kvalifikáciu a s tým spojený aj vyšší plat.

Podľa Habánika (2012, s.59) počas hospodárskej krízy podniky nerealizovali takmer žiadne investície. Presúvali ich na lepšie časy. Aj v období ekonomického rastu, boli spoločnosti v investovaní opatrné. Je predpoklad, že spoločnosti budú investovať najmä do technológií a vybavenia. Teda do produktov, ktoré budú mať rýchlu návratnosť. Tak budú podniky schopnejšie viac konkurovať, na domácich a zahraničných trhoch. Po období recesie, nasledovala fáza expanzie, obnovy ekonomickej aktivity. Úlohou a hlavným cieľom hospodárskej politiky štátu je zabezpečiť stabilný a dlhodobý udržateľný rast ekonomiky a jej celkovú reálnu konvergenciu. V rokoch 2014–2019 sa obnovila a vzrástla výkonnosť slovenskej ekonomiky. Nárast dopytu po práci bol samozrejým dôsledkom rozvoja ekonomiky štátu. Následne na to začala nezamestnanosť postupne klesať.

2.4.2 Dopad pandémie COVID-19 na hospodárstvo SR a opatrenia vlády

Uznesenia vlády č. 111 z 11.3.2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie, bol vyhlásený v Slovenskej republike mimoriadny stav. Ako sa ďalej uvádza v Uznesení vlády č. 111 z 11.3.2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie, boli zatvorené mnohé prevádzky. Tým sa čiastočne zastavila ekonomika a vzrástla nezamestnanosť. Koronavírus a s ním spojená pandémia zasiahli všetky odvetvia hospodárstva. Vzhľadom k tomu, že pandémia COVID-19 ochromila globálnu ekonomiku, prijala vláda opatrenia, ktoré mali zamedziť šíreniu vírusu. Opatrenia sa spájali s veľmi rýchlym poklesom hospodárskej aktivity v krátkodobom horizonte. Hoci sa na Slovensku začali obmedzenia pozvoľna uvoľňovať, pokles postupoval veľmi pomaly. Na hospodárstvo nepriaznivo pôsobili výrazne znížené ceny komodít, horšie finančné podmienky a veľký kapitálový odliv (Habánik, 2012, s. 60). Ekonomické následky pandémie a tiež opatrenia, ktoré mali zamedziť jej šíreniu budú veľké. Následky budú podnikateľské subjekty, zamestnávateľia a zamestnanci pociťovať ešte dlhé obdobie. Obchod bude postihnutý najviac. Nepriaznivé následky sú znásobené výpadkami v logistike, ktorého dôvodom bolo uzatvorenie štátnych hraníc. Navyše obchod reaguje na každú jednu zmenu v hospodárstve krajiny a hlavne na jeho spomalenie (Schiller, 2014, s. 72).

Obmedzenia Vlády SR, ktoré priniesol boj s nebezpečnou ľudskou chorobou COVID – 19 zasiahli zo všetkých odvetví národného hospodárstva najviac odvetvie cestovného ruchu a nosné služby pre cestovný ruch, medzi ktoré patria ubytovacie a stravovacie služby a služby spojené s dopravou, zábavou a kultúrou.

Vláda SR na základe odporúčaní Ústredného krízového štábu SR prijala množstvo opatrení v boji proti COVID – 19. Od 12. marca 2020 bola vyhlásená krízová situácia na základe uznesenia vlády č. 111 z 11.3.2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie. Vláda upravila legislatívu tým, že doplnila niektoré zákony. Upravila zákon č. 62/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej ľudskej choroby Covid – 19. Upravila a doplnila zákon č. 66/2020 Z.z, ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce. Navrhla podmienky projektu podpory udržania zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej

situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich nedostatkov. Taktiež upravila a doplnila zákon č. 67/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID – 19. Vláda SR urobila niekoľko opatrení aj vo finančnej oblasti v správe daní, dane z príjmov fyzických a právnických osôb, účtovníctva, dane z motorových vozidiel, dovozu tovaru, finančnej pomoci, dohľadu nad finančným trhom, štátnej služby, rozpočtových pravidiel a v iných oblastiach.

Svojimi zásahmi v podobe rozličných opatrení a nariadení vláda obyvateľom žijúcim v SR a podnikateľom podnikajúcim na území SR život poriadne sťažila tým, že v období pretrvávajúcej mimoriadnej situácie v súvislosti s pandemiou COVID-19 trikrát vyhlásila núdzový stav a to prvý raz od 16.3.2020 do 10.6.2020, druhý raz od 1.10.2020 do 14.5.2021 a tretí raz od 25.11.2021 do 22.2.2022. Snažila sa im ho však aj uľahčiť predĺžením, či neplynutím rozličných hmotnoprávných lehôt ustanovených právnymi predpismi v súkromných vzťahoch na uplatňovanie alebo bránenie práv na súde. Predĺžila lehoty na predĺženie tzv. dlžnickeho návrhu na vyhlásenie konkurzu. V období do 30. apríla 2020 nebolo možné pristúpiť k výkonu záložného práva ani k výkonu dražby a tiež akýmkoľvek spôsobom speňažiť majetok exekútorom alebo dražobníkom. Novela Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce z roku 2020 zaviedla nové pojmy a základné oblasti zmien, ktoré je možné aplikovať len v období mimoriadnej situácie, núdzového stavu prípadne výnimočného stavu. Zamestnávateľa a zamestnanci začali viac využívať prácu z domu. V minulosti, podľa predchádzajúcej právnej úpravy, nebolo za žiadnych okolností možné, aby zamestnávateľ nariadil zamestnancovi pracovať z domu. V dobe pandémie sa práca z domu stala nevyhnutnosťou. Ďalšou zmenou bolo skrátenie lehoty na nariadenie čerpania dovolenky zamestnávateľom zo siedmich dní na dva dni vopred. Nemenej významnou zmenou bolo skrátenie lehoty na oznámenie zamestnancovi rozvrhnutie pracovného času. Lehota sa skrátila zo siedmich dní na dva, prípadne menej, ak sa obaja dohodnú. Veľmi významnou zmenou bola novela Zákonníka práce v časti prekážok na strane zamestnávateľa a skrátenie nároku na náhradu mzdy. V čase, keď zamestnanec nemôže vykonávať prácu nie zo svojej viny, ale z dôvodu prekážky na strane zamestnávateľa (obmedzenia alebo zastavenia činnosti zamestnávateľa na základe rozhodnutia príslušného orgánu alebo ako dôsledku vyhlásenia stavu núdze). Mihál (2021) uvádza, že za obdobie, keď zamestnanec nemôže z takéhoto dôvodu vykonávať svoju prácu prislúcha mu náhrada vo výške 80 % jeho priemerného zárobku. Najnižšiu výšku náhrady štát určil na výšku minimálnej mzdy. Zamestnanec je v ochrannej dobe počas jeho neprítomnosti z dôvodu karanténneho opatrenia a izolácie alebo ošetrovania člena rodiny. Počas takejto ochrannej doby platí zákaz výpovede.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) uvádza, že cieľom projektu Podpora udržania zamestnanosti sa stala podpora a pomoc zamestnávateľom a podpora SZČO na udržanie pracovných miest a prevádzkovania ich činností v čase mimoriadnej situácie. V rámci projektu „Prvá pomoc“ sa poskytla podpora prostredníctvom dvoch opatrení. Opatrenie č. 1 sa zameralo na zamestnávateľov, ktorí museli smeje prevádzky zatvoriť na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva. Takýto zamestnávateľia mali nárok na príspevok na náhradu mzdy zamestnanca. Opatrenie č. 2 sa zameralo na pomoc zamestnávateľom a SZČO, ktorým klesli tržby o viac ako 20 % a tiež SZČO, ktoré mali povinne zatvorené prevádzky, prípadne museli obmedziť svoju činnosť. Zamestnávateľia a SZČO mali nárok na príspevok na náhradu mzdy zamestnanca a tiež aj nárok na paušálny príspevok na náhradu straty príjmu z podnikania. Po preukázaní splnenia podmienok zamestnávateľia, ktorí museli zatvoriť svoje prevádzky na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva získali príspevok na náhradu mzdy zamestnanca. Teda zamestnávateľom sa preplatili mzdy, ktoré vyplatili svojim zamestnancom. Maximálna výška príspevku na úhradu náhrady mzdy zamestnanca bola vo výške 1 100 Euro. Zamestnávateľom a SZČO, ktorým poklesli tržby o viac ako 20 %, ktoré povinne zatvorili svoje

prevádzky, alebo obmedzili svoju činnosť sa priznal nárok na paušálny príspevok na náhradu straty príjmu zo samostatnej zárobkovej činnosti. SZČO mali nárok na podporu vo výške od 180 euro – 540 euro v závislosti od výšky poklesu tržieb. Podnikatelia sa rozdelili do štyroch kategórií.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (2020) v októbri 2020 zverejnil ďalší balíček opatrení „Prvá pomoc +“, ktorým sa rozšíril okruh žiadateľov o pomoc. Balíček opatrení bol určený pre:

- zamestnávateľov a SZČO, ktorí museli svoje prevádzky zatvoriť, alebo obmedziť svoju činnosť na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva;
- pre SZČO, ktorým tržby poklesli o minimálne 20 %;
- zamestnávateľov, ktorí udržali pracovné miesta aj v prípade prerušenia alebo obmedzenia svojej činnosti počas vyhlásenia mimoriadnej situácie;
- SZČO a jednoosobové s.r.o., ktoré nemali príjem z podnikania;
- občanov, ktorí sa počas pandémie ocitli v krízovej situácii bez príjmu;
- zamestnávateľov, ktorí udržali pracovné miesta v základných umeleckých školách aj v prípade prerušenia alebo obmedzenia svojej činnosti počas vyhlásenej mimoriadnej situácie.

Cieľom bolo podnikateľom a zamestnávateľom ešte viac zmierniť ich zložitú situáciu.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) s ohľadom na vážnosť situáciu šírenia vírusu Covid -19 rozšírilo a navýšilo balíček opatrení „Prvá pomoc ++“. Hlavným cieľom sa stalo udržanie pracovných miest aj podnikania pri poklese tržieb. Súčasne ministerstvo predĺžilo termín čerpania pomoci a taktiež rozšírilo okruh osôb, ktoré mohli požiadať o podporu. Hlavnou zmenou sa stalo predĺženie termínu na čerpanie pomoci do 30.6.2021. Zmenil sa aj dátum prijatia zamestnancov, za ktorých mali zamestnávatelia možnosť požiadať o príspevok na mzdy. V porovnaní s opatreniami v balíčku „Prvá pomoc+“, v balíčku opatrení „Prvá pomoc++“ mohli zamestnávatelia žiadať o podporu vo výške 100 % celkovej ceny práce (teda aj na poistenie, ktoré platí za zamestnanca zamestnávateľ) a nie len o 80 % priemernej mzdy zamestnancov. Maximálna výška dotácie však zostala zachovaná na úrovni 1 100 Euro na jedného zamestnanca. Navýšila sa tiež pomoc pre SZČO a jednoosobové s.r.o. zo sumy 315 Euro na 360 Euro. Vzrástla tiež pomoc v závislosti od poklesu tržieb. Minimálny príspevok sa zvýšil zo sumy 270 Euro na 330 Euro a maximálny tiež vzrástol z 810 Euro na 870 Euro. Podnikatelia sa nedelili do štyroch kategórií ako v predchádzajúcom opatrení, ale do siedmich s odstupňovaním podľa poklesu tržieb. Rozšírenie kategórií malo priniesť adresnejšiu a spravodlivejšiu pomoc.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR pomohlo občanom a podnikateľom aj takým spôsobom, že na stránke <https://www.pomahameludom.sk/> pravidelne zverejňovalo informácie o poskytovaní pomoci. Na stránke sa zverejňovali nielen informácie s príkladmi, ale i tlačivá, ktoré si bolo možné stiahnuť, či vyplniť priamo na stránke.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) uviedol, že vláda považuje za jedno zo základných kritérií úspešnosti štátnej hospodárskej a sociálnej politiky čo najvyššiu mieru zamestnanosti. V spolupráci so sociálnymi partnermi a orgánmi územnej samosprávy vláda na zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárskeho rastu, posilnenia sociálnej a územnej súdržnosti, vláda realizovala politiky podporujúce rast trvalo udržateľnej zamestnanosti, zníženie nezamestnanosti a ekonomickej nečinnosti. Snahu o rast zamestnanosti vláda spájala s vytváraním nových pracovných miest vhodne stimulovanými investíciami, so zvyšovaním atraktívnosti pracovných miest, kvality práce, produktivity práce, zapojením sa do poznatkovej

ekonomiky a so znižovaním podielu chudobných pracujúcich. Vláda prijala rálne opatrenia na uplatňovanie programového a projektového prístupu zameraného na posilnenie sociálnej inklúzie, predchádzanie vylúčeniu z trhu práce a podporu integrácie znevýhodnených skupín do zamestnania, najmä absolventov škôl, osôb so zdravotným postihnutím, matiek s deťmi a osôb vo veku blízkom dôchodkovému veku. Osobitná pozornosť sa venovala podpore príslušníkov rómskych marginalizovaných komunit, zníženiu regionálnych rozdielov z hľadiska zamestnanosti, nezamestnanosti a produktivity práce, najmä v zaostávajúcich regiónoch s vysokou nezamestnanosťou. V uvedenom smere sa posilnil aj rozsah a finančné zabezpečenie programov a projektov. V rámci aktívnej politiky trhu práce sa osobitne riešila podpora zamestnávania absolventov škôl, a to podporou zamestnávateľov prostredníctvom odvodových stimulov pri prijatí do zamestnania predovšetkým za účelom získania praktických skúseností a pracovných návykov. Osobitné opatrenia sa zamerali na zvýšenie zamestnateľnosti mladých ľudí, ktorí nemajú ukončenú základnú školu, formou vzdelávania tzv. druhej šance. Pri riešení týchto problémov sa vláda zaviazala úzko spolupracovať so sociálnymi partnermi a s orgánmi územnej samosprávy. V lokalitách s vysokou mierou nezamestnanosti a chudobným obyvateľstvom sa prijali projekty podpory vytvárania nových pracovných miest, projekty a programy na získavanie a udržiavanie pracovných návykov, najmä pre marginalizované skupiny. Zapojenie nízko kvalifikovaných dlhodobo nezamestnaných osôb do zamestnania sa vláda zaviazala podporovať poskytovaním vyrovnávacej dávky, ktorou sa mala zvýšiť atraktivitu zamestnania sa aj v prípade nízkej mzdy. Fakultatívne sa zaviedli nové pracovné programy pre nezamestnaných smerujúce k zvýšeniu ich životnej úrovne. Pri poskytovaní dávok v oblasti sociálnej pomoci sa naďalej vyžadovalo aktívne zapojenie sa nezamestnaného do aktivačných prác.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) informoval a súčasne ponúkol rozličné projekty s príspevkom na rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaných občanov. REPAS+ príspevok na preškolenie a prípravu uchádzača na zamestnanie na uplatnenie sa na trhu práce v profesiách, ktorú mali uchádzači o zamestnanie záujem vykonávať. Uchádzačom sa ponúkla možnosť študovať prezenčnou alebo dištančnou formou. Rekvalifikačný kurz sa mohol absolvovať iba na území SR okrem Bratislavského samosprávneho kraja. Rekvalifikačné kurzy sa podporovali prostredníctvom príspevkov na kurzovné a príspevkov na cestovné a stravné. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR uhrádzal uchádzačom o zamestnanie po ukončení rekvalifikačného kurzu v zmysle uzatvorenej dohody príspevky na kurzovné vo výške 100 % nákladov na rekvalifikačné kurzy. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny sídliaimi mimo územnej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja zabezpečovali pre uchádzačov o zamestnanie poskytovanie príspevkov na kompetenčný kurz KOMPAS+. Kompetenčný kurz sa prezentoval ako príprava uchádzačov o zamestnanie na uplatnenie sa na trhu práce v profesiách, ktoré mali uchádzači o zamestnanie záujem vykonávať po ukončení kompetenčného kurzu, s cieľom nadobudnúť vybrané kľúčové kompetencie - komunikačné zručnosti (vrátane sociálnych kompetencií), osobnostný rozvoj (vrátane manažérskych a podnikateľských kompetencií), počítačové zručnosti a jazykové zručnosti. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR uhrádzal uchádzačom o zamestnanie po ukončení kompetenčného kurzu v zmysle uzatvorených dohôd príspevky na kurzovné vo výške 100 % nákladov na kompetenčné kurzy.

K ďalším aktívnym nástrojom politiky štátu sa radí vzdelávanie a príprava zamestnancov podľa § 47 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021) sa uvádza, že cieľovou skupinou vzdelávania a prípravy zamestnancov sú zamestnanci, fyzické osoby:

- v pracovnom pomere alebo inom obdobnom vzťahu;

- osoby, ktoré za posledných šesť mesiacov nemali zamestnanie;
- znevýhodnené osoby vo veku 15 až 24 rokov alebo staršie ako 50 rokov;
- osoby so základným vzdelaním;
- osamotené dospelé osoby, ktoré sa starajú o jedno alebo viac odkázaných osôb;
- pracovníci so zdravotným postihnutím a pod.

Na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) sa píše, že poskytuje príspevky na vzdelávanie zamestnancov zamestnávateľov. Zamestnávateľ sa však musí zaviazat' k splneniu niekoľkých požiadaviek. Takýmto opatrením sa snažila vláda obmedziť, prípadne predísť hromadnému prepúšťaniu zamestnancov. Zamestnávateľ, ktorý požiadal o príspevok sa musel zaviazat', že zamestnanca neprepustí zo zamestnania po dobu 12 mesiacov po skončení kurzu.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) v rámci aktívneho opatrenia na trhu práce informuje o poskytnutí príspevkov na vykonávanie aktívnej činnosti vo forme menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre kraj podľa § 52 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Charakteristikou aktívnej práce je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov v hmotnej núdzi. Dlhodobo nezamestnaný občan, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi je uchádzač o zamestnanie, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov a súčasne je posudzovaný ako občan v hmotnej núdzi v zmysle zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov a priznala sa mu dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi. Takéto služby pre obec alebo pre samosprávny kraj môže nezamestnaný občan vykonávať nepretržite najviac počas šiestich mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne. Služby pre obec alebo samosprávny kraj môže občan vykonávať aj opakovane najviac však počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov,

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (2021) zverejňuje rôzne príspevky pre občanov a zamestnávateľov, ktoré ponúka Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Pre občanov ponúka príspevky na presťahovanie sa za prácou, náhrada časti cestovných výdavkov, príspevok na dochádzanie za prácou, príspevok na podporu mobility za prácou, príspevok pre SZČO, príspevok na vykonávanie absolventskej praxe, Na stránke sú tiež uvedené príspevky pre zamestnávateľov. Úrady ponúkajú príspevky na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie, príspevky na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti, príspevky na podporu udržania pracovných miest, príspevky na podporu vytvorenia pracovného miesta pravidelne platenom zamestnaní, príspevok na dopravu do zamestnania, či finančnú pomoc na podporu udržania zamestnanosti v malých a stredných podnikoch prostredníctvom Slovenskej záručnej a rozvojovej banky.

2.5 Metodika práce

V práci sa skúma situácia na trhu práce v Slovenskej republike v období rokov 2019–2022, v období pred vypuknutím pandémie COVID-19 a počas pandémie. Zároveň sa venuje situácií na trhu práce a dopadu prijatých opatrení vlády Slovenskej republiky na podporu zamestnanosti v období hospodárskej krízy. Hospodárska kríza sa začala prejavovať v ekonomike SR od roku 2009. Pre medziročné porovnania sa v práci používajú dáta z roku 2008, obdobia pred krízou.

Hospodárska kríza sa skončila v roku 2014. V práci sa porovnáva vývoj nezamestnanosti v prvý pokrízový rok, rok 2015.

Práca porovnáva opatrenia vlád a dopad jednotlivých politík na trh práce. Počiatočným údajom pre porovnanie vývoja hospodárskej krízy aj padnutie na nezamestnanosť sa stal rok 2008, rok pred začiatkom krízy. V práci sa porovnávala nezamestnanosť v období pred krízou s prvými rokmi krízy. Ďalej sa sledovala nezamestnanosť a jej vývoj v jednotlivých rokoch kríz. V práci bola porovnávaná nezamestnanosť pred začiatkom krízy a po skončení krízy. V práci sa tiež zachytáva správanie podnikov a podnikateľov na udržanie pracovných miest najmä v období pandémie. Poukazuje na to, že i počas pandémie a vysokej nezamestnanosti boli niektoré pracovné pozície voľné a nezamestnaní o ne nejavili záujem. Sleduje sa, ktoré profesie na trhu práce ovplyvnila či hospodárska kríza alebo corona kríza. Práca sa tiež zameriava na jednotlivé kraje a mestá, v ktorých porovnáva výšku nezamestnanosti a opisuje dôvody nadpriemerne vysokej a nadpriemerne nízkej nezamestnanosti.

Bakalárska práca vznikla na základe rozboru primárnych a sekundárnych zdrojov. Údaje sa čerpajú hlavne z databázy Štatistického úradu Slovenskej republiky, z databázy Eurostatu, z prognóz Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR, z operačného programu Ľudské zdroje a z projektu Sektorovo riadené inovácie k efektívnemu trhu práce v Slovenskej republike. Materiály použité v bakalárskej práci sa zozbierali za roky 2008 až 2021. Pre zhodnotenie dopadu pandémie COVID-19 sa v práci použili údaje zo Štatistického úradu SR za obdobie rokov 2019–2021. Na posúdenie dopadu hospodárskej krízy sa použili dáta zo Štatistického úradu z rokov 2008–2015. Ako sekundárny zdroj sa použila predovšetkým odborná literatúra, ktorá sa uvádza a používa v teoretických východiskách.

Jednotlivé položky sa následne delia podľa niekoľkých kategórií, na základe väčšieho počtu ukazovateľov. Ako hlavný indikátor sa skúma obdobie pred vypuknutím pandémie COVID-19 a počas obdobia pandémie. Ďalšími ovplyvňujúcimi faktormi na triedenie zozbieraných dát sú kraje a mestá Slovenskej republiky.

Na popis odborných výskumov sa použili opisné štatistiky. Použité údaje sa zaznamenávali do tabuliek. Na ich tvorbu sa použil program Microsoft Excel 2013. Tabuľky sa vysvetľujú a interpretujú s prihliadnutím na ekonomické a štatistické výstupy. Nájdené súvislosti a závislosti sa jasne popisujú a objasňujú.

V bakalárskej práci sa použilo niekoľko druhov metód. Pri spracovaní teoretickej časti a najmä pri spracovaní odbornej literatúry sa použila metóda syntézy. Metóda analýzy a štatistická metóda sa použila najmä pri spracovaní údajov a zhodnocovaní vývoja nezamestnanosti na území Slovenskej republiky.

V práci sa porovnáva situácia na trhu práce pred pandemiou a počas nej. Rozoberá sa pracovný trh v jednotlivých krajoch, mestách a podľa oblastí hospodárstva. Počíta a porovnáva sa mieru nezamestnanosti v jednotlivých regiónoch SR s nezamestnanosťou v SR. Zisťuje sa, kde a akým tempom rástla nezamestnanosť nielen v celej SR ale i v jednotlivých krajoch a vybraných mestách. Opisujú sa dopady jednotlivých opatrení, ktorých cieľom bolo zmierniť dôsledky zapríčinené pandemiou COVID-19. Práca sa zameriava na opis opatrení na zamedzenie šírenia nebezpečnej ľudskej choroby COVID-19 a ich dopady na trh práce v Slovenskej republike.

sa v práci pre výpočet tempa rastu použili reťazové indexy, ktoré Podľa Lisého a kol. (2016, s. 146) predstavujú podiel dvoch ukazovateľov nezamestnanosti v mesiacoch a rokoch, ktoré nasledujú za sebou. Ukazovateľ tempa rastu nezamestnanosti informuje o výške súčasnej nezamestnanosti oproti nezamestnanosti v predchádzajúcom období. Tempo rastu nezamestnanosti sa počíta v percentách pomocou vzorca:

$$I_{t+1/t} = \left[\frac{I_{t+1}}{I_t} \right] \cdot 100 (\%) \quad (3)$$

kde:

$I_{t+1/t}$ je tempo nezamestnanosti;

I_t je index nezamestnanosti v minulom období;

I_{t+1} je index nezamestnanosti v súčasnom období.

Vývoj nezamestnanosti sa počítal v percentách a porovnával sa s krajinami a mestami navzájom za rovnaké časové obdobie. Porovnávali sa dve skupiny miest a krajov. Prvou boli mestá a kraje, v ktorých sa nezamestnanosť dlhodobo držala na nízkej úrovni a druhou skupinou boli mestá a kraje, kde nezamestnanosť dlhodobo prevyšovala priemernú nezamestnanosť na Slovensku. Do prvej skupiny sa zaradili kraje Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Nitriansky a Žilinský. Ku krajinám, v ktorých sa dlhodobo evidovala vysoká nezamestnanosť v porovnaní s priemernou nezamestnanosťou v SR sa zaradili Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj. Mestá sa rozdelili do rovnakých skupín. K mestám s dlhodobo nízkou nezamestnanosťou sa radili Bratislava, Trnava, Galanta, Piešťany, Hlohovec, Trenčín. K mestám s dlhodobo vysokou nezamestnanosťou v porovnaní s priemernou nezamestnanosťou na Slovensku zaradili mestá: Rimavská Sobota, Revúca, Kežmarok, Sabinov, Trebišov, Veľký Krtíš a Poltár.

Pre porovnávanie jednotlivých vypočítaných hodnôt v čase sa použila horizontálna analýza podľa Lisého a spol. (2016, s. 153). Je najčastejšou metódou vyčíslenia rozdielov vyjadrujúcich absolútny úbytok alebo prírastok danej veličiny. V práci sa porovnávali hodnoty v dvoch časových obdobiach a to tak, že skoršie hodnoty v období sa odpočítavalo od neskoršieho obdobia.

$$\Delta y = y_1 - y_0 \quad (4)$$

Kde:

y_1 je neskoršie hodnoty v období;

y_0 je skoršie hodnoty v období.

V práci sa počítal počet uchádzačov na jedno voľné pracovné miesto podľa vzorca, ktorý používal na výpočet Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021). Výsledok sa vypočíta ako pomer počtu uchádzačov a počet voľných pracovných miest. Počet uchádzačov o zamestnanie sa počítal podľa jednotlivých druhov kvalifikácie zamestnancov. Stav sa počítal k poslednému dňu sledovaného roka.

$$U_{vpm} = \frac{u}{vpm} \quad (5)$$

Kde:

U_{vpm} je počet uchádzačov o zamestnanie na jedno voľné pracovné miesto;

u je počet uchádzačov o zamestnanie;

vpm je voľné pracovné miesto.

3 Praktická časť práce

Praktická časť práce sa venuje nezamestnanosti na Slovensku počas dvoch kríz. Prvou je hospodárska kríza a druhou pandémia COVID-19. V tabuľkách sú údaje z výpočtov podľa vzorcov opísaných v metodike práce. Počítala sa miera nezamestnanosti v SR, jednotlivých regiónoch a mestách Slovenska. V tabuľkách sa počítali aj medziročné nárasty nezamestnanosti v jednotlivých časových obdobiach podľa vzorca 4.

3.1 Situácia na trhu práce v Slovenskej republike

V čase hospodárskej krízy nezamestnanosť rástla vysokým tempom. V podkapitole sa uvádzajú údaje o ekonomicky aktívnom obyvateľstve a disponibilnom počte uchádzačov o zamestnanie. Tieto dáta sa použili na výpočet evidovanej miery nezamestnanosti. V podkapitole sa počítala miera nezamestnanosti za jednotlivé kraje a mestá Slovenska. V práci sa tiež porovnáva nezamestnanosť v krajoch navzájom a nezamestnanosť medzi mestami s podobným počtom ekonomicky aktívneho obyvateľstva. V období pandémie nezamestnanosť rástla pomalším tempom ako v období hospodárskej krízy. V podkapitole sa počíta pomer voľných pracovných miest na počet uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2016–2021. Analýzou voľných pracovných miest a počtom uchádzačov o voľné pracovné miesto sa zistilo, že v období pandémie vznikla štrukturálna nezamestnanosť. Bol nedostatok uchádzačov o zamestnanie na pozície obsluha strojov a zariadení a tiež v remeselníckych profesiách.

3.1.1 Miera nezamestnanosti v SR v období hospodárskej krízy

V prílohe 2 sú údaje o nezamestnanosti v Slovenskej republike za obdobie 2008–2015. Miera evidovanej nezamestnanosti bola vypočítaná v percentách. Na výpočet evidovanej miery nezamestnanosti sa použil vzorec 2.

Dáta za rok 2008 zobrazujú údaje tesne pred vypuknutím krízy. Roky 2009–2013 zobrazili obdobie trvania hospodárskej krízy v Slovenskej republike. Roky 2014–2015 zachytili obdobie krátko po hospodárskej kríze. V roku 2008 bola miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku na úrovni 8,39 %, čo predstavovalo 218 920 disponibilných uchádzačov o zamestnanie. V roku 2009 miera evidovanej nezamestnanosti medziročne vzrástla oproti roku 2008 o 4,27 percentuálneho bodu na hodnotu 12,66 %. Disponibilný počet uchádzačov sa zvýšil o 116 570. V období krízy miera evidovanej nezamestnanosti každý rok mierne stúpala. Najväčší medziročný nárast sa zaznamenal na úrovni 1,71 percentuálneho bodu v porovnaní rokov 2011–2012. V tomto období medziročne vzrástla miera nezamestnanosti z 13,59 % na 15,30 %. V roku 2012 sa zaznamenala najvyššia miera evidovanej nezamestnanosti v období krízy. V medziročnom porovnaní rokov 2008 a 2015, teda obdobia pred začiatkom krízy a po kríze, miera evidovanej nezamestnanosti vzrástla o 3,35 percentuálneho bodu. Hoci miera nezamestnanosti po roku 2012 každoročne klesala, v roku 2015 sa jej hodnota nedostala na úroveň pred začiatkom krízy. Na Slovensku bolo v roku 2015 o 76 500 evidovaných viac disponibilných uchádzačov o zamestnanie ako v roku 2008.

V prílohe 3 sa zobrazili ukazovatele nezamestnanosti zotriedené podľa krajov SR. Hodnoty ekonomicky aktívneho obyvateľstva a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie sú hodnoty ku koncu roka 2008. Vypočítaná miera nezamestnanosti v % sa uvádza k decembru 2008. Pre výpočet sa použil vzorec 2. Metóda merania miery nezamestnanosti odráža dopad faktorov, ktoré ovplyvňujú dopyt po pracovnej sile a ponuku pracovnej sily. Miera evidovanej nezamestnanosti sa počíta pomerom disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie a ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Výsledok sa vynásobil číslom 100, aby sa miera evidovanej nezamestnanosti uvádzala v percentách.

Na konci decembra 2008 sa v Bratislavskom kraji 7 522 uchádzalo o zamestnanie žiadateľov o zamestnanie. V pomere k aktívnemu obyvateľstvu sa v Bratislavskom kraji, počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie zastavil na hodnote 2,27 %. V Trnavskom kraji bol disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v porovnaní s Bratislavským krajom vyšší. V Trnavskom kraji ich bolo 12 331. V Trnavskom kraji bolo v porovnaní s Bratislavským krajom menej ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Tieto údaje sa odzrkadlili v rozdieloch celkovej evidovanej nezamestnanosti. V Bratislavskom kraji bolo o 2,02 percentuálneho bodu menej evidovaných nezamestnaných ako v Trnavskom kraji. V Trnavskom kraji bola miera evidovanej nezamestnanosti 4,29 %. V Bratislavskom kraji bola najnižšia hodnota zo všetkých krajov na Slovensku ku koncu roka 2008. Najvyššia miera nezamestnanosti v roku 2008 však bola v Banskobystrickom kraji na úrovni 14,25 %. K 31.12.2008 tu žilo 313 502 ekonomicky aktívnych obyvateľov, z nich sa však až 44 966 uchádzalo o zamestnanie.

V prílohe 4 sa zobrazila miera nezamestnanosti v percentách podľa krajov v SR a na celom území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2008-2015. Na výpočet miery nezamestnanosti sa použil vzorec 2. Údaje z roku 2008 zobrazujú percento nezamestnaných tesne pred vypuknutím krízy. Obdobie trvania hospodárskej krízy v Slovenskej republike sa zobrazilo za roky 2009-2013. Roky 2014-2015 zachytili percento nezamestnaných krátko po hospodárskej kríze. V tabuľke sa tučným písmom označila miera nezamestnanosti v SR.

V období, keď už na území Slovenskej republiky hospodárska kríza prepukla, v roku 2009, sa zvýšila nezamestnanosť na úroveň 12,66 %. Medziročný nárast v porovnaní rokov 2008 a 2009 sa zvýšil o 4,27 percentuálneho bodu. Ku koncu roka 2009 bolo evidovaných 335 490 aktívnych uchádzačov o zamestnanie. 28 562 bolo uvoľnených zo zamestnania z organizačných dôvodov. V medziročnom porovnaní s predchádzajúcim rokom, sa nezamestnanosť zvýšila o 2,61 percentuálneho bodu. Počet nezamestnaných mladistvých sa zvýšil o 1,17 percentuálneho bodu na 3 891 nezamestnaných. Počet absolventov, ktorí sa po skončení vysokej alebo strednej školy nezamestnali, vzrástol na 29 237, medziročný nárast o 1,78 percentuálneho bodu. Kríza sa najviac prejavila v profesiách ako remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia. Počet tých, ktorí sa chceli zamestnať a aktívne si hľadali prácu vzrástol ku koncu roka 2009 na 38 822, čím sa medziročne zvýšil o 2 percentuálne body. Súčasne sa zvýšil počet nezamestnaných na úroveň 21 110 evidovaných nezamestnaných, ktorých profesiou bola obsluha strojov a zariadení. Začiatok krízy sa prejavil aj v náraste nezamestnaných v profesiách technických, zdravotných a pedagogických pracovníkov. O prácu sa aktívne uchádzalo 18 248 uchádzačov o zamestnanie. Nedostatok pracovných príležitostí sa odrazil v profesiách pomocných a nekvalifikovaných zamestnancov. Na úradoch práce sa ich ku koncu roka 2009 evidovalo 58 180. Hospodárska kríza sa prejavila aj v obchode a službách, kde prišlo o prácu 22 014 zamestnancov. Príchod krízy sa najmenej odzrkadlil v profesiách robotníkov pracujúcich v poľnohospodárstve a lesníctve. Počet nezamestnaných sa v týchto odboroch zvýšil len mierne o 1,19 percentuálneho bodu. Počet nezamestnaných sa na konci roka zvýšil na 3 670.

V roku 2010 sa zvýšila nezamestnanosť opäť. V Bratislavskom kraji klesla nezamestnanosť na úroveň 4,63 % a v Prešovskom kraji nezamestnanosť klesla na úroveň 17,75 %. Nezamestnanosť klesla aj v Banskobystrickom kraji oproti roku 2009 o 0,33 percentuálneho bodu na hodnotu 18,86 %. Na území Slovenskej republiky nezamestnanosť oproti roku 2009 klesla na hodnotu 12,46 %. Medziročný pokles predstavoval 0,2 percentuálneho bodu. V roku 2010 mierne klesol počet evidovaných nezamestnaných na 334 903. V porovnaní rokov 2009 a 2010 nezamestnanosť v Bratislavskom kraji vzrástla o 0,27 percentuálneho bodu a v Prešovskom kraji klesla o 0,54 percentuálneho bodu. Nezamestnanosť na území Slovenskej republiky klesla v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009 o 0,2 percentuálneho bodu. Pokles nezamestnanosti bol spôsobený tým, že Slováci začali cestovať za prácou do iných miest. Nezamestnaní boli na dochádzanie do práce motivovaní finančnou odmenou. Takáto motivácia

sa týkala nezamestnaných vo všetkých krajoch okrem Bratislavského, nakoľko v tomto kraji bola nezamestnanosť dlhodobá najnižšia a nebolo potrebné ju riešiť. Hodnoty v prílohe 4 ukazujú, že takéto riešenie nezamestnanosti bolo iba krátkodobé. Z údajov v prílohe 4 je zjavné, že v roku 2011 nezamestnanosť na území Slovenskej republiky vzrástla znovu. Oproti roku 2010 stúpila o 1,13 percentuálneho bodu na hodnotu 13,59 %.

V prílohe 5 sa zobrazili údaje o výške nezamestnanosti podľa jednotlivých miest. Porovnávala sa v nej výška nezamestnanosti v mestách s najvyššou nezamestnanosťou na Slovensku s mestami s najnižšou nezamestnanosťou na území SR v rokoch 2008–2015. Teda v období pred hospodárskou krízou, počas nej a po nej. V tabuľke sa tučným písmom označil stav nezamestnanosti v SR, ktorý sa definoval ako priemer.

Najvyššia nezamestnanosť sa v SR počas sledovaného obdobia evidovala v Rimavskej Sobote. Percento nezamestnanosti sa pohybovalo v rozpätí od 29 % v roku 2008, teda pred vypuknutím krízy až nad hranicu 35 % v roku 2012, kedy kríza vrcholila. V porovnaní s mestami Revúca, Kežmarok, Sabinov, Trebišov, Veľký Krtíš či Poltár, ktorých sa každoročne zaznamenávalo najvyššie percento nezamestnanosti v porovnaní s ostatnými mestami Slovenska, mala Rimavská Sobota v sledovanom období najvyššie percento nezamestnanosti. Výnimkou sa stal rok 2008, kedy sa vyššia nezamestnanosť dosiahla iba v Revúcej. Nezamestnanosť v Revúcej sa vyšplhala na úroveň 29,32 %. Nezamestnanosť v Rimavskej Sobote sa zvýšila o 0,32 percentuálneho bodu. Úroveň nezamestnanosti v roku 2008 sa evidovala v mestách Sabinov a Poltár tesne pod hranicou 20 %. V ostatných sledovaných mestách sa dostala nezamestnanosť niečo málo nad túto hranicu. Naopak, najnižšia nezamestnanosť v roku 2008 bola pod hranicou 5 %, teda hlboko pod priemerom Slovenskej republiky. Zo sledovaných miest ju dosiahli všetky mestá. Priemerná nezamestnanosť na území Slovenskej republiky bola v roku 2008 na úrovni 8,39 %. V roku 2009, teda v čase, keď aj na Slovensku prepukla kríza, vzrástla aj nezamestnanosť. Priemerná nezamestnanosť na území SR stúpila o 4,27 percentuálneho bodu oproti roku 2008. Na konci roku 2009 dosiahla 12,66 %. Nárast nezamestnanosti v mestách s najvyššou nezamestnanosťou bol na podobnej úrovni. Koncom roka 2013 začala nezamestnanosť mierne klesať. V Rimavskej Sobote klesla nezamestnanosť o 4,35 percentuálneho bodu na hodnotu 31,24 %. Najvyšší pokles nezamestnanosti zaznamenal Sabinov. Nezamestnanosť klesla o 4,76 percentuálneho bodu na úroveň 23,68 %. V Bratislave I stúpila nezamestnanosť o 0,78 percentuálneho bodu na 4,93 %. Aj napriek nárastu nezamestnanosti bola najnižšia hodnota nezamestnanosti v Bratislave I. Najviac stúpila nezamestnanosť v Piešťanoch, skoro o 1 percentuálny bod. Výška nezamestnanosti v Piešťanoch dosiahla 9,44 %, čo bolo pod priemernou nezamestnanosťou v SR o 1,19 percentuálny bod. V Rimavskej Sobote dosahovala nezamestnanosť 29,84 %, čo bola najvyššia nezamestnanosť v roku 2014 na území Slovenskej republiky. Nezamestnanosť v Rimavskej Sobote však oproti roku 2013 klesla o 1,4 percentuálneho bodu. Najvyšší pokles nezamestnanosti oproti roku 2013 zaznamenala v roku 2014 Revúca. Nezamestnanosť klesla na 26,82 %. Čo bol pokles o 2,73 percentuálneho bodu. Bratislava I. mala v roku 2014 najnižšiu nezamestnanosť, no v tomto meste oproti ostatným sledovaným mestám nezamestnanosť mierne stúpila v porovnaní s rokom 2013 o 0,06 percentuálneho bodu. Nezamestnanosť v Bratislave I. bola v roku 2014 tesne pod hranicou 5 %. Nezamestnanosť na Slovensku v roku 2014 dosiahla úroveň 12,29 %, čo bol oproti roku 2013 pokles o 1,21 percentuálneho bodu. Slovenská ekonomika sa po hospodárskej kríze začala zviechať.

Nedá sa určiť, v ktorých odboroch a profesiách bola v období rokov 2008–2015 aká nezamestnanosť, pretože Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR nesledoval celkový stav uchádzačov podľa ukazovateľov ako sú vzdelanie, pohlavie, odvetvie. Sledoval iba ich prítok a odtok.

Vstupné údaje pre výpočet tempa rastu nezamestnanosti za obdobie 2008-2010 sa uvádzajú v prílohe 6. V tabuľke sa tiež uvádza zmena počtu nezamestnaných v %. V tabuľke sú počty uchádzačov o zamestnanie pred krízou a počas nej. Údaje sú usporiadané podľa krajov a období. Pre porovnanie tempa rastu sa v tabuľke uvádzajú aj vstupné údaje a výsledok výpočtu tempa rastu nezamestnanosti pre SR. Tempo rastu sa počíta podľa vzorca 3. Výsledky výpočtu za jednotlivé kraje sa v tabuľke uvádzajú tučným písmom. Tučným písmom sú tiež zvýraznené vstupné údaje a výsledok výpočtu.

Pred začiatkom krízy sa miera nezamestnanosti na Slovensku pohybovala na úrovni 8,39 % pri 218 920 evidovaných uchádzačoch o zamestnanie. V prvom roku krízy počet nezamestnaných na Slovensku vzrástol na 335 490, čo sa odzrkadlilo aj v rýchlom náraste nezamestnanosti. Na začiatku krízy rástol počet nezamestnaných rýchlejšie v krajoch, v ktorých bol nižší. V Trenčianskom kraji bol medziročný nárast nezamestnanosti najrýchlejší. Miera nezamestnanosti v roku 2009 oproti roku 2008 vzrástla o 107,68 %. Ďalší rýchly nárast nezamestnaných sa zaznamenal v Trnavskom kraji, kde počet nezamestnaných v prvom roku krízy vzrástol o 97,98 percentuálnych bodov. Na konci roka 2008 bolo v Bratislavskom kraji evidovaných 7522 nezamestnaných ku koncu roka 2009 ich počet vzrástol na 14 876. Zmena počtu nezamestnaných tu tiež veľmi rýchlo rástla, na úroveň 97,77 %. V krajoch, v ktorých bola miera nezamestnanosti dlhodobo vysoká, zaznamenali pomalší nárast počtu nezamestnaných v roku 2009. V Prešovskom kraji vzrástol počet nezamestnaných oproti roku 2008 o 40,85 percentuálnych bodov. Podobne rástol počet nezamestnaných aj v Košickom kraji. Tu si koncom roka 2008 hľadalo zamestnanie 46 607 obyvateľov. Ich počet sa ku koncu roka 2009 zvýšil na 60 732, čo predstavovalo 30,31 percentuálnych bodov nárast nezamestnanosti. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v nasledujúcom roku už nemal taký rýchly rast. Počet nezamestnaných na Slovensku v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009 mierne klesol, o 0,17 percentuálneho bodu. Najrýchlejší pokles počtu nezamestnaných sa zaznamenal v Trenčianskom kraji. Počet nezamestnaných klesol o 5,59 percentuálneho bodu. Počet uchádzačov o zamestnanie sa znížil z 30 288 z roku 2009 na 28 595. Medziročný pokles počtu nezamestnaných v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009 zaznamenal aj Nitriansky kraj. Evidovaný počet nezamestnaných tu klesol o niečo pomalším tempom ako v Trenčianskom kraji. Počet uchádzačov klesol na 40 654 zo 41 414 evidovaných nezamestnaných v roku 2009. Najrýchlejšie počet nezamestnaných stúpol v Bratislavskom kraji. Zo 14876 nezamestnaných ich počet do konca roka 2010 vzrástol na 15989. V Prešovskom kraji evidovaný počet nezamestnaných rástol v roku 2010 oproti Bratislavskému kraju pomalšie. Počet evidovaných nezamestnaných 67 561 z roku 2009 sa zvýšil na 68 326.

Medzi faktory, ktoré ovplyvňujú nezamestnanosť sa zaraďujú minimálna mesačná mzda a nominálna priemerná mzda. Minimálna sa počíta podľa automatického vzorca. Ten predstavuje 57 % z priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnancov za kalendárny rok, ktorý predchádza dva roky kalendárnemu roku, na ktorý sa počíta a určuje suma minimálnej mesačnej mzdy. Príloha 7 prehľadne zobrazuje minimálnu mesačnú mzdu a priemernú mzdu V SR za obdobie rokov 2008–2015. Jednotlivé typy miezd sa uvádzajú v Eurách.

Na porovnanie hodnôt vývoja minimálnej a nominálnej mzdy sa použil vzorec 4. V prvom roku hospodárskej krízy minimálna mzda stagnovala, no priemerná nominálna mzda vzrástla o 2,91 percentuálneho bodu. Výška minimálnej mesačnej mzdy v období rokov 2009-2015 medziročne rástla. V rokoch 2009 a 2010 minimálna mzda medziročne vzrástla o 14,5 percentuálneho bodu. Počas krízy minimálna mzda každoročne vzrástla v priemere o 3 percentuálne body. Medziročne vzrástla mesačná minimálna mzda v porovnaní rokov 2013 a 2014 o 4,14 percentuálneho bodu. Porovnaním rokov 2008 a 2015 sa zistí, že minimálna mzda vzrástla o 41,26 percentuálneho bodu. Priemerná nominálna mzda v rokoch 2008–2015 neodzrkadľovala rast minimálnej mzdy. Hoci počas krízy rástla, jej nárast nemal rovnaké tempo

ako rast minimálnej mzdy. V období rokov 2008–2009 medziročne vzrástla priemerná nominálna mzda o 2,9 %. V porovnaní rokov 2009 a 2010 vzrástla priemerná nominálna mzda o 3,36 percentuálneho bodu. Od roku 2010 sa jej rast znížil. Porovnaním rokov 2010 a 2011 sa zaznamenal pomalší rast priemernej nominálnej mzdy. Vzrástla len o 17 Euro, čo predstavuje 2,21 percentuálneho bodu. Medziročným porovnaním získaných údajov z rokov 2011–2012 sa zistilo, že priemerná nominálna mzda vzrástla o 2,42 percentuálneho bodu. Jej najväčší medziročný nárast sa zaznamenal porovnaním rokov 2013–2014, kedy vzrástla o 4,13 percentuálneho bodu. V období rokov 2008–2015 vzrástla v priemere minimálna mzda o 111 Euro z 269 Euro na 380 Euro, čo predstavuje nárast o 41,76 percentuálneho bodu. Priemerná nominálna mzda zaznamenala v porovnaní obdobia pred krízou a po kríze nárast 160 Euro. Vzrástla zo 723 Euro z roku 2008 na 883 Euro v roku 2015, čo bol nárast o 22,13 percentuálneho bodu.

Nezamestnanosť sa sprevádzala vývojom trhového hospodárstva. Vysoká nezamestnanosť sa spájala s klesajúcimi dôchodkami, ktoré mali dopad na znížený dopyt a zhoršené využívanie zdrojov, čím sa zvýšila inflácia a znížil HDP. V prílohe 8 sa zobrazil HDP podľa odvetví za obdobie 2008–2015 v mil. Euro.

V trhovom hospodárstve dochádza k vysokej závislosti medzi rastom ekonomiky a vývojom nezamestnanosti. Keď ekonomika rastie, vytvára nové pracovné príležitosti a klesá nezamestnanosť. Funguje to však aj opačne. Pokles ekonomiky má za následok rušenie pracovných miest a nárast nezamestnanosti. V roku 2008 bol HDP v SR 68 590,5 mil. Euro. Na tvorbe HDP sa najväčšou mierou podieľali priemysel 28 %, veľkoobchod, maloobchod, oprava, doprava a skladovanie 21 %. V roku 2009 klesol HDP na 64 095,50 mil. Euro. V porovnaní s rokom 2008 sa ponížil o 7 percentuálnych bodov. V roku 2009 sa najväčšou mierou na tvorbe HDP podieľali odvetvia priemyslu 23 %, hlavne priemyselná výroba, ktorá zastávala 73 %. Pokles sa zaznamenal aj vo veľkoobchode, maloobchode, opravárstve, doprave a skladovaní o 1 percentuálny bod a tiež v poľnohospodárstve. Naopak nárast sa zaznamenal v informáciách a komunikáciách o 1 percentuálny bod.

3.1.2 Miera nezamestnanosti v SR v období pandémie COVID-19

Pandémia COVID-19 priniesla veľké zmeny a tiež neistotu v ekonomike Slovenska. Významný dosah mala na trh práce, na ktorom stúpila nezamestnanosť a znižovali sa mzdy. Zmeny nastali i v štýle práce a oblasti poskytovania benefitov.

V prílohe 9 sú údaje o nezamestnanosti v Slovenskej republike za obdobie 2019–2021. Údaje sú zachytené po štvrtrokoch. Miera evidovanej nezamestnanosti bola vypočítaná pomocou vzorca 2.

Miera evidovanej nezamestnanosti v roku 2020 postupne rástla. V medziročnom porovnaní počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva klesol v roku 2020 oproti roku 2019 o 16 396, no disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie vzrástol o 71 667, čo malo za následok nárast medziročnej miery nezamestnanosti o 2,65 %. V medziročnom porovnaní rokov 2020 a 2021 počet ekonomicky aktívnych obyvateľov klesol o 33 940 a súčasne klesol aj disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie. Odzrkadlilo sa to v miere evidovanej nezamestnanosti, ktorá medziročne klesla o 0,81 percentuálneho bodu. Počas roka 2021 miera evidovanej nezamestnanosti mierne klesala počas celého sledovaného obdobia.

V prílohe 10 sa zobrazili základné ukazovatele nezamestnanosti zotriedené podľa krajov SR. V použitej metóde merania nezamestnanosti sa odzrkadlil dopad faktorov, ktoré ovplyvnili nielen dopyt po pracovnej sile, ale tiež ponuku pracovnej sily. Faktormi sa zmenilo nielen zloženie, ale i veľkosť pracovnej sily. Pomerom disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie a

ekonomicky aktívneho obyvateľstva bola vypočítaná miera evidovanej nezamestnanosti. Výsledok sa vynásobil číslom 100, miera evidovanej nezamestnanosti sa uvádzala v percentách.

Na konci roku 2019 sa disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v SR pohyboval na úrovni 135 517. Ku koncu marca 2020 sa ich počet znížil o 44,24 percentuálneho bodu na 75 558 uchádzačov o zamestnanie. Pokles miery nezamestnanosti sa zaznamenal vo všetkých krajoch SR. K 31.3. 2020 sa najviac znížila miera nezamestnanosti v Trenčianskom kraji o 47,85 percentuálneho bodu. K 31.12.2020 sa zaevidoval disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v počte 7 465 uchádzačov a k 31.3.2020 sa ich počet znížil na 5 040. Naopak najnižší pokles nezamestnaných sa zaznamenal v Nitrianskom kraji. Oproti 31.12.2019 sa tu miera nezamestnanosti znížila o 32,89 percentuálneho bodu. K 31.3.2020 sa tu evidovalo 6 738 disponibilných uchádzačov o zamestnanie. K 30.6.2020 sa počet nezamestnaných zvýšil na 10 850. Pomerom disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie bol vypočítaný nárast miery nezamestnanosti o 61,03 percentuálneho bodu. Najvyšší nárast miery nezamestnanosti vo výške 68,05 percentuálneho bodu sa zaznamenal v Trnavskom kraji. Disponibilný počet uchádzačov sa zvýšil zo 4 541 uchádzačov na 7 631. Jedným z najnižších nárastov miery nezamestnanosti bol vypočítaný v Prešovskom kraji. Miera nezamestnanosti sa zvýšila o 28,53 percentuálneho bodu. Počet nezamestnaných sa zvýšil zo 17 914 na 23 025. Na nesmierne vysokom náraste miery nezamestnanosti sa podpísali prísne opatrenia v boji s nebezpečnou ľudskou chorobou COVID-19. V treťom štvrtroku 2020 sa miera nezamestnanosti spomalila. Na takejto situácii sa podpísali zmiernené opatrenia vlády SR. Otvorili sa prevádzky obchodu a služieb. Obyvatelia začali uspokojovať svoje potreby a miňať svoje úspory. V Nitrianskom, Trenčianskom a Prešovskom kraji sa nezamestnanosť mierne znížila v rozmedzí od 4,21 po 0,68 percentuálneho bodu. V ostatných krajoch sa nezamestnanosť v porovnaní s predchádzajúcim štvrtrokom zvýšila v rozmedzí od 0,05 po 5,09 percentuálneho bodu. Mierny nárast miery nezamestnanosti sa zvyšoval aj ku koncu roka 2020. Miera nezamestnanosti sa zvýšila v rozmedzí 0,03 až 2,31 percentuálneho bodu. Ako bol vypočítaný v prílohe 8, miera nezamestnanosti sa medziročne znížila v SR o 20,76 percentuálneho bodu. V prvom štvrtroku roku 2021 sa miera nezamestnanosti opäť zvýšila. Najvyšší nárast miery nezamestnanosti sa zaznamenal v Nitrianskom kraji. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie sa zvýšil z 10 419 na 11 388. Pomerom za sebou nasledujúcich období bol vypočítaný nárast miery nezamestnanosti o 9,3 percentuálneho bodu. Najnižší nárast miery nezamestnanosti sa zaznamenal v Bratislavskom kraji. Pomocou vzorca sa 4 bol vypočítaný nárast miery nezamestnanosti o 5,43 percentuálneho bodu. Rovnako ako v roku 2020 aj v roku 2021 sa v druhom štvrtroku znížila miera nezamestnanosti. Na Slovensku sa znížila miera nezamestnanosti o 1,64 percentuálneho bodu. Najvyšší pokles miery nezamestnanosti sa zaznamenal v Banskobystrickom kraji, vo výške 5,43 percentuálneho bodu. Najvyšší nárast miery nezamestnanosti bola vypočítaná v Bratislavskom kraji, o 1,21 percentuálneho bodu. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie sa zvýšil na 9 629. V treťom štvrtroku 2021 sa miera nezamestnanosti na Slovensku významne znížila o 9,23 percentuálneho bodu. Oproti 30.6.2021 zo 112 544 sa počet nezamestnaných znížil na 96 201 k 30.9.2021. V Žilinskom kraji sa nezamestnanosť znížila o 12,97 percentuálneho bodu. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie sa znížil z 11 742 na 10 219. Najnižšia miera nezamestnanosti sa dosiahla v Bratislavskom kraji, oproti predchádzajúcemu štvrtroku poklesla o 0,5 percentuálneho bodu. V štvrtom štvrtroku roku 2021 sa miera nezamestnanosti znížila v Bratislavskom kraji najviac o 13,50 percentuálneho bodu. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie sa v štvrtom štvrtroku znížil na 8 288 z 9 581. Najmenej sa miera nezamestnanosti znížila v Banskobystrickom kraji o 2,81 percentuálneho bodu.

3.1.3 Evidovaná miera nezamestnanosti podľa regiónov a miest v SR

V prílohe 11 sa uvádza miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov v Slovenskej republike za obdobie rokov 2019-2020. Miera nezamestnanosti za jednotlivé štvrťroky bola vypočítaná podľa vzorca 2. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie a počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa uvádza vždy k poslednému dňu definovaného obdobia. Hodnoty evidovanej miery nezamestnanosti sa uvádzajú v percentách. V tabuľke sa uvádza tiež medziročné porovnanie rozdielu rastu nezamestnanosti medzi dvomi za sebou nasledujúcimi obdobiami, ktoré sa počítalo pomocou vzorca 4.

K 31.12.2019 si v SR hľadalo zamestnanie 74 255 uchádzačov o zamestnanie, čo pri počte 1 258 943 ekonomicky aktívnych obyvateľov predstavuje mieru nezamestnanosti 5,9 %. Najvyššia miera nezamestnaných v tom období sa evidovala v Prešovskom kraji, na úrovni 18,51 %. Naopak najnižšia miera evidovanej nezamestnanosti v Trnavskom kraji. V Trnavskom kraji sa evidovalo 7465 aktívnych uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2019. Ďalším krajom s nízkou nezamestnanosťou bol Bratislavský kraj, v ktorom sa miera evidovanej nezamestnanosti pohybovala na úrovni 5,87 %. Miera nezamestnanosti vo všetkých ostatných krajoch sa pohybovala nad priemernou mierou nezamestnanosti v SR. K 31.12.2020 sa v SR evidovalo 107 387 uchádzačov o zamestnanie, čo pri počte 1 255 483 ekonomicky aktívnych obyvateľoch predstavovalo mieru evidovanej nezamestnanosti na úrovni 8,55 %. V medziročnom porovnaní s rokom 2019 sa evidovaná miera nezamestnanosti znížila o 2,21 percentuálneho bodu. Krajom s najnižšou mierou nezamestnanosti sa stal Bratislavský kraj. Zamestnanie si tu hľadalo 9 024 uchádzačov o zamestnanie pri počte 172 174 ekonomicky aktívnych obyvateľoch, sa vypočíta miera nezamestnanosti vo výške 5,24 %. Krajom s najvyššou nezamestnanosťou sa stal k 31.12.2020 Prešovský kraj, v ktorom si hľadalo zamestnanie 22 786 uchádzačov o zamestnanie a miera nezamestnanosti dosiahla 12,71 %. V medziročnom porovnaní evidovanej miery nezamestnanosti sa najvyšší pokles zaznamenal v Košickom kraji, kde miera nezamestnanosti medziročne klesla o 5,79 percentuálneho bodu. Počet uchádzačov o zamestnanie sa medziročne znížil z 29 183 na 20 407. Vo všetkých krajoch Slovenska v porovnaní rokov 2019 a 2020 medziročne miera nezamestnanosti klesla.

V prílohe 12 sa uvádza miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov v SR v rokoch 2020-2021. Za jednotlivé štvrťroky sa miera nezamestnanosti vypočítala podľa vzorca 2. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie a počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa uvádza k poslednému dňu daného štvrťroka. Hodnoty evidovanej miery nezamestnanosti sa uvádzajú v percentách. V tabuľke sa taktiež uvádza výsledok medziročného porovnania rozdielu rastu nezamestnanosti medzi dvomi za sebou nasledujúcimi obdobiami. Medziročné porovnanie sa počítalo pomocou vzorca 4.

V roku 2021 sa nezamestnanosť v SR len veľmi pozvoľna znižovala. K 31.12.2021 dosiahla miera evidovanej nezamestnanosti najnižšiu úroveň v Bratislavskom kraji 4,9 %. Pri počte 169 246 ekonomicky aktívneho obyvateľstva si prácu hľadalo 8 288 uchádzačov o zamestnanie. Ďalším krajom s nízkou zamestnanosťou bol Trnavský kraj. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla 5 %. Ďalšími kraji, ktorých miera nezamestnanosti bola nižšia ako priemerná miera nezamestnanosti v SR, boli Nitriansky kraj, Trenčiansky kraj, Žilinský kraj.

Nezamestnaní sa postupne začali uplatňovať na trhu práce. Uvoľnenie opatrení v roku 2021 sa prejavilo v miernom raste ekonomiky SR a tiež v miere evidovanej nezamestnanosti, ktorá bola vypočítaná na 7,78 %. V porovnaní rokov 2020 a 2021 sa miera evidovanej nezamestnanosti znížila o 0,77 percentuálneho bodu. Najvyšší medziročný pokles nezamestnanosti sa zaznamenal v Žilinskom kraji, kde sa miera nezamestnanosti v roku 2021 oproti roku 2020 znížila o 1,31 percentuálneho bodu. Počet nezamestnaných sa znížil na 9 500.

V prílohe 13 sa uvádzajú údaje o miere nezamestnanosti v období rokov 2019-2020. V tabuľke sa zachytáva obdobie pred pandémiou COVID-19 a počas prvej až tretej vlny pandémie. Údaje odzrkadľujú dopad Uznesení vlády č. 111 z 11.3.2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie na mieru zamestnanosti v mestách, v ktorých bola aj pred obdobím pandémie vysoká nezamestnanosť – Rimavská Sobota, Revúca, Kežmarok, Sabinov, Trebišov, Veľký Krtíš a Poltár. Zároveň sa uvádzajú údaje z miest s dlhodobo nízkou mierou nezamestnanosti v období pred pandémiou a počas nej - Bratislava, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Trnava a Trenčín. V tabuľke sa uvádza miera nezamestnanosti vo vybraných mestách k 31.12. príslušného roka. Pre porovnanie sa v tabuľke uvádza aj miera nezamestnanosti na Slovensku za dané obdobia. Pre výsledky v tabuľke sa použil vzorec 2 na výpočet evidovanej miery nezamestnanosti. Vypočítaná miera nezamestnanosti sa uvádza v %.

V prílohe 13 bolo vypočítané, že mestom s najvyššou mierou nezamestnanosti v roku 2019 bola Rimavská Sobota. Miera nezamestnanosti sa pohybovala na úrovni 17,78 %. Naopak, najnižšia nezamestnanosť bola vypočítaná v Bratislave V. na úrovni 2,29 %. Výpočtom sa zistilo, že v porovnaní s mierou nezamestnanosti v SR má Rimavská Sobota vyššiu mieru nezamestnanosti o 11,88 %. Koncom roka 2019 sa evidovalo v Rimavskej Sobote 19 147 ekonomicky aktívnych obyvateľov a z tohto počtu sa uchádzalo o zamestnanie 3 405. Rimavská Sobota sa radí k mestám s dlhodobo najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti na Slovensku. V období pandémie sa nezamestnanosť zvýšila. K 31.12.2020 sa evidovalo 4 273 disponibilných uchádzačov o zamestnanie pri počte 19 307 ekonomicky aktívnych obyvateľov predstavuje miera evidovanej nezamestnanosti 21,31 %. Rimavská Sobota sa nachádza v Banskobystrickom kraji, ktorý sa dlhodobo radí ku krajom s vyššou mierou nezamestnanosti ako priemer v SR. Najnižšia miera evidovanej nezamestnanosti sa dosiahla k 31.12.2020 v Bratislave V. 3,89 %. V Bratislave V. sa o zamestnanie uchádzalo 1 462 nezamestnaných z celkového počtu 37 542 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Pre porovnanie, miera evidovanej nezamestnanosti v SR k 31.12. 2020 sa evidovala na úrovni 8,55 %.

Práca sa zamerala na porovnanie miest s podobným počtom ekonomicky aktívnych obyvateľov. K 31.12.2019 žilo v Galante 22 250 ekonomicky aktívnych obyvateľov a v Trebišove 22 330. Z tohto počtu sa v Trebišove evidovalo 3 009 uchádzačov o zamestnanie zatiaľ čo v Galante len 600. V Galante bola vypočítaná k 31.12.2019 miera nezamestnanosti 2,7 %, čo bolo hlboko pod mierou zamestnanosti v SR. Naopak v Trebišove bola vypočítaná miera nezamestnanosti na úrovni 13,48 %, čo prekročilo mieru nezamestnanosti v SR o 7,58 percentuálneho bodu. K 31.12.2020 sa v Trebišove evidovalo 3 570 uchádzačov o zamestnanie z počtu 22 261 ekonomicky aktívneho obyvateľstva a miera evidovanej nezamestnanosti bola vypočítaná na 16,04 %. K 31.12.2020 sa v Galante evidovalo 1 196 nezamestnaných z 22 698 ekonomicky aktívneho obyvateľstva, z čoho bola vypočítaná miera nezamestnanosti na úrovni 5,27 %. Medziročne vzrástla miera nezamestnanosti v Trebišove o 2,56 a v Galante o 2,57 percentuálneho bodu.

V prílohe 14 sa uvádzajú údaje o miere nezamestnanosti v období rokov 2020-2021. Dáta v tabuľke odzrkadľujú doznievajúce dopady Uznesení vlády č. 111 z 11.3.2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie na mieru zamestnanosti v mestách, v ktorých bola dlhodobo vysoká miera nezamestnanosti – Rimavská Sobota, Revúca, Kežmarok, Sabinov, Trebišov, Veľký Krtíš a Poltár. Zároveň sa zachytávajú údaje z miest s dlhodobo nízkou mierou nezamestnanosti - Bratislava, Galanta, Hlohovec, Piešťany, Trnava a Trenčín. V tabuľke sa uvádza miera nezamestnanosti vo vybraných mestách k 31.12. príslušného roka. Pre porovnanie sa v tabuľke uvádza aj miera nezamestnanosti na Slovensku za dané obdobia. Pre výsledky v tabuľke sa použil vzorec 1 na výpočet evidovanej miery nezamestnanosti. Výsledky miery nezamestnanosti vypočítané podľa vzorca 2 sa uvádzajú v %.

Miera evidovanej nezamestnanosti sa k 31.12.2021 v SR vypočítala podľa vzorca 2 na úroveň 7,78 %. V Slovenskej republike v sledovanom období žilo 1 236 509 ekonomicky aktívnych obyvateľov a z nich si aktívne hľadalo zamestnanie 96 201. Medziročne v porovnaní s rokom 2020 klesla miera nezamestnanosti o 0,77 percentuálneho bodu. Najvyššia miera evidovanej nezamestnanosti sa v sledovanom období evidovala v Rimavskej Sobote vo výške 20,98 %. Z počtu 18 425 ekonomicky aktívneho obyvateľstva si zamestnanie hľadalo 3 866 uchádzačov o zamestnanie. Nanižšia miera evidovanej nezamestnanosti sa zaznamenala v Bratislave V. a v Trnave. V oboch vo výške 3,88 %. V Galante sa k 31.12.2021 o zamestnanie uchádzalo 1 059 uchádzačov o zamestnanie z 22 725 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Miera evidovanej nezamestnanosti sa vypočítala na 4,66 %. V Trebišove sa miera evidovanej nezamestnanosti v porovnaní s rokom 2020 znížila na 14,45 %. K 31.12.2021 klesol počet nezamestnaných na 3 194 z 3 570 evidovaných k 31.12.2020.

V polovici marca 2020 sa začali na území SR uplatňovať prísnejšie pravidlá, aby sa predišlo šíreniu nebezpečnej ľudskej choroby COVID – 19. Sprísnené pravidlá a s nimi spojené zatváranie niektorých prevádzok sa odzrkadlili na miere nezamestnanosti na Slovensku. V prílohe 15 sa uvádzajú vstupné údaje pre výpočet a výsledky vypočítanej zmeny počtu nezamestnaných za obdobie rokov 2019-2021. V tabuľke sú údaje o počte uchádzačov o zamestnanie pred pandémiou a počas nej. Dáta sa prehľadne delia podľa období a podľa jednotlivých krajov. Pre porovnanie sa uvádza i podklad pre výpočet nezamestnaných pre Slovensko. Na výpočet sa použil vzorec 3. Výsledky výpočtu za jednotlivé kraje a SR sa v tabuľke uvádzajú tučným písmom. Vstupné údaje a výsledok výpočtu zmeny počtu nezamestnaných v SR sa zvýraznili tučným písmom.

Miera nezamestnanosti na Slovensku sa na konci roka 2019 pohybovala na úrovni 5,9 %. Počas prvej vlny pandémie sa nezamestnanosť v SR zvýšila. Podľa vzorca 3 bolo vypočítané, že sa disponibilný počet nezamestnaných zvýšil v SR v druhom štvrtroku 2020 o 40,32 percentuálneho bodu. V treťom štvrtroku sa disponibilný počet uchádzačov zvýšil len mierne o 0,24 percentuálneho bodu. V prvom štvrtroku sa počet výrazne znížil o 44,24 percentuálneho bodu a výpočtom medziročného porovnania sa vyrátalo, že disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie sa znížil o 20,76 percentuálneho bodu. Najvýraznejšia medziročná zmena počtu nezamestnaných bola vypočítaná v Prešovskom kraji. Počet uchádzačov o zamestnanie sa znížil ku koncu roka 2020 o 31,09 percentuálneho bodu. Najvyšší pokles disponibilného počtu nezamestnaných bola vypočítaná k 31.3.2020 až 45,83 percentuálneho bodu. V prvom štvrtroku 2021 sa disponibilný počet uchádzačov v SR zvýšil o 6,55 percentuálneho bodu. Do konca roka 2021 počet nezamestnaných klesol a rast počtu nezamestnaných sa zastavil a nadobudol vzostupný charakter. Vypočítal sa medziročný pokles disponibilného počtu nezamestnaných vo výške 10,42 percentuálneho bodu. Najvyšší medziročný pokles bol vypočítaný v Trenčianskom kraji.

V prílohe 16 sa uvádzajú vstupné údaje pre výpočet zmeny počtu nezamestnaných za obdobie rokov 2019-2021 a výsledky výpočtov. Vstupné údaje o disponibilnom počte uchádzačov o zamestnanie pred pandémiou a počas nej sa prehľadne delia podľa období a podľa jednotlivých miest. Na výpočet zmeny počtu nezamestnaných sa použil vzorec 3.

K 31.12.2019 sa na úradoch práce evidovalo 74 255 uchádzačov o zamestnanie. Medziročne sa ich počet zvýšil na 107 387. Podľa vzorca 3 bolo vypočítané, že počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie vzrástol o 44,62 percentuálneho bodu. Ku koncu roka 2021 sa ich počet znížil o 10,42 percentuálneho bodu. Medziročne sa počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie znížil vo všetkých sledovaných mestách. V roku 2019 sa radili Piešťany k mestám s veľmi nízkou nezamestnanosťou. O prácu sa aktívne uchádzalo 350 nezamestnaných z celkového počtu 14 487 ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Pomocou vzorca 2 vypočítaná miera nezamestnanosti 2,42 %. Na konci roka 2020 sa ich počet zvýšil na 690 zo 14 758. Miera

nezamestnanosti bola vypočítaná vo výške 4,68 %. Zároveň bola vypočítaná zmena disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorá medziročne vzrástla o 97,14 percentuálneho bodu.

V prílohe 17 sa uvádzajú vstupné údaje pre výpočet zmeny počtu nezamestnaných za obdobie rokov 2020-2021 a výsledky výpočtov. Vstupné údaje o disponibilnom počte uchádzačov o zamestnanie pred pandemiou a počas nej sa prehľadne delia podľa období a podľa jednotlivých miest. Na výpočet zmeny počtu nezamestnaných sa použil vzorec 3.

V SR sa k 31.12.2020 na úradoch práce evidovalo 107 387 uchádzačov o zamestnanie, medziročne sa ich počet klesol na 96 201. Podľa vzorca 3 bolo vypočítané, že počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie klesol o 10,42 percentuálneho bodu. V prvom štvrtroku 2021 sa nezamestnanosť v SR zvýšila o 6,55 percentuálneho bodu. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie vzrástol na 114 421. Najviac vzrástol počet nezamestnaných v Bratislave V. Ich počet vzrástol z 1 462 na 1 635. Najnižší nárast počtu nezamestnaných sa evidoval v Bratislave I. Ich počet klesol zo 465 k 31.12.2020 na 456. Zároveň to bol jediný pokles disponibilného počtu nezamestnaných v danom štvrtroku medzi sledovanými mestami. Pokles disponibilného počtu nezamestnaných bol vypočítaný až v druhom, treťom a štvrtom štvrtroku 2021. Medziročný počet sa znížil o 21,3 percentuálneho bodu. Najväčší medziročný pokles disponibilného počtu nezamestnaných sa vypočítal v Trnave. Evidovaný počet nezamestnaných k 31.12.2021 klesol o 24,78 percentuálneho bodu, k 31.12.2021 si aktívne hľadalo prácu 1 205 nezamestnaných.

V prílohe 18 sa porovnávajú údaje počtu nezamestnaných žien k celkovému počtu nezamestnaných v SR pred a počas pandémie COVID-19. Miera nezamestnanosti žien za jednotlivé štvrtroky bola vypočítaná za pomoci vzorca 2. Disponibilný počet uchádzačiek o zamestnanie a počet ekonomicky aktívnych žien sa uvádza vždy k poslednému dňu sledovaného štvrtroka. Hodnoty evidovanej miery nezamestnanosti sa uvádzajú v percentách. V tabuľke sa uvádza tiež medziročné porovnanie rozdielu rastu nezamestnanosti medzi dvomi za sebou nasledujúcimi obdobiami, ktoré sa počítalo pomocou vzorca 3.

K 31.12.2019 bolo na Slovensku 1 258 943 ekonomicky aktívnych žien, čo predstavovalo 45,71 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie tvorilo 74 255 čo sa predstavovalo k celkovému disponibilnému počtu uchádzačov o zamestnanie 54,79 %. Miera nezamestnaných žien vzrástla v druhej vlne pandémie, k 30.6.2020 oproti 31.12.2019 o 2,51 percentuálneho bodu na 8,41 %. V tom období sa zvýšil počet ekonomicky aktívnych žien o 2 009 a o 31 769 disponibilný počet uchádzačiek o zamestnanie. Dôvodom boli už skôr spomínané opatrenia vlády SR v boji so zákernou ľudskou chorobou COVID-19. K 31.3.2021 miera evidovanej nezamestnanosti žien sa opäť mierne zvýšila, o 0,56 percentuálneho bodu. Počet ekonomicky aktívnych žien predstavoval 1 255 466, z nich nezamestnaných k 31.3.2021 bolo 114 421. Do konca roka 2021 počet nezamestnaných žien klesal. K 31.12.2021 bola evidovaná miera nezamestnaných žien na úrovni 7,78 %, čo predstavuje medziročný pokles 0,77 percentuálneho bodu. Treba si však všimnúť, že klesol i počet ekonomicky aktívnych žien, rovnako ako celkový počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Počet ekonomicky aktívnych žien v porovnaní rokov 2019 a 2020 klesol o 3 460, ale v medziročnom porovnaní rokov 2020 a 2021 až o 18 974, čo predstavuje medziročný pokles o 1,51 percentuálneho bodu.

Najväčší disponibilný počet žien uchádzajúcich sa o zamestnanie bol k 31.12.2019 v Prešovskom kraji. Ich počet predstavoval 17 601, čo pri ekonomicky aktívnom obyvateľstve – ženy v počte 178 681 predstavovalo mieru evidovanej nezamestnanosti žien na úrovni 9,85 %. Najmenší disponibilný počet žien, ktoré si aktívne hľadali prácu bol v Trnavskom kraji. Miera evidovanej nezamestnanosti žien predstavovala 3,19 %. Mestom s najvyššou mierou nezamestnaných žien bola Rimavská Sobota. Miera evidovanej nezamestnanosti tu dosahovala

17,78 %, pri ekonomicky aktívnom obyvateľstve – ženy v počte 19 147, z nich 3 405 tvoril disponibilný počet uchádzačiek o zamestnanie. Najnižší počet uchádzačiek o zamestnanie bol v Bratislave V. Tu bolo k 31.12.2019 37 939 ekonomicky aktívnych žien a z nich len 870 bolo nezamestnaných. K 30.6.2020 patril Prešovský kraj ku krajom s najvyššou nezamestnanosťou. Počet ekonomicky aktívnych žien bol na vo výške 179 542, z nich 23 025 si aktívne hľadalo zamestnanie, sa miera evidovanej nezamestnanosti vypočítala na 12,82 %. Krajom s najnižšou nezamestnanosťou žien bol Bratislavský kraj. Miera evidovanej nezamestnanosti tu dosiahla len 3,51 %. K 31.3.2021 bolo najviac nezamestnaných žien v Prešovskom kraji 13,50 % a v meste Revúca 22,47 %. Najnižšia nezamestnanosť žien bola opätovne v Bratislavskom kraji a v Bratislave V. K 31.12.2021 bolo mestom s najnižšou nezamestnanosťou žien mesto Ilava. Nezamestnaných žien tu bolo 525 pri počte 14 336 ekonomicky aktívnych žien, čo predstavovalo mieru evidovanej nezamestnanosti na úrovni 3,66 %. Najviac nezamestnaných žien bolo v Prešovskom kraji 12,58 % a v Rimavskej Sobote 20,98 %.

3.1.4 Pomer voľných pracovných miest podľa regiónov a miest v SR

Nezamestnanosť na Slovensku sa odlišuje v každom kraji, v každom meste. Nezamestnanosť sa odlišuje aj v jednotlivých profesiách. Zamestnávateľia sa najviac zaujímali v rokoch 2019–2021 o zamestnancov v technických odboroch. Na trhu práce sa už niekoľko rokov veľmi ľahko uplatňujú nezamestnaní v profesiách obsluha strojov a zariadení. Naopak najmenší záujem a najviac uchádzačov na jedno pracovné miesto je v profesiách v poľnohospodárstve a lesníctve.

V prílohe 16 a 17 sa uvádzajú vstupné údaje pre výpočet pomeru počtu voľných pracovných miest a uchádzačov o zamestnanie za obdobie rokov 2019-2021 a výsledky výpočtov. Vstupné údaje o počte nezamestnaných pred pandémiou a počas nej sa delia podľa období a podľa jednotlivých miest. Na výpočet pomeru voľných pracovných miest na počet nezamestnaných sa použil vzorec 5. Výsledky výpočtu za všetky klasifikácie zamestnancov v SR sa uvádzajú tučným písmom. Jednotlivé profesie uchádzačov o zamestnanie sú v tabuľke označené arabskými číslicami, kde číslo:

- 1 zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci
- 2 vedeckí, odborní duševní zamestnanci
- 3 technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci
- 4 administratívni zamestnanci (úradníci)
- 5 zamestnanci v službách a obchode
- 6 robotníci v poľnohospodárstve a lesníctve
- 7 remeselníci a kvalifikovaní výrobcovia, spracovatelia
- 8 obsluha strojov a zariadení
- 9 pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci
- 0 príslušníci armády (profesionálni vojaci)

V prílohe 19 sa zobrazuje počet voľných pracovných miest pre danú profesiu na území Slovenskej republiky za daný rok. V prvom riadku sa zobrazuje celkový počet voľných pracovných miest za jednotlivé časové obdobia. Počet uchádzačov na jedno voľné pracovné miesto sa počítal podľa vzorca 5.

V práci bolo vypočítané, že k 31.12.2021 je v SR nedostatok remeselníkov a kvalifikovaných výrobcov a spracovateľov. Na jedno voľné pracovné miesto pripadalo 0,63 uchádzača o zamestnanie a k 31.12.2020 až 8,27. Rovnaký výsledok bol vypočítaný aj v profesiách obsluha strojov a zariadení k 31.12.2021. Na jedno voľné miesto pripadalo 0,32 uchádzača o zamestnanie. Výpočtom sa zistilo, že k 31.12.2020 sa uchádzalo o zamestnanie v tejto profesii 3,77 uchádzača o zamestnanie. Dôvom je to, že na pracovnom trhu je nedostatok kvalifikovaných technických odborníkov. Ich nedostatok zamestnávateľa pociťujú najmä v profesiách obsluha CNC strojov, technológií, či kvalifikovaných pracovníkov v odbore riadenia kvality.

3.1.5 Faktory ovplyvňujúce nezamestnanosť v SR

Minimálna mesačná mzda a nominálna priemerná mzda sa radia medzi faktory, ktoré ovplyvňujú nezamestnanosť. Minimálnu mesačnú mzdu vyhlasuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a počíta ju podľa vzorca, ktorý predstavuje 57 % z priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnancov za kalendárny rok, ktorý predchádza dva roky kalendárnemu roku, na ktorý sa vyhlasuje suma minimálnej mesačnej mzdy.

V prílohe 20 sa počítal nárast minimálnej mesačnej mzdy a priemernej mzdy za obdobie rokov 2019–2021. Jednotlivé typy miezd sa uviedli v Euro. Pre výpočet sa použil vzorec 4. Medziročný vývoj mzdy bol vypočítaný v %. Hodnota priemernej nominálnej mzdy sa uviedla ako odhad.

V roku 2019 sa zvyšovali priemerné mzdy v SR najrýchlejšie. Medziročný nárast dosiahol 7,8 percentuálneho bodu. Najnižšie hrubé mesačné mzdy sa vyplácali zamestnancom v ubytovacích a stravovacích službách. Ich priemerný plat bol vypočítaný vo výške 658 Euro, čo predstavovalo 60,26 % z priemernej mzdy v hospodárstve. Najvyššie mzdy sa vyplácali zamestnancom pracujúcim v odvetví finančných a poisťovacích činností. Ich priemerný hrubý mesačný plat bol vypočítaný vo výške 1 941 Euro. Minimálna mesačná mzda v období rokov 2020-2021 sa medziročne zvýšila o 43 Euro. Vzhľadom k tomu, že v roku 2020 na základe vládou SR nariadených mimoriadnych opatrení v boji so závažnou ľudskou chorobou COVID-19 bolo mnoho prevádzok zatvorených, prípadne podniky a ich zamestnanci pracovali v obmedzenom režime, sa takýto nárast javí neprimerane vysoký. Najmä na prvé dva štvrtroky roku 2020, kedy sa opatrenia najviac sprísnilo a zatvorilo sa najviac prevádzok.

Priemerná hrubá mesačná mzda stredoškolsky vzdelaných zamestnancov sa v roku 2020 pohybovala na úrovni 1 180 Euro a u vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov 1 710 Euro. Výška mzdy sa líšila podľa odboru, kraja a veku zamestnancov. Najvyššia priemerná hrubá mesačná mzda sa vyplácala zamestnancom v technických odboroch. Naopak, najnižšie platy sa vyplácali v umeleckých smeroch. Absolventi so stredoškolským vzdelaním sa vyplácali v roku 2020 najvyššia mzda v strojárskych odboroch, v odboroch služieb a podnikania a v zdravotníctve ako zdravotnícky záchranár. Ich priemerná mesačná hrubá mzda sa pohybovala v rozmedzí od 1 310 do 1 682 Euro. Absolventi s vysokoškolským vzdelaním sa najlepšie finančne ohodnocovali v technických odboroch ako softvérové inžinierstvo, strojárske technológie, marketing, manažment, medzinárodné ekonomické vzťahy. Priemerný hrubý mesačný plat sa pohyboval v rozmedzí 2 212 až 2 859 Euro. Najnižšie ohodnotenie sa vyplácalo zamestnancom so stredoškolským vzdelaním v odboroch prevádzka obchodu, technicko-administratívny pracovníci, ekonomické a obchodné služby, fotografický dizajn. Priemerná mesačná hrubá mzda sa na týchto pozíciách pohybovala od 794 do 854 Euro. Najnižšia hrubá mesačná mzda, 621 až 967 Euro, sa vyplácala vysokoškolsky vzdelaným zamestnancom v odboroch katolícka teológia, pedagogika – vychovávateľstvo, lesníctvo, učiteľstvo. Výška mzdy sa odlišovala nielen v jednotlivých odboroch, ale tiež v regiónoch a mestách. Vyššia mzda

sa vyplácala stredoškolsky vzdelaným zamestnancom v Bratislavskom a Trenčianskom kraji. Najnižšou priemernou mzdou sa ohodnocovali v Prešovskom kraji. Rozdiel bol vypočítaný v priemere 25 %. Najvyššou priemernou hrubou mzdou sa ohodnotili v roku 2020 vysokoškolsky vzdelaní zamestnanci v Bratislavskom kraji, okrem technických odborov. Vysokoškolsky vzdelaní zamestnanci z technických odborov sa ohodnocovali najvyššiu hrubú mzdu v Nitrianskom kraji. V Prešovskom kraji sa vysokoškolsky vzdelaní zamestnanci finančne ohodnocovali o 64 % horšie. Najvyššie mzdy sa vyplácali stredoškolsky vzdelaným zamestnancom vo veku 35-39 rokov a vysokoškolsky vzdelaným zamestnancom vo veku 45–49 rokov. Najnižšie mzdy sa vyplácali absolventom stredných a vysokých škôl.

K 30. júnu 2021 priemerná nominálna mzda sa medziročne zvýšila o 10,5 percentuálneho bodu na 1 202 Euro. Hrubé mesačné mzdy sa zvyšovali najmä v priemysle, zdravotníctve a sociálnej pomoci. V prvom polroku 2021 sa medziročne najrýchlejšie zvyšovali mzdy v ubytovacích a stravovacích službách. Ich nárast bol vypočítaný o 20,7 percentuálneho bodu. Dlhodobo sa mzdy v tomto odvetví pohybovali na posledných priečkach priemerných miezd v národnom hospodárstve. Priemerná mzda bola vypočítaná na 664 Euro, čo bol vypočítaný ako 55 % priemernej mzdy v SR. Priemerná mzda sa zvýšila vo všetkých krajoch SR, najviac v Žilinskom a Prešovskom kraji o viac ako 13 percentuálnych bodov. Najpomalšie sa mzdy zvyšovali v Bratislavskom kraji o 7,4 percentuálneho bodu. V tomto kraji sa však priemerné mzdy pohybujú na najvyšších priečkach v celom hospodárstve SR. V práci bol vypočítaný, že k 30.6.2021 bola priemerná výška hrubej mzdy 1 467 Euro. Najnižšou priemernou mzdou sa ohodnocovali zamestnanci v Prešovskom kraji.

Okrem ceny práce existuje niekoľko ďalších determinujúcich príčin, ktoré majú vplyv na vznik nezamestnanosti v spoločnosti. Vysoká inflácia sa označuje ako faktor, ktorý značne napomáha rastu nezamestnanosti. Zvýšenie cien sa odráža na znížení spotreby. Znížený dopyt po tovaroch a službách sa odzrkadľuje na poklese tržieb a znížení výroby. Dôsledkom toho sa znižuje počet pracovnej sily a následne zvýšená nezamestnanosť.

Závislosť medzi ekonomickým rastom a vývojom nezamestnanosti sa potvrdila aj v období pandémie, ako vidieť v prílohe 21. V roku 2019 sa dosiahol HDP 93 900,50 mil. Euro, ekonomika dosiahla vrchol. Nezamestnanosť sa dostala na historicky najnižšiu úroveň od roku 2008. Ťahúňmi ekonomiky sa stali priemysel, veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov, doprava, skladovanie a reality. Priemysel sa najväčšou mierou podieľal na tvorbe HDP 24,56 %. Jeho podiel sa oproti roku 2018 znížil o 0,14 percentuálneho bodu, hoci sa priemyselná výroba medziročne zvýšila o 0,54 percentuálneho bodu. Pokles ostatných odvetví priemyslu sa odzrkadlil na jeho zníženom podiele na HDP. Nízke úroky na hypotekárne úvery sa odzrkadlili v záujme obyvateľov kupovať nehnuteľnosti. Zvýšilo sa HDP z činnosti v oblasti nehnuteľností o 0,13 percentuálneho bodu, následne na to sa zvýšili aj finančné a poisťovacie činnosti o 0,10 percentuálneho bodu. HDP v stavebnom odvetví sa medziročne znížil oproti roku 2018 o 0,77 percentuálneho bodu. V nasledujúcom roku sa tiež znížil ale iba o 0,24 percentuálneho bodu. V roku 2020 sa v priemysle vypočítal medziročný pokles o 1,99 percentuálneho bodu. Nižší podiel na HDP oproti roku 2019 o 0,24 percentuálneho bodu sa zaznamenal v umení, zábave a rekreácii. Najväčší nárast podielu na HDP bol vypočítaný vo veľkoobchode, maloobchode, oprave motorových vozidiel a motocyklov, doprave a skladovaní. Ich podiel na HDP sa medziročne zvýšil o 2,22 percentuálneho bodu. Verejný dlh sa ku koncu roka 2020 znížil pod hranicu 60 % a dosiahol 59,7 %. V súčte dosiahol HDP za rok 2021 nominálnu hodnotu 97,1 mld. Euro. Jednotlivé odvetvia ekonomiky začali vyrovnávať prepady za rok 2020. V tom období ekonomika v SR klesla o 4,4 %. V medziročnom porovnaní roka 2020 s rokom 2019 hodnota HDP zaostávala za rokom 2019 o 1,5 percentuálneho bodu. Za rok 2021 vzrástla ekonomika SR o 3 percentuálne body. Najviac vzrástol obchod. Objem

HDP vzrástol na 25,6 mld. Euro. Na dosiahnutie úrovne 4. štvrt'roka 2019 ekonomike chýba 100 mil. Euro.

3.2 Výdaje na politiku zamestnanosti

Vláda poskytovala v období pandémie podnikom pomoc na podporu zamestnanosti a tiež investičnú pomoc. Cieľom pomoci bolo podporiť zamestnanosť a zamedziť rušeniu pracovných miest. Cieľom investičnej pomoci bolo znížiť rozdiely medzi jednotlivými regiónmi Slovenska. Vláda presadzovala nielen aktívnu politiku zamestnanosti ale aj pasívnu. Pomoc na podporu zamestnanosti

V prílohe 22 je celková štátna pomoc poskytnutá podnikom v roku 2020 rozdelená podľa veľkosti podnikov. Vláda SR poskytla malým a stredným podnikom pomoc v hodnote 16,24 mil. Euro. Veľkým podnikom poskytla pomoc v hodnote 1,64 mil. Euro.

Na obdobie apríl 2019 – február 2023 sa poskytne nenávratná finančnú pomoc v rámci projektu „Sektorov riadené inovácie k efektívnemu trhu práce v Slovenskej republike“ maximálne do výšky 16 829 299,85 euro zamestnávateľom na zlepšenie a vytvorenie adaptability zamestnancov na nové požiadavky práce a nadobudnutie zručnosti kvalifikovanej pracovnej sily v rámci dopytu malých a stredných zamestnávateľov. Podpora bola určená pre všetkých zamestnávateľov okrem zamestnávateľov v Bratislavskom kraji. Prednostne však pre zamestnávateľov v Banskobystrickom a Žilinskom kraji. Malé a stredné podniky získali podiel 90,83 % z celkového balíka štátnej pomoci poskytnutej podnikom v roku 2020. Najväčší podiel získali malé podniky, v objeme 61,69 %. Veľkým podnikom sa poskytla pomoc vo výške 1,64 mil. Euro, bolo vypočítané ako 9,17 % z celkového balíka štátnej pomoci.

V roku 2020 sa príspevok na vzdelávanie zamestnancov poskytol iba jednému zamestnávateľovi v celkovej výške 213 584 euro. V období pandémie sa pomoc poskytovala na podporu zamestnanosti. Celková poskytnutá pomoc na podporu zamestnanosti sa v roku 2020 vyplatila vo výške 17,88 mil. euro. Zo štátneho rozpočtu sa prefinancovalo 3,44 mil. euro. Štátna pomoc sa poskytla 443 prijímateľom. V roku 2019 sa poskytla pomoc vo výške 3,87 mil. euro. Pomoc štátu podnikom sa v roku 2020 zvýšila o 14,01 mil. euro.

3.2.1 Regionálna investičná pomoc

Regionálnu investičnú pomoc na podporu zamestnanosti formou príspevkov na vytvorenie nového pracovného miesta sa poskytovala z Ministerstva hospodárstva SR. Investičná pomoc sa poskytovala zo štátneho rozpočtu SR. V roku 2020 sa investičná pomoc oproti roku 2019 znížila o 0,04 mil. euro, čo predstavovalo medziročný pokles o 2,41 %.

V prílohe 23 sa uvádza investičná pomoc v mil. euro a v podiele na celkovo poskytnutej investičnej pomoci. Rozdelená podľa veľkosti podniku a kraja.

V uplynulých rokoch vláda SR kládla dôraz na znižovanie regionálnych rozdielov. Rozvoju znevýhodnených regiónov s vysokou mierou nezamestnanosti pomáhalo poskytovanie investičnej pomoci na vytvorenie nových pracovných miest. Investičná pomoc sa tiež využívala na vzdelávanie zamestnancov, rozvoj dodávateľsko-odberateľských vzťahov, zdokonaľovanie výrobných technológií, ochranu životného prostredia a pod.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR prostredníctvom úradov, práce sociálnych vecí a rodiny ponúklo pre dlhodobo nezamestnaných občanov, ktorí sa ocitli v hmotnej núdzi príspevky na vykonávanie aktívnej činnosti formou menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny poskytol obci alebo

samosprávneho kraja príspevok, ktorých sa mohol použiť na úhradu časti nákladov na pracovné náradie, ochranné pracovné pomôcky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, prípadne pre časť ďalších nákladov, ktoré súviseli s vykonávaním menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj. Maximálna výška príspevku sa pohybovala vo výške 4 % z celkovej ceny práce podľa § 4 zákona o službách zamestnanosti. Maximálna výška sa počíta z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za obdobie 1-3 štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje, na jedného dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý vykonáva aktivačnú činnosť pre obec alebo samosprávny kraj. Druhú časť príspevku tvoria 3 % z celkovej ceny práce podľa § 4 zákona o službách zamestnanosti. Maximálna výška sa počíta z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za obdobie 1-3 štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje, na jedného dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý vykonáva aktivačnú činnosť pre obec alebo samosprávny kraj, na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť. Aktuálna reálna výška príspevku závisí na dohodnutom počte uchádzačov o zamestnanie a dohodnutom rozsahu vykonaných aktivačných prác za týždeň. Príspevok na uhradenie časti nákladov na pracovné náradie, pracovné ochranné pomôcky, úrazové poistenie uchádzača o zamestnanie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s aktivačnou činnosťou plus príspevok na uhradenie časti práce organizátora aktivačnej činnosti. Aktuálna reálna výška príspevku za celkovú cenu práce je 1481,78 Euro.

Vláda SR ďalej poskytla pre nezamestnaných a znevýhodnených zamestnancov projekty na podporu zamestnanosti REPAS+ a KOMPAS+, pri ktorých záujemcom po úspešnom absolvovaní nimi zvolených kurzov uhradza náklady za kurzy vo výške 100 %. Znevýhodneným fyzickým osobám (osobám vo veku 15-24 rokov, osobám nad 50 rokov, samostatne žijúcim dospelým, ktorí sa starajú o odkázanú osobu, dlhodobo nezamestnaným, osobám so základným vzdelaním a pod.) ponúka aj ďalšie možnosti vzdelávania sa, no pri takýchto kurzoch nehradí celú výšku nákladov za vzdelávanie ale 50 %. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny poskytuje príspevky na vzdelávanie pre zamestnancov zamestnávateľov. Zamestnávateľom sa poskytuje pomoc vo výške maximálne 70 % oprávnených výdavkov. Maximálna výška príspevku na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnancov je 2 mil. Euro na jeden projekt.

Za dva roky zmenila pandémia pracovný trh najmä v gastronómii a hotelierstve. Tento trh sa považuje za jeden z pandémiou najviac postihnutých. V sektore k 30. júnu 2021 chýbalo 40 tisíc zamestnancov. Pomoc hotelierstvu a gastronómii sa poskytla už počas prvej vlny pandémie COVID-19 z ministerstva dopravy a výstavby a tiež z ministerstva práce. Z podpory schémy de minimis za I., II. a III. etapu sa vyplatilo viac ako 114 miliónov euro, čo predstavovalo takmer 14 tisíc vyplatených žiadostí z celkovo prijatých 16 tisíc. Na Veľkú schému sa z Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR vyčlenil rozpočet 3,5 milióna euro a z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR 2,13 miliardy euro. Pomoc sa vyplácala plošne. Nedostatok zamestnancov v gastronómii sa plánoval zamestnávateľom nahradiť automatizáciou, prípadne prijímaním zamestnancov z tretích krajín na pozície nekvalifikovaného personálu. Za nesmierne potrebné sa považovalo zreštartovať tento segment a využiť nové procesy, ktoré sú bežné v zahraničí.

3.2.2 Pasívna politika zamestnanosti

Pasívna politika zamestnanosti sa zameriava na poskytovanie náhrady príjmu zo zamestnania, podpory v nezamestnanosti. Poskytovanie dávky v nezamestnanosti sa zakladá na princípe poistenia.

V prílohe 23 je zobrazené porovnanie priemernej dávky v nezamestnanosti, minimálnej mesačnej mzdy a priemernej mzdy za obdobie rokov 2019–2021. Jednotlivé typy miezd sú uvedené v Euro. Pre výpočet sa použil vzorec 4. Porovnanie priemernej dávky v nezamestnanosti a minimálnej mzdy bol vypočítaný v %. Rovnako sa vypočítalo aj porovnanie priemernnej dávky v nezamestnanosti a nominálnej mzdy.

Priemerná dávka podpory v nezamestnanosti sa v roku 2019 zvýšila na hodnotu 437 euro. Jej výška sa oproti priemernej minimálnej mzde vypočítala na hodnotu 84 %. Začiatok pandémie sa prejavil aj vo výške priemerných sociálnych dávok. Dávka v nezamestnanosti bola vypočítaná ako 40 % priemernej nominálnej mzdy. Neznalosť budúcnosti a neistota sa prejavili aj v pomalšom zvyšovaní miezd. V roku 2020 sa minimálna mzda zvýšila na 580 euro. Zvýšila sa tiež priemerná nominálna mzda na 1 133 euro. Priemerná dávka v nezamestnanosti vypočítala ako 76 % minimálnej mzdy a 39 % priemernej nominálnej mzdy. Vypočítalo sa, že dávky v nezamestnanosti medziročne oproti priemernej nominálnej mzde klesali. V období pandémie sa priemerné mzdy zamestnancov zvyšovali rýchlejším tempom ako dávky v nezamestnanosti. V roku 2021 priemerná nominálna mzda vzrástla na 1 171 euro, zatiaľ čo sa priemerná dávka v nezamestnanosti zvýšili iba na hodnotu 446 euro. Priemerná dávka v nezamestnanosti sa vypočítala ako 72 % z minimálnej mzdy a 38 % nominálnej mzdy.

4 Záver

Nezamestnanosť môže byť veľmi vážny problém nielen ekonomický ale tiež sociálny a politický. Prirodzená miera nezamestnanosti sa definuje ako úroveň dobrovoľnej nezamestnanosti, pri ktorej sú sily, ktoré pôsobia na rast, prípadne pokles mzdovej a cenovej inflácie v rovnováhe. Inflácia je v tomto období stabilná. Ekonomovia ju definujú ako najnižšiu úroveň, ktorú možno udržať v trhovej ekonomike. Prirodzená miera nezamestnanosti sa nikdy nerovná nule.

K 31.12. 2019 žilo na území SR 1 258 943 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Z nich bolo iba 74 255 evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Miera nezamestnanosti bola na úrovni 5,9 %. Na konci roka 2020 klesol počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva na 1 255 483 a počet nezamestnaných vzrástol na 107 387 obyvateľov, čo predstavovalo mieru nezamestnanosti na úrovni 8,55 %. Od konca roka 2019 do 31.12.2020 vzrástla miera nezamestnanosti v SR o 2,65 %. Už v druhom roku od začiatku pandémie, teda k 31.12.2021, miera nezamestnanosti klesla na hodnotu 7,78 % v porovnaní s rokom 2020. Krajom SR, ktorý dosiahol najnižšiu mieru nezamestnanosti k 31.12.2019 bol Trnavský kraj. V sledovanom období v ňom žilo 129 562 ekonomicky aktívnych obyvateľov a z nich si 7 465 aktívne hľadalo zamestnanie. Krajom s najvyššou mierou nezamestnanosti bol Prešovský kraj. Miera nezamestnanosti v ňom dosiahla úroveň 18,51 %. K 31.12.2020 sa najnižšia miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v Bratislavskom kraji na úrovni 5,24 %. Naopak najvyššia miera nezamestnanosti sa zaznamenala v Prešovskom kraji. Miera nezamestnanosti prekročila hranicu miery nezamestnanosti v SR. Miera nezamestnanosti v Prešovskom kraji bola k 31.12.2020 na úrovni 12,71 %. Ďalším krajom s vysokou mierou nezamestnanosti bol Banskobystrický kraj. V ňom miera nezamestnanosti dosiahla úroveň 10,7 %. Miera evidovanej nezamestnanosti k 31.12.2021 sa v SR pohybovala na úrovni 7,78 %. Najnižšia miera nezamestnanosti v tomto období bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji na úrovni 4,9 % a v Trnavskom kraji na úrovni 5 %. Najvyššia miera nezamestnanosti k 31.12.2021 bola zaevidovaná v Prešovskom kraji na úrovni 12,58 %. Najvyšší medziročný pokles miery evidovanej nezamestnanosti v porovnaní rokov 2020 a 2021 sa zaznamenal v Trenčianskom kraji vo výške 1,25 percentuálneho bodu. Miera nezamestnanosti v roku 2021 klesla vo všetkých krajoch SR.

Rimavská Sobota bola mestom s dlhodobou najvyššou mierou nezamestnanosti. K 31.12.2019 v nej žilo 19 147 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Z nich bol 3 405 disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie, čo predstavovalo 17,78 %. K 31.12.2020 tu žilo 19 403 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Z nich bol disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie 4 135. Medziročná miera nezamestnanosti vzrástla o 3,53 percentuálneho bodu na hodnotu 21,31 %. Miera nezamestnanosti klesla k 31.12.2021 o 0,33 percentuálneho bodu na úroveň 20,98 %. K 31.12.2021 žilo v Rimavskej Sobote 18 425 ekonomicky aktívnych obyvateľov a z nich bolo 3 866 uchádzačov o zamestnanie.

Najnižší nárast počtu evidovaných nezamestnaných mala Bratislava I. K 31.12.2019 v nej žilo 10 435 ekonomicky aktívnych obyvateľov a z nich bolo 323 uchádzačov o zamestnanie, čo predstavovalo mieru nezamestnanosti na úrovni 3,1 %. K 31.12.2020 počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva mierne klesol na 10 323 a počet uchádzačov o zamestnanie vzrástol na 465, čo sa odrazilo na miere nezamestnanosti. Tá vzrástla na hodnotu 4,53 %. Stále však bola nižšia ako miera nezamestnanosti v SR. Tá k 31.12.2020 dosahovala 8,55 %. Miera nezamestnanosti v Bratislave I. k 31.12.2021 klesla na hodnotu 3,97 %. Hoci k 31.12.2021 kleslo ekonomicky aktívne obyvateľstvo, klesol i disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie. Najnižšia miera zamestnanosti bola k 31.12.2021 zaznamenaná v Bratislave V. a v Trnave. Miera nezamestnanosti dosiahla v oboch hodnotu 3,88 %.

K 31.12.2019 sa evidovalo v SR 1 258 943 ekonomicky aktívnych žien. Z tohto počtu sa uchádzalo o zamestnanie 74 255, čo predstavovalo 5,9 %. K 31.12.2020 počet ekonomicky aktívnych žien klesol o 3 460 na 1 255 483. O zamestnanie sa aktívne uchádzalo 107 387 z nich. Počet nezamestnaných žien medziročne vzrástol o 33 132, čím sa zvýšila miera nezamestnanosti žien o 2,66 percentuálneho bodu na hodnotu 8,55 %. K 31.12.2021 sa počet ekonomicky aktívnych žien v SR znížil oproti rovnakému obdobiu roku 2020 o 18 974. Na Slovensku žilo 1 236 509 ekonomicky aktívnych žien. Z nich si aktívne hľadalo prácu 96 201. Miera evidovanej nezamestnanosti žien k 31.12.2021 predstavovala 7,78 %. V medziročnom porovnaní s rokom 2020 si na trhu práce našlo uplatnenie 11 186 uchádzačiek o zamestnanie, čím sa disponibilný počet uchádzačiek o zamestnanie znížil o 0,77 percentuálneho bodu.

Miera nezamestnanosti sa odlišuje nielen v jednotlivých regiónoch, či mestách, ale aj v jednotlivých odboroch. K 31.12.2019 sa evidovalo 13 454 voľných pracovných miest. Najviac voľných miest sa evidovalo v profesiách obsluhy strojov a zariadení 4 280, naopak najmenej v armádnych profesiách 0 a v odboroch robotníci v poľnohospodárstve a lesníctve 90. Najviac záujemcov sa uchádzalo o voľné pracovné miesta v profesiách zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Na jedno voľné pracovné miesto sa prihlásilo 13,86 uchádzača o zamestnanie. Voľných pracovných miest v týchto odboroch bolo 173. Naopak najmenší záujem prejavili uchádzači o zamestnanie o profesie v oblasti obsluhy strojov a zariadení. O jedno voľné pracovné miesto sa uchádzalo 1,87 uchádzača o zamestnanie. K 31.12.2019 sa evidovalo 4 280 voľných pracovných miest. K 31.12.2020 sa na trhu práce uvoľnilo 8 841 pracovných miest. V práci bolo vypočítané, že na 1 voľné pracovné miesto sa v priemere uchádza 11,93 uchádzača. Najviac voľných pracovných miest sa evidovalo v profesiách obsluha strojov a zariadení 3 085. Na jedno voľné pracovné miesto sa uchádzalo 3,77 uchádzača. O takéto profesie sa však v roku 2020 prejavoval najnižší záujem. Uchádzači o zamestnanie sa najviac zaujímali o administratívne profesie. K 31.12.2020 sa evidovalo 494 voľných pracovných miest v administratíve a o jedno voľné pracovné miesto sa uchádzalo 22,02 uchádzača o zamestnanie. Najväčší záujem sa prejavil o pracovné pozície v robotníckych profesiách v poľnohospodárstve a lesníctve. Voľných pracovných miest sa evidovalo 51 a o jedno voľné pracovné miesto sa uchádzalo 28,47 uchádzača o zamestnanie. K 31.12.2021 sa evidovalo 71 022 voľných pracovných miest. Najmenší záujem sa u uchádzačov o zamestnanie evidoval v profesiách obsluha strojov a zariadení. O jedno voľné pracovné miesto sa v priemer uchádzalo 0,32 uchádzača o zamestnanie. Evidovalo sa 31 759 voľných pracovných miest. Najväčší záujem sa zaznamenal o riadiace pozície. V priemere sa o jedno voľné pracovné miesto uchádzalo 4,99 uchádzača o zamestnanie.

Opatrenia aktívnej politiky trhu práce pozitívne pôsobili na výkonnosť hospodárstva SR a priaznivo sa premietli do poklesu nezamestnanosti. Medzi negatívne okolnosti sa radili najmä širokospektrálne dopady negatívnych dosahov, ktoré súviseli s prebiehajúcou pandémiou. Ďalším negatívom bol nesúlad medzi štruktúrou voľných pracovných miest a štruktúrou uchádzačov o zamestnanie. K negatívam sa tiež radil previs ponuky práce nad dopytom po nej v najslabších regiónoch. Vzrastal počet uchádzačov o zamestnanie aj z dôvodu návratu zo zahraničia, hromadného prepúšťania. Dôvodom bola tiež nízka motivácia rizikových skupín uchádzačov o zamestnanie zamestnať sa. Nízka stimulácia zamestnávateľov zamestnávať uchádzačov o zamestnanie, malý rozdiel medzi mzdovými ponukami a sociálnymi dávkami.

Pandémia COVID-19 obmedzila mnohé dvetvia hospodárstva. Vláda sa snažila zamedziť šíreniu vírusu aj napriek tomu, že spomalila ekonomiku krajiny. Opatrenia boli spojené s nesmierne rýchlym poklesom hospodárskej aktivity. Na ekonomiku krajiny veľmi zle vplývalo zníženie cien komodít, zlé finančné podmienky a odliv kapitálu. Najviac bol postihnutý obchod, cestovný ruch a služby s ním spojené. Od konca roka 2019 klesol dopyt zamestnávateľov po nových zamestnancoch. Rýchlym tempom vzrástla nezamestnanosť najmä v gastronómii,

turizme a cestovnom ruchu. Odvetvia, v ktorých sa vyžaduje vysoká kvalifikácia a zručnosti nezamestnanosť nezasiahla. V niektorých odvetviach hospodárstva nezamestnanosť dokonca klesla. Zníženie nezamestnanosti sa neprejavilo najmä v stavebníctve a v IT sektore. V technických a remeselníckych profesiách bol nedostatok zamestnancov.

Vláda sa snažila ťažkú situáciu podnikom, podnikateľom, zamestnávateľom a zamestnancom uľahčiť aktívnou politikou trhu práce. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny ponúklo zamestnávateľom projekty na Podporu a udržanie zamestnanosti Prvá pomoc, Prvá pomoc +, Prvá pomoc++. Na podporu zamestnanosti, pre nezamestnaných boli určené programy REPAS+ a KOMPAS+. Na financovanie projektov použila vláda SR vlastné prostriedky a tiež finančné prostriedky z fondov EÚ. Pomoc hotelierstvu a gastronómii sa poskytla už počas prvej vlny pandémie COVID-19 z ministerstva dopravy a výstavby a tiež z ministerstva práce sa vyplatilo viac ako 114 miliónov euro. Na Veľkú schému sa z Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR vyčlenil rozpočet 3,5 milióna euro a z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR 2,13 miliardy euro. Projekty sa tiež financovali zo zdrojov z EÚ v rámci operačného programu Ľudské zdroje. V roku 2020 bolo takýmto spôsobom vyčerpaných 216 425 048 euro a 109 999 182 euro sa čerpal zo štátneho rozpočtu SR. Podiel zo štátneho rozpočtu tvoril 50,83 % zdrojov vynaložených na opatrenia aktívnej politiky trhu práce. V roku 2019 sa čerpal celkom 185 452 656 euro. Z toho 28,33 %, teda 52 539 300 euro sa čerpal zo štátneho rozpočtu. Celkový objem štátnej pomoci, ktorá sa poskytla malým a stredným podnikom v roku 2020 bol vo výške 17,88 mil. euro. Zo štátneho rozpočtu sa poskytla malým a stredným podnikom pomoc vo výške 3,44 mil. euro, čo predstavovalo 19,24 %. V medziročnom porovnaní oproti roku 2019 štátna pomoc vzrástla o 63,60 %. Pomoc zo štátneho rozpočtu sa zvýšila o 11,37 mil. euro. Vyššia štátna pomoc bola z dôvodu väčšej pomoci pre integračné podniky.

Vláda SR schválila úpravu a doplnenie zákonníka práce, zákona o mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti, zákona o dani z príjmu. Veľmi významná bola zmena v časti zákonníka práce o prekážkach na strane zamestnávateľa. Zamestnávatelia začali využívať možnosť home office.

V roku 2019 bol pomer priemernej nominálnej mzdy a minimálnej mzdy 0,48. V období pandémie minimálna mzda rástla a rovnako rástla aj priemerná nominálna mzda. Zvyšoval sa aj podiel medzi nimi. Zatiaľ čo minimálna mzda v roku 2019 bola vo výške 520 euro, v roku 2020 vzrástla o 12 percentuálnych bodov, na 580 euro a v roku 2021 o 7 percentuálnych bodov. Priemerná nominálna mzda rástla nižším tempom o 4 percentuálne body.

V období hospodárskej krízy vláda SR uplatňovala pasívnu politiku zamestnanosti. Politika zamestnanosti sa oproti obdobiu pred krízou veľmi nezmenila. Pokles nezamestnanosti v roku 2013 bol spôsobený skôr rozsiahlymi legislatívnymi zmenami v Zákonníku práce, Zákone o dani z príjmov, Zákone o zdravotnom poistení a Zákone o sociálnom poistení ako podporou vytvorenia nových pracovných miest. Zvýšila sa minimálna mzda. S ňou malo priamy súvis zvýšenie minimálnych odvodov. Tieto legislatívne zmeny mali nepriaznivý dopad. V roku 2013 zamestnali zamestnávatelia o 46 tisíc zamestnancov menej ako v roku 2008. Zamestnávatelia začali uprednostňovať personálny leasing ako formu zamestnávania. Poklesol záujem zamestnávateľov zamestnávať zamestnancov na trvalý pracovný pomer. V roku 2013 sa zaznamenal nárast SZČO. Nútení podnikatelia nahradili zamestnancov, ktorí boli pre zamestnávateľov drahí a nevýhodní.

V roku 2008 sa miera nezamestnanosti v SR pohybovala na úrovni 8,39 % pri 218 920 evidovaných uchádzačoch o zamestnanie. V prvom roku krízy počet nezamestnaných vzrástol na 335 490. Na začiatku krízy rástla nezamestnanosť rýchlejšie v krajoch, v ktorých bola nezamestnanosť nižšia. V Trenčianskom kraji bol medziročný nárast nezamestnanosti

najrýchlejší. Nezamestnanosť v roku 2009 oproti roku 2008 vzrástla o 107,68 percentuálneho bodu. V krajoch, v ktorých bola miera nezamestnanosti dlhodobo vysoká, sa zaznamenalo pomalšie tempo rastu nezamestnanosti v roku 2009. V Prešovskom kraji vzrástla nezamestnanosť oproti roku 2008 o 40,85 percentuálneho bodu. Hospodárska kríza mala negatívny dopad na všetky odvetvia národného hospodárstva.

Po období recesie nasledovala expanzia, fáza obnovy aktivity ekonomiky Slovenskej republiky. Následkom hospodárskeho rozvoja bol dopyt po práci. Postupne sa vytvárali priaznivé podmienky na rozširovanie výroby, vznikali nové pracovné miesta. Výkon ekonomiky krajiny nadobudol vzostupný charakter. Hospodárska politika vlády prispievala k ekonomickej výkonnosti krajiny. Začala klesať nezamestnanosť.

V roku 2015 sa dostala na úroveň 10,62 %, čo bolo zvýšenie nezamestnanosti oproti roku pred krízou o 2,23 percentuálneho bodu.

Pred začiatkom hospodárskej krízy bol podiel minimálnej a priemernej nominálnej mzdy na prvni 0,37. V prvom roku hospodárskej krízy minimálna mzda stagnovala, no priemerná nominálna mzda vzrástla. Ich podiel mierne klesol na 0,36, hoci vzrástla priemerná nominálna mzda. v nasledujúcich rokoch podiel vzrástol na 0,4, čo bolo zapríčinené nárastom minimálnej mzdy a tiež priemernej nominálnej mzdy. Počas krízy oba druhy mzdy postupne rástli.

Rovnako ako po hospodárskej kríze sa trh po pandémii sa znovu vyčistí od slabých spoločností a bude nasledovať obdobie expanzie. Globálna ekonomická kríza a pandémia COVID-19 vyvolali prudký nárast nezamestnanosti. Nárast nezamestnanosti poukázal na skutočnosť, že sociálno-ekonomické mechanizmy, ktoré sú určujúce pre vývoj trhu práce patria k najdôležitejším faktorom ďalšieho rozvoja ekonomiky SR. Poznať ich čo najlepšie je nutným predpokladom k úspešnému rozvoju hospodárskej politiky krajiny.

Literatúra

Primárne zdroje

BAKOŠOVÁ, A., BULLA, R., KOZÁROVÁ, E., BUGÁR, Š. „*Nezamestnaní“ nezamestnaní*. Bratislava: Sprint, 2017. ISBN 978-80-89837-30-4.

BUCHTOVÁ B., ŠMAJS J., BOLELOUCKÝ Z. *Nezaměstnanost*, 2013. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4282-3.

ČERNOHORSKÝ J., TEPLÝ P. *Základy financí*, 2012. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3669-3.

DAVIES H. *The Financial Crisis: Who is to Blame*, 2012. Malde. Polity Press. ISBN -13: 978-0-7456-5164-4.

HABÁNIK J. a kol. *Hospodárska politika, vybrané kapitoly*, 2012. Bratislava: Sprint. ISBN 978-80-89393-87-9.

KOTÝNKOVÁ M., NĚMEC O. *Lidské zdroje na trhu práce*, 2003. Praha: Professional publishing. ISBN 80-86419-48-7.

KREBS V. a kol. *Sociální politika*, 2010. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7353-585-4.

LISÝ J. a kol. *Ekonomía*, 2016. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-275-7.

MARTINCOVÁ M., ČAPLÁNOVÁ A. *Inflácia, nezamestnanosť a ľudský kapitál z makroekonomického pohľadu*, 2014. Bratislava: Wolters Kluwer. ISBN 9788081680243.

OKÁLI I. a kol. *Hospodárska politika Európskej únie a Slovenska v EÚ*, 2012. Bratislava: Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied. ISBN: 80-7144-140-6.

PÁLENÍK M. a kol. *Politika zamestnanosti. Budúcnosť pre Slovensko*, 2014. Bratislava: Inštitút zamestnanosti. ISBN 978-80-970204-6-0.

REHUŠ A. *Nepriaznivá sociálna situácia: nezamestnanosť a možnosti jej riešenia*, 2018. Brno: Tribun Eu, s.r.o. ISBN 978-80-263-1388-5.

RIEVAJOVÁ E. a kol. *Trh práce a politika zamestnanosti*, 2012. Bratislava: Ekonóm. ISBN 978-80-225-3544-1.

SCHILLER B. R. *Makroekonomie dnes*, 2014. Brno: Computer press. ISBN 80-251-0169-X.

SOUKUP J. a kol. *Makroekonomie*, 2012. Praha: Management press. ISBN 978-80-7261-219-2.

STANEK V. a kol. *Sociálna politika: teória a prax*, 2011. Bratislava: SPRINT. 2011. ISBN 978-80-89393-28-2.

STOLIČNÁ Z., ČERNIČKA, D. *Makroekonomía*, 2019. Varšava: Spolok Slovákov v Poľsku. ISBN 978-83-8111-108-9.

SUTER CH., HERKENRATH M. *World Society in the Global Economic Crisis*, 2012. Zurich. Lit Verlag GmbH & Co. KG Wien. 2012. ISBN 978-3-643-80073-2

VASKA L. *Služby zamestnanosti a vybrané aspekty sociálnej práce s nezamestnanými*, 2014. Bratislava: IRIS. ISBN 978-80-89726-25-7.

Uznesenia vlády č. 111 z 11.3.2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 62/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej ľudskej choroby Covid – 19.

Zákon č. 66/2020 Z.z, ktorým sa dopĺňa zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce.

Zákon č. 67/2020 Z.z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej ľudskej choroby Covid – 19.

Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce.

Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.

Zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení.

Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov.

Internetové zdroje

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. *Projekt pre SZČO*.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky [online]. 2022 [cit.2022–04-02]. dostupný z www: <https://www.pomahameludom.sk/>

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR. *Štatistiky nezamestnanosti*. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR [online]. 2022 [cit.2022–01-28]. dostupný z www:

https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/nezamestnanost-mesacne-statistiky/kopia-2020.html?page_id=1060197

MIHAL J. *Predĺženie doby čerpania dávky v nezamestnanosti a SOS dotácia*. Relia.s.r.o. [online]. 2021 [cit.2021–12-08]. dostupný z www: <https://www.relia.sk/Article.aspx?ID=562>

Štatistický úrad SR. *Vývoj HDP a zamestnanosti*. Štatistický úrad SR [online]. 2022 [cit.2022–01-28]. dostupný z www:

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava

Úrad vlády SR. Úrad vlády SR [online]. 2022 [cit.2022–01-28]. dostupný z www:

<https://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/6390/3-1-politika-zamestnanosti.html>

Národná banka Slovenska, *Vybrané menové a ekonomické ukazovatele SR*. Národná banka Slovenska [online]. 2022 [cit.2022–03-15]. dostupný z www:

<https://www.nbs.sk/img/documetns/publikacie/ostatnepublik/ukazovatele.pdf>

Zoznam príloh

Príloha 1 Výška odvodového zaťaženia za sociálne a zdravotné poistenie za roky 2012–2014 v SR	I
Príloha 2 Základné ukazovatele nezamestnanosti v SR v rokoch 2008–2015	II
Príloha 3 Základné ukazovatele nezamestnanosti podľa krajov SR v roku 2008	III
Príloha 4 Miera nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2008–2015	IV
Príloha 5 Miera nezamestnanosti podľa miest SR v rokoch 2008–2015	V
Príloha 6 Zmena počtu nezamestnaných podľa krajov v SR v rokoch 2008–2010	VI
Príloha 7 Vývoj minimálnej a priemernej nominálnej mzdy v SR v rokoch 2008–2015	VII
Príloha 8 HDP Slovenskej republiky v rokoch 2008–2015	VIII
Príloha 9 Miera nezamestnanosti v SR v rokoch 2019–2021	X
Príloha 10 Základné ukazovatele nezamestnanosti podľa krajov SR v roku 2019–2021.....	XI
Príloha 11 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2019–2020.	XII
Príloha 12 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2020–2021	XIV
Príloha 13 Miera nezamestnanosti podľa miest v SR v rokoch 2019–2020	XVI
Príloha 14 Miera nezamestnanosti podľa miest v SR v rokoch 2020–2021.....	XVII
Príloha 15 Zmena počtu nezamestnaných podľa krajov v SR v rokoch 2019–2021... ..	XVIII
Príloha 16 Zmena počtu nezamestnaných podľa miest v SR v rokoch 2019–2020.....	XX
Príloha 17 Zmena počtu nezamestnaných podľa miest v SR v rokoch 2020–2021.....	XXI
Príloha 18 Miera evidovanej nezamestnanosti žien v SR v rokoch 2019–2021	XXII
Príloha 19 Vývoj pomeru voľných pracovných miest na počet uchádzačov o zamestnanie podľa krajov v SR v rokoch 2019–2021	XXIII
Príloha 20 Vývoj minimálnej a priemernej nominálnej mzdy v SR v rokoch 2019–2021.....	XXIV
Príloha 21 HDP v Slovenskej republike za obdobie rokov 2016–2021	XXV
Príloha 22 Štátna pomoc poskytnutá podnikom v SR v roku 2020	XXVII
Príloha 23 Poskytnutá investičná pomoc podnikom v SR v roku 2020	XXIX
Príloha 24 Porovnanie priemernej dávky v nezamestnanosti a miezd v SR v rokoch 2019–2021	XXX

Prílohy

Príloha I Výška odvodového zaťaženia za sociálne a zdravotné poistenie v rokoch 2012-2014 v SR (v Euro)

	Starobné poistenie	Invalidné poistenie	Fond solidarity	Nemocenské poistenie	Zdravotné poistenie
Sadzba v %	18	6	4,75	4,4	14
Rok 2012					
Min. základ	339,89	339,89	339,89	339,89	339,89
Max. základ	3 076,00	3 076,00	3 076,00	3 076,00	3 076,00
Min. odvody	61,18	20,39	16,14	14,96	47,58
Max. odvody	553,68	184,56	146,11	135,34	430,64
Rok 2013					
Min. základ	393,00	393,00	393,00	393,00	393,00
Max. základ	3 930,00	3 930,00	3 930,00	3 930,00	3 930,00
Min. odvody	70,74	23,58	18,67	17,29	55,02
Max. odvody	553,68	235,80	186,68	172,92	550,20
Rok 2014					
Min. základ	402,50	402,50	402,50	402,50	402,50
Max. základ	4 025,00	4 025,00	4 025,00	4 025,00	4 025,00
Min. odvody	72,45	24,15	19,12	17,71	56,35
Max. odvody	724,50	241,50	191,19	177,10	563,50

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (2021)

Príloha 2 Základné ukazovatele nezamestnanosti v SR v rokoch 2008–2015 (v %)

Rok	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)
2008	2 608 792	218 920	8,39
2009	2 649 998	335 490	12,66
Δ 2008-2009	41 206	116 570	4,27
2010	2 687 048	334 903	12,46
Δ 2009-2010	37 050	-587	-0,20
2011	2 667 708	362 428	13,59
Δ 2010-2011	-19 340	27 525	1,12
2012	1 210 831	185 216	15,30
Δ 2011-2012	-1 456 877	-177 212	1,71
2013	1 206 644	174 943	14,50
Δ 2012-2013	-4 187	-10 273	-0,80
2014	1 212 495	161 133	13,29
Δ 2013-2014	5 851	-13 810	-1,21
2015	1 212 813	142 420	11,74
Δ 2014-2015	318	-18 713	-1,55
Δ 2008-2015	-1 395 979	-76 500	3,35

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 3 Základné ukazovatele nezamestnanosti podľa krajov SR v roku 2008 (v %)

Územie	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	Miera evidovanej nezamestnanosti v (%)
Bratislavský kraj	332076	7522	2,27
Trnavský kraj	287233	12331	4,29
Trenčiansky kraj	294908	14584	4,95
Nitriansky kraj	342156	25346	7,41
Žilinský kraj	320740	19885	6,20
Banskobystrický kraj	313502	44679	14,25
Prešovský kraj	373014	47966	12,86
Košický kraj	345163	46607	13,50
Slovensko	2608792	218920	8,39

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 4 Miera nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2008-2015 (v %)

Rok / Územie	Banskobystrický kraj	Bratislavský kraj	Košický kraj	Nitriansky kraj	Prešovský kraj	Trenčiansky kraj	Trnavský kraj	Žilinský kraj	Slovensko
2008	2,27	4,29	4,95	7,41	6,2	4,25	12,86	13,5	8,39
2009	4,36	8,37	10,13	11,72	10,89	19,19	18,29	17,3	12,66
Δ 2008- 2009	2,09	4,08	5,18	4,31	4,69	14,94	5,43	3,8	4,27
2010	4,63	8,17	9,51	11,76	10,86	18,86	17,75	16,78	12,46
Δ 2009- 2010	0,27	-0,2	-0,62	0,04	-0,03	-0,33	-0,54	-0,52	-0,2
2011	5,41	8,88	9,95	13,27	11,91	19,83	18,95	18,76	13,59
Δ 2010- 2011	0,78	0,71	0,44	1,51	1,05	0,97	1,2	1,98	1,13
2012	5,72	9,43	10,89	14,08	12,79	20,81	20,66	19,58	14,44
Δ 2011- 2012	0,31	0,55	0,94	0,81	0,88	0,98	1,71	0,82	0,85
2013	6,17	9,16	10,74	12,52	12,51	18,26	19,35	17,23	13,5
Δ 2012- 2013	0,45	-0,27	-0,15	-1,56	-0,28	-2,55	-1,31	-2,35	-0,94
2014	6,13	8,03	9,56	11,21	10,91	17,22	17,45	15,92	12,29
Δ 2013- 2014	-0,04	-1,13	-1,18	-1,31	-1,6	-1,04	-1,9	-1,31	-1,21
2015	5,41	6,69	7,78	9,86	9,82	14,56	15,74	14,39	10,62
Δ 2014- 2015	-0,72	-1,34	-1,78	-1,35	-1,09	-2,66	-1,71	-1,53	-1,67
Δ 2008- 2015	3,14	2,4	2,83	2,45	3,62	10,31	2,88	0,89	2,23

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 5 Miera nezamestnanosti podľa miest SR v rokoch 2008-2015 (v %)

Mesto / rok	Rimavská Sobota	Kežmarok	Trebišov	Veľký Krtíš	Poltár	Bratislava I.	Bratislava V.	Galanta	Trnava	Trenčín	SR	
2008	29	21,8	22,1	21,4	19,9	1,61	2,21	3,45	3,77	3,37	8,39	
2009	33,3	25,7	25,2	23,7	23,6	2,71	3,84	6,16	6,24	7,12	12,7	
Δ	2008-2009	4,29	3,9	3,14	2,32	3,7	1,1	1,63	2,47	3,75	4,27	
2010	33,6	26,2	24,4	23,7	22,1	3,18	3,98	6,29	6,15	7,25	12,5	
Δ	2009-2010	0,35	0,5	-0,82	0,02	-1,53	0,47	0,14	0,13	-0,09	-0,2	
2011	34,6	28,7	26,9	24,5	23,9	3,53	4,98	6,52	7,31	7,72	13,6	
Δ	2010-2011	0,95	2,48	2,46	0,83	1,82	0,35	1	0,23	1,16	1,13	
2012	35,6	30,1	26,9	25,9	27,4	4,15	4,93	7,2	7,56	9,13	14,4	
Δ	2011-2012	1	1,4	-0,03	1,33	3,55	0,62	-0,05	0,68	0,25	1,41	0,85
2013	31,2	27,8	22,4	23,4	25,6	4,93	5,7	6,75	6,73	8,79	13,5	
Δ	2012-2013	-4,35	-2,25	-4,45	-2,5	-1,83	0,78	0,77	-0,45	-0,83	-0,34	0,94
2014	29,8	25,6	20	22,2	23,6	4,99	5,3	5,43	6,44	7,82	12,3	
Δ	2013-2014	-1,4	-2,22	-2,39	-1,2	-2,03	0,06	-0,4	-1,32	-0,29	-0,97	-
2015	27,4	23,4	18,4	18,5	20,9	4,81	4,67	5,05	5,53	6,22	10,6	
Δ	2014-2015	-2,42	-2,15	-1,59	-3,72	-2,7	-0,18	-0,63	-0,38	-0,91	-1,6	-
2008-2015	-1,58	1,66	-3,68	-2,92	0,98	3,2	2,46	1,6	1,76	2,85	2,23	

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 6 Zmena počtu nezamestnaných podľa krajov SR v rokoch 2008–2010

Územie	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2008	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2009	Zmena počtu nezamestnaných Δ 2008–2009 (v %)	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2010	Zmena počtu nezamestnaných Δ 2009–2010 (v %)
Banskobystrický kraj	44 679	60 209	34,76	59 642	-0,94
Bratislavský kraj	7 522	14 876	97,77	15 989	7,48
Košický kraj	46 607	60 732	30,31	61 435	1,16
Nitriansky kraj	25 346	41 414	63,39	40 654	-1,84
Prešovský kraj	47 966	67 561	40,85	68 326	1,13
Trenčiansky kraj	14 584	30 288	107,68	28 595	-5,59
Trnavský kraj	12 331	24 413	97,98	24 238	-0,72
Žilinský kraj	19 885	35 997	81,03	36 024	0,08
Slovensko	218 920	335 490	53,25	334 903	-0,17

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 7 Vývoj minimálnej a priemernej nominálnej mzdy v SR v rokoch 2008–2015 (v Euro)

Typ mzdy	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Minimálna mzda	269	269	308	317	327	338	352	380
Priemerná nominálna mzda	723	744	769	786	805	824	858	883
Podiel minimálnej a priemernej nominálnej mzdy	0,37	0,36	0,40	0,40	0,41	0,41	0,41	0,43

Zdroj: vlastné spracovanie, DATAcube (2021)

Príloha 8 HDP Slovenskej republiky v rokoch 2008–2015 (v mil. Euro)

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hospodárstvo úhrnom	mil. EURO	68 590,50	64 095,50	17 511,10	71 304,50	73 575,80	74 448,80	76 269,80	79 767,60
	index	108,60	93,40	106,30	104,60	103,20	101,20	102,40	104,60
Hrubá pridaná hodnota podľa odvetví	mil. EURO	61 813,50	57 993,50	15 800,00	64 178,40	66 867,00	67 358,60	68 857,10	71 786,20
	index	109,30	93,80	106,50	103,90	104,20	100,70	102,20	104,30
v tom: Poľnohospodárstvo lesníctvo a rybolov (A)	mil. EURO	1 737,50	1 336,50	246,70	1 542,10	1 671,70	2 033,20	2 461,40	2 092,90
	index	119,80	76,90	82,40	135,60	108,40	121,60	121,10	85,00
Priemysel spolu (B - E)	mil. EURO	17 034,40	13 327,30	3 792,00	16 496,50	16 999,00	16 353,40	18 029,50	18 702,90
	index	100,60	78,20	128,70	106,00	103,00	96,20	110,20	103,70
z toho: priemyselná výroba (C)	mil. EURO	13 033,20	9 727,50	3 017,80	12 995,80	13 404,00	13 007,90	14 687,40	15 560,00
	index	101,40	74,60	142,10	105,10	103,10	97,00	112,90	105,90
Stavebníctvo (F)	mil. EURO	5 639,30	5 540,30	1 636,50	5 633,20	5 910,90	5 044,90	5 457,30	5 635,20
	index	132,30	98,20	89,70	105,70	104,90	85,30	108,20	103,30
Veľkoobchod; maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby (G - I)	mil. EURO	13 046,70	11 721,40	2 913,60	13 243,00	13 375,30	12 959,50	13 627,20	14 213,60
	index	111,20	89,80	109,50	106,20	101,00	96,90	105,20	104,30
Informácie a komunikácia (J)	mil. EURO	2 703,70	2 924,20	698,20	3 001,60	3 409,60	3 153,30	3 074,70	3 214,60
	index	107,50	108,20	96,20	100,10	113,60	92,50	97,50	104,50
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	mil. EURO	1 694,70	1 871,60	550,40	2 333,60	2 323,80	2 342,80	2 507,80	2 446,80
	index	101,80	110,40	102,60	110,60	99,60	100,80	107,00	97,60
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	mil. EURO	5 916,70	6 044,20	1 614,30	6 095,20	6 471,20	8 040,50	5 996,90	6 237,30
	index	118,80	102,20	97,70	99,40	106,20	124,30	74,60	104,00
Odborné vedecké a technické činnosti; administratívne služby (M - N)	mil. EURO	4 807,60	4 835,10	1 190,20	4 971,10	5 357,90	5 646,00	6 137,80	6 942,20
	index	117,20	100,60	95,80	96,50	107,80	105,40	108,70	113,10
	mil. EURO	7 873,80	8 523,20	2 609,70	8 700,90	8 963,80	9 344,70	9 054,80	9 441,20

Verejná správa obrana povin. sociál. zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo sociálna pomoc (O - Q)	index	107,50	108,20	103,50	98,50	103,00	104,20	96,90	104,30
Umenie zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R - U)	mil. EURO	1 359,10	1 869,80	548,40	2 161,20	2 383,80	2 440,40	2 509,80	2 859,50
	index	84,50	137,60	127,40	105,80	110,30	102,40	102,80	113,90
Čisté dane z produktov	mil. EURO	6 777,00	6 102,00	1 711,10	7 126,10	6 708,80	7 090,10	7 412,70	7 981,40
	index	102,70	90,00	104,40	110,80	94,10	105,70	104,50	107,70

Zdroj: Vlastné spracovanie, Ministerstvo financií SR, Štatistický úrad SR (2021)

Príloha 9 Miera nezamestnanosti v SR v rokoch 2019-2021

Obdobie	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)
k 31.12.2019	2 754 400	135 517	4,92
k 31.3.2020	2 752 754	142 993	5,19
k 30.6.2020	2 751 678	203 586	7,40
k 30.9.2020	2 741 699	203 649	7,43
k 31.12.2020	2 738 004	207 184	7,57
Medziročné porovnanie 2019/2020	-16 396	71 667	2,65
k 31.3.2021	2 739 392	218 627	7,98
k 30.6.2021	2 740 921	212 635	7,76
k 30.9.2021	2 757 317	191 972	6,96
k 31.12.2021	2 704 064	182 760	6,76
Medziročné porovnanie 2020/2021	-33 940	-24 424	-0,81

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2022)

Príloha 10 Základné ukazovatele miery nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2019–2021

Text / Územie	Banskobystrický kraj	Bratislavský kraj	Košický kraj	Nitriansky kraj	Prešovský kraj	Trenčiansky kraj	Trnavský kraj	Žilinský kraj	Slovensko
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2019	22 189	10 193	29 183	10 040	33 067	9 665	7 465	13 715	135 517
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.3.2020	12 896	5 696	15 498	6 738	17 914	5 040	4 541	7 2335	75 558
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.6.2020	16 941	8 571	19 628	10 850	23 025	8 284	7 631	11 094	106 024
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.9.2020	16 949	9 007	20 093	10 393	22 779	8 228	7 651	11 179	106 279
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2020	17 244	9 024	20 407	10 419	22 786	8 303	7 828	11 376	107 387
Zmena počtu nezamestn. Δ 2019/2020 (v %)	-22,29	-11,47	-30,07	3,77	-31,09	-14,09	4,86	-17,05	-20,76
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.3.2021	18 322	9 514	21 801	11 388	24 101	8 756	8 513	12 026	114 421
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.6.2021	17 327	9 629	22 044	11 086	24 086	8 462	8 168	11 742	112 544
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.9.2021	15 610	9 581	20 281	9 771	22 048	7 412	7 231	10 219	191 972
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2021	15 171	8 288	19 319	9 294	21 196	6 811	6 622	9 500	191 972
Zmena počtu nezamestn. Δ 2020/2021 (v %)	13,66	8,88	5,63	12,10	7,50	21,91	18,21	19,75	-44,06

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 11 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2019-2020

Text / Územie	Banskobystrický kraj	Bratislavský kraj	Košický kraj	Nitriansky kraj	Prešovský kraj	Trenčiansky kraj	Trnavský kraj	Žilinský kraj	Slovensko
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2019	22 189	10 193	29 183	10 040	33 067	9 665	7 465	13 715	74 255
Ek. aktívne obyvateľstvo k 31.12.2019	157 740	173 631	172 719	155 805	178 681	139 376	129 562	151 429	1 258 943
Miera evidovanej nezamestn. k 31.12.2019 (v %)	14,07	5,87	16,9	6,44	18,51	6,93	5,76	9,06	5,9
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.3.2020	12 896	5 696	15 498	6 738	17 914	5 040	4 541	7 235	75 558
Ek. aktívne obyvateľstvo k 31.3.2020	158 664	174 565	172 127	156 291	179 345	137 334	130 332	152 114	1 260 772
Miera evidovanej nezamestn. k 31.3.2020 (v %)	8,13	3,26	9	4,31	9,99	3,67	3,48	4,76	5,99
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.6.2020	16 941	8 571	19 628	10 850	23 025	8 284	7 631	11 094	106 024
Ek. aktívne obyvateľstvo k 30.6.2020	160 287	174 698	173 156	155 646	179 542	133 910	131 163	152 550	1 260 952
Miera evidovanej nezamestn. k 30.6.2020 (v %)	10,57	4,91	11,34	6,97	12,82	6,19	5,82	7,27	8,41

Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.9.2020	16 949	9 007	20 093	10 393	22 779	8 228	7 651	11 179	106 279
Ek. aktívne obyvateľstvo k 30.9.2020	161 227	173 186	173 406	154 430	179 337	132 088	131 445	151 604	1 256 723
Miera evidovanej nezamestn. k 30.9.2020 (v %)	10,51	5,20	11,59	6,73	12,7	6,23	5,82	7,37	8,46
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2020	17 244	9 024	20 407	10 419	22 786	8 303	7 828	11 376	107 387
Ek. aktívne obyvateľstvo k 31.12.2020	161 159	172 174	173 630	152 790	179 255	131 780	132 032	152 663	1 255 483
Miera evidovanej nezamestn. k 31.12.2020 (v %)	10,7	5,24	11,75	6,82	12,71	6,3	5,93	7,45	8,55
Zmena miery evidovanej nezamestn. Δ 2019/2020 (v %)	-3,37	-0,63	-5,14	0,38	-5,79	-0,63	0,17	-1,61	-2,21

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 12 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov SR v rokoch 2020-2021

Text / Územie	Banskobystrický kraj	Bratislavský kraj	Košický kraj	Nitriansky kraj	Prešovský kraj	Trenčiansky kraj	Trnavský kraj	Žilinský kraj	Slovensko
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2020	17 244	9 024	20 407	10 419	22 786	8 303	7 828	11 376	107 387
Ek. aktívne obyvateľstvo k 31.12.2020	161 159	172 174	173 630	152 790	179 255	131 780	132 032	152 663	1 255 483
Miera evidovanej nezamestn. k 31.12.2020 (v %)	10,7	5,24	11,75	6,82	12,71	6,3	5,93	7,45	8,55
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.3.2021	18 322	9 514	21 801	11 388	24 101	8 756	8 513	12 026	114 421
Ek. aktívne obyvateľstvo k 31.3.2021	160 295	171 164	175 092	152 356	178 525	131 806	132 588	153 640	1 255 466
Miera evidovanej nezamestn. k 31.3.2021 (v %)	11,43	5,56	12,45	7,47	13,5	6,64	6,42	7,83	9,11
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.6.2021	17 327	9 629	22 044	11 086	24 086	8 462	8 168	11 742	112 544
Ek. aktívne obyvateľstvo k 30.6.2021	158 950	171 009	176 224	151 315	177 063	133 164	133 783	154 073	1 255 581
Miera evidovanej nezamestn. k 30.6.2021 (v %)	10,9	5,63	12,51	7,33	13,6	6,35	6,11	7,62	8,96

Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.9.2021	15 610	9 581	20 281	9 771	22 048	7 412	7 231	10 219	191 972
Ek. aktívne obyvateľstvo k 30.9.2021	152 214	169 397	172 785	149 856	169 863	133 493	133 106	154 585	1 235 299
Miera evidovanej nezamestn. k 30.9.2021 (v %)	10,26	5,66	11,74	6,52	12,98	5,55	5,43	6,61	8,27
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2021	15 171	8 288	19 319	9 294	21 196	6 811	6 622	9 500	191 972
Ek. aktívne obyvateľstvo k 31.12.2021	152 382	169 246	172 449	151 955	168 501	134 892	132 392	154 692	1 236 509
Miera evidovanej nezamestn. k 31.12.2021 (v %)	9,96	4,9	11,2	6,12	12,58	5,05	5,0	6,14	7,78
Zmena miery evidovanej nezamestn. Δ2020/2021 (v %)	-0,74	-0,34	-0,55	-0,70	-0,13	-1,25	-0,93	-1,31	-0,77

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 13 Miera nezamestnanosti podľa miest v rokoch 2019-2020

Územie	Bratislava I	Bratislava V	Galanta	Kežmarok	Poltár	Rimav. Sobota	Trebišov	Trnava	Veľký Krtíš	SR
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 435	37 939	22 250	14 594	4 888	19 147	22 330	30 540	9 697	1 258 943
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	323	870	600	2 420	556	3 405	3 009	933	742	74 255
Miera nezamest. k 31.12.2019 (v %)	3,10	2,29	2,70	16,58	11,37	17,78	13,48	3,06	7,65	5,90
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 494	38 136	22 417	14 660	4 912	19 217	22 220	30 736	9 725	1 260 772
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	300	838	651	2 371	544	3 510	2 879	1 000	788	75 558
Miera nezamest. k 31.3.2020 (v %)	2,86	2,20	2,90	16,17	11,07	18,27	12,96	3,25	8,10	5,99
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 497	38 151	22 583	1 4702	4 960	19 354	22 296	30 939	9 808	1 260 952
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	408	1 339	1 144	2 879	669	4 199	3 366	1 692	1 114	106 024
Miera nezamest. k 30.6.2020 (v %)	3,89	3,51	5,07	19,58	13,49	21,70	15,10	5,47	11,36	8,41
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 405	37 809	22 637	14 715	4 980	19 420	22 283	31 006	9 865	1 256 723
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	471	1 475	1 191	2 668	662	4 168	3 460	1 680	1 189	106 279
Miera nezamest. k 30.9.2020 (v %)	4,53	3,90	5,26	18,13	13,29	21,46	15,53	5,42	12,05	8,46
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 323	37 542	22 698	14 750	4 974	19 403	22 261	31 140	9 886	1 255 483
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	465	1 462	1 196	2 797	715	4 135	3 570	1 602	1 127	107 387
Miera nezamest. k 31.12.2020 (v %)	4,50	3,89	5,27	18,96	14,37	21,31	16,04	5,14	11,40	8,55

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 14 Miera nezamestnanosti podľa miest v období rokov 2020-2021

Územie	Bratislava I	Bratislava V	Galanta	Kežmarok	Poltár	Rimav. Sobota	Trebišov	Trnava	Veľký Krtíš	SR
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 323	37 542	22 698	14 750	4 974	19 403	22 261	31 140	9 886	1 255
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	465	1 462	1 196	2 797	715	4 135	3 570	1 602	1 127	107 387
Miera nezamest. k 31.12.2020 (v %)	4,50	3,89	5,27	18,96	14,37	21,31	16,04	5,14	11,40	8,55
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 241	37 285	22 755	14 703	4 945	19 307	22 418	31 263	9 868	1 255
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	456	1 635	1 321	3 025	757	4 273	3 714	1 760	1 212	114 421
Miera nezamest. k 31.3.2021 (v %)	4,45	4,39	5,81	20,57	15,31	22,13	16,57	5,63	12,28	9,11
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 218	37 229	22 947	14 590	4 907	19 140	22 539	31 507	9 817	1 255
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	487	1 656	1 321	2 945	701	4 117	3 780	1 647	1 175	112 544
Miera nezamest. k 30.6.2021 (v %)	4,77	4,45	5,76	20,19	14,29	21,51	16,77	5,23	11,97	8,96
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 108	36 877	22 827	14 104	4 723	18 441	22 138	31 282	9 446	1 235
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	486	1 699	1 132	2 730	583	3 960	3 387	1 396	1 150	102 153
Miera nezamest. k 30.9.2021 (v %)	4,81	4,61	4,96	19,36	12,34	21,47	15,30	4,46	12,17	8,27
Ek. aktívne obyvateľstvo	10 095	36 867	22 725	13 985	4 731	18 425	22 111	31 081	9 471	1 236
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	401	1 430	1 059	2 686	585	3 866	3 194	1 205	1 038	96 201
Miera nezamest. k 31.12.2021 (v %)	3,97	3,88	4,66	19,21	12,37	20,98	14,45	3,88	10,96	7,78

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 15 Zmena počtu nezamestnaných podľa krajov SR v rokoch 2019-2021

Text / Územie	Banskobystrický kraj	Bratislavský kraj	Košický kraj	Nitriansky kraj	Prešovský kraj	Trenčiansky kraj	Trnavský kraj	Žilinský kraj	Slovensko
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2019	22 189	10 193	29 183	10 040	33 067	9 665	7 465	13 715	135 517
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.3.2020	12 896	5 696	15 498	6 738	17 914	5 040	4 541	7 235	75 558
Zmena počtu nezamestn. k 31.3.2020 (v %)	-41,88	-42,12	-46,89	-32,89	-45,83	-47,85	-39,17	-47,25	-44,24
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.6.2020	16 941	8 571	19 628	10/850	23 025	8 284	7 631	11 094	106 024
Zmena počtu nezamestn. k 30.6.2020	31,37	50,47	26,65	61,03	28,53	64,37	68,05	53,34	40,32
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.9.2020	16 949	9 007	20 093	10 393	22 779	8 228	7 651	11 179	106 279
Zmena počtu nezamestn. k 30.9.2020 (v %)	0,05	5,09	2,37	-4,21	-1,07	-0,68	0,26	0,77	0,24
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2020	17 244	9 024	20 407	10 419	22 786	8 303	7 828	11 376	107 387
Zmena počtu nezamestn k 31.12.2020 (v %)	1,74	0,19	1,56	0,25	0,03	0,91	2,31	1,76	1,04
Zmena počtu nezamestn 2019/2020 (v %)	-22,29	-11,47	-30,07	3,77	-31,09	-14,09	4,86	-17,05	-20,76
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.3.2021	18 322	9 514	21 801	11 388	24 101	8 756	8 513	12 026	114 421

Zmena počtu nezamestn k 31.3.2021(v %)	6,25	5,43	6,83	9,3	5,77	5,46	8,75	5,71	6,55
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.6.2021	17 327	9 629	22 044	11 086	24 086	8 462	8 168	11 742	112 544
Zmena počtu nezamestn k 30.6.2021 (v %)	-5,43	1,21	1,11	-2,65	-0,06	-3,36	-4,05	-2,36	-1,64
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 30.9.2021	15 610	9 581	20 281	9 771	22 048	7 412	7 231	10 219	102 153
Zmena počtu nezamestn. k 30.9.2021 (v %)	-9,91	-0,5	-9,2	-11,86	-8,46	-12,41	-11,47	-12,97	-9,23
Disp. počet uchádzačov o zamestn. k 31.12.2021 (v %)	15 171	8 288	19 319	9 294	21 196	6 811	6 622	9 500	96 201
Zmena počtu nezamestn k 31.12.2021 (v %)	-2,81	-13,5	-4,74	-4,88	-3,86	-8,11	-8,42	-7,04	-5,83
Zmena počtu nezamestn 2020/2021 (v %)	-12,02	-8,16	-5,33	-10,8	-6,98	-17,97	-15,41	-16,49	-10,42

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 16 Zmena počtu nezamestnaných podľa miest v SR v rokoch 2019-2020

Územie	Bratislava I	Bratislava V	Galanta	Piešťany	Rimav. Sobota	Trebišov	Trnava	Veľký Krtíš	SR
Disp. počet uchádzačov o zam. k 31.12.2019	323	870	600	350	3 405	3 009	933	742	74 255
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	300	838	651	405	3 510	2 879	1 000	788	75 558
Zmena disp. počtu nezamestn. k 31.3.2020 (v %)	-7,12	-3,68	8,50	15,71	3,08	-4,32	7,18	6,20	1,75
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	408	1 339	1 144	740	4 199	3 366	1 692	1 114	106 024
Zmena disp. počtu nezamestn. k 30.6.2020 (v %)	36,00	59,79	75,73	82,72	19,63	16,92	69,20	41,37	40,32
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	471	1 475	1 191	650	4 168	3 460	1 680	1 189	106 279
Zmena disp. počtu nezamestn. k 30.9.2020 (v %)	15,44	10,16	4,11	-12,16	-0,74	2,79	-0,71	6,73	0,24
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	465	1 462	1 196	690	4 135	3 570	1 602	1 127	107 387
Zmena disp. počtu nezam. k 31.12.2020 (v %)	-1,27	-0,88	0,42	6,15	-0,79	3,18	-4,64	-5,21	1,04
Zmena disp. počtu nezamestn. 2019/2020 (v %)	43,96	68,05	99,33	97,14	21,44	18,64	71,70	51,89	44,62

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 17 Zmena počtu nezamestnaných podľa miest v SR v rokoch 2020-2021

Územie	Bratislava I	Bratislava V	Galanta	Piešťany	Rimav. Sobota	Trebišov	Trnava	Veľký Krtíš	SR
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	465	1462	1 196	690	4 135	3 570	1 602	1 127	107 387
Zmena disp. počtu nezam. k 31.12.2020 (v %)	-1,27	-0,88	0,42	6,15	-0,79	3,18	-4,64	-5,21	1,04
Zmena disp. počtu nezamestn. 2019/2020 (v %)	43,96	68,05	99,33	97,14	21,44	18,64	71,70	51,89	44,62
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	456	1 635	1 321	746	4 273	3 714	1 760	1 212	114 421
Zmena disp. počtu nezam. k 31.3.2021 (v %)	-1,94	11,83	10,45	8,12	3,34	4,03	9,86	7,54	6,55
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	487	1 656	1 321	661	4 117	3 780	1 647	1 175	112 544
Zmena disp. počtu nezamestn. k 30.6.2021 (v %)	6,80	1,28	0,00	-11,39	-3,65	1,78	-6,42	-3,05	-1,64
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	486	1 699	1 132	600	3 960	3 387	1 396	1 150	102 153
Zmena disp. počtu nezamestn. k 30.9.2021 (v %)	-0,21	2,60	-14,31	-9,23	-3,81	-10,40	-15,24	-2,13	-9,23
Disp. počet uchádzačov o zamestn.	401	1 430	1 059	543	3 866	3 194	1 205	1 038	96 201
Zmena disp. počtu nezam. k 31.12.2021 (v %)	-17,49	-15,83	-6,45	-9,5	-2,37	-5,70	-13,68	-9,74	-5,83
Zmena disp. počtu nezamestn. 2020/2021 (v %)	-13,76	-2,19	-11,45	-21,3	-6,51	-10,53	-24,78	-7,90	-10,42

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2022)

Príloha 18 Miera evidovanej nezamestnanosti žien v rokoch 2019–2021

Obdobie	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo - ženy	Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie - ženy	Miera evidovanej nezamestnanosti - ženy (v %)
k 31.12.2019	1 258 943	74 255	5,90
k 31.3.2020	1 260 772	75 558	5,99
k 30.6.2020	1 260 952	106 024	8,41
k 30.9.2020	1 256 723	106 279	8,46
k 31.12.2020	1 255 483	107 387	8,55
Δ2019/2020	-3 460	33 132	2,66
k 31.3.2021	1 255 466	114 421	9,11
k 30.6.2021	1 255 581	112 544	8,96
k 30.9.2021	1 235 299	102 153	8,27
k 31.12.2021	1 236 509	96 201	7,78
Δ2020/2021	-18 974	-11 186	-0,77

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2022)

Príloha 19 Vývoj pomeru voľných pracovných miest na počet uchádzačov o zamestnanie podľa krajov v rokoch 2019–2021

KZ AM	0-9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Počet voľných pr. miest 2019	13 454	173	1 172	765	890	1 768	90	2 470	4 280	1 846	0
Počet uchádz. na 1 voľné prac. miesto	5,53	13,86	4,34	8,22	8,54	7,24	13,11	3,25	1,87	12,43	
Počet voľných pr. miest 2020	8 841	172	859	604	494	934	51	1 405	3 085	1 237	0
Počet uchádz. na 1 voľné prac. miesto	11,93	19,31	7,95	14,03	22,53	22,02	28,47	8,27	3,77	24,56	
Počet voľných pr. miest 2021	71 022	553	4 023	2 589	3 315	6 025	524	14 634	31 759	7 596	4
Počet uchádz. na 1 voľné prac. miesto	1,26	4,99	1,6	2,83	2,96	2,73	2,44	0,63	0,32	3,4	13

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (2021)

Príloha 20 Vývoj minimálnej a priemernej nominálnej mzdy v SR v rokoch 2019–2021 (v Euro) a podiel

Typ mzdy/rok	2019	Δ 2018-2019	2020	Δ 2019-2020	2021
minimálna mzda	520	8,33	580	11,54	623
priemerná nominálna mzda	1092	7,8	1133	3,76	1 171
Podiel minimálnej a priemernej mzdy (v %)	48 %		0,51		0,53

Zdroj: Vlastné spracovanie, DATAcube (2021)

Príloha 21 HDP v Slovenskej republike za obdobie 2016–2021 (v mil. EURO)

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hospodárstvo úhrnom	mil. EURO	81 051,50	84 488,60	89 356,70	93 900,50	91 555,30	97 122,50
	index	101,60	104,20	105,80	105,10	97,50	106,50
Hrubá pridaná hodnota podľa odvetví	mil. EURO	73 022,00	75 737,10	80 068,10	84 021,10	82 049,50	86 572,00
	index	101,70	103,70	105,70	104,90	97,70	105,00
v tom: Poľnohospodárstvo lesníctvo a rybolov (A)	mil. EURO	2 181,50	2 018,80	2 124,60	2 332,70	1 998,50	1 722,50
	index	104,20	92,50	105,20	109,80	85,70	106,40
Priemysel spolu (B–E)	mil. EURO	18 125,40	18 197,20	19 778,20	20 632,50	18 515,90	21 589,30
	index	96,90	100,40	108,70	104,30	89,70	108,90
z toho: priemyselná výroba (C)	mil. EURO	15 027,90	15 175,00	16 917,20	17 027,50	15 167,20	18 670,30
	index	96,60	101,00	111,50	100,70	89,10	115,60
Stavebníctvo (F)	mil. EURO	5 602,10	6 202,50	6 350,40	6 014,30	5 675,30	5 098,80
	index	99,40	110,70	102,40	94,70	94,40	96,00

Veľkoobchod; maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby (G–I)	mil. EURO	13 647,00	14 262,00	14 649,80	15 800,40	17 248,20	16 667,10
	index	96,00	104,50	102,70	107,90	109,20	109,60
Informácie a komunikácia (J)	mil. EURO	3 544,90	3 674,30	3 705,20	4 159,10	3 884,20	4 577,70
	index	110,30	103,60	100,80	112,30	93,40	107,00
Finančné a poisťovacie činnosti (K)	mil. EURO	2 299,60	2 139,40	2 533,50	2 740,90	2 375,10	2 453,70
	index	94,00	93,00	118,40	108,20	86,70	103,30
Činnosti v oblasti nehnuteľností (L)	mil. EURO	7 157,70	7 685,70	8 254,10	8 775,60	8 587,80	9 899,90
	index	114,80	107,40	107,40	106,30	97,90	105,10
Odborné vedecké a technické činnosti; administratívne služby (M–N)	mil. EURO	7 202,70	7 673,10	8 088,10	7 838,70	7 664,30	8 062,80
	index	103,80	106,50	105,40	96,90	97,80	98,00

Verejná správa obrana povin. sociál. zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo sociálna pomoc (O–Q)	mil. EURO	10 581,20	11 191,00	11 811,80	13 045,90	13 675,60	14 390,70
	index	112,10	105,80	105,50	110,40	104,80	103,60
Umenie zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R–U)	mil. EURO	2 680,00	2 693,20	2 772,40	2 681,00	2 424,70	2 089,50
	index	93,70	100,50	102,90	96,70	90,40	95,60
Čisté dane z produktov	mil. EURO	8 029,50	8 751,60	9 288,60	9 879,40	9 505,80	10 550,50
	index	100,60	109,00	106,10	106,40	96,20	109,20

Zdroj: Vlastné spracovanie, Ministerstvo financií SR, Štatistický úrad SR (2022)

Príloha 22 Štátna pomoc poskytnutá podnikom v roku 2020

Veľkosť podniku		Celková štátna pomoc (v mil. euro)	Podiel (v %)
Pomoc pre malé a stredné podniky (z toho)	mikropodniky	5,10	28,52
	malé podniky	11,03	61,69
	stredné podniky	0,11	0,62
	Spolu Malé a stredné podniky	16,24	90,83
Pomoc pre veľké podniky		1,64	9,17

Zdroj: Vlastné spracovanie, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 23 Poskytnutá investičná pomoc v roku 2020 (v mil. euro a v %)

	Počet príjemcov		Spolu 1,62 (mil. eur)	podiel (v %)
Malé a stredné podniky	Mikropodniky	0	0	0
	Malé podniky	0	0	0
	Stredné podniky	0	0	0
Veľké podniky		6	1,62	100
Podľa NUTS III			Spolu 1,62 (mil. eur)	podiel (v %)
Bratislavský kraj	Bratislavský kraj	0	0	0
Západné Slovensko	Trnavský kraj	0	0	0
	Trenčiansky kraj	1	0,51	31,48
	Nitriansky kraj	0	0	0
Stredné Slovensko	Žilinský kraj	0	0	0
	Banskobystrický kraj	1	0,59	36,41
Východné Slovensko	Prešovský kraj	3	0,39	24,07
	Košický kraj	1	0,13	8,04

Zdroj: Vlastné spracovanie, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021)

Príloha 24 Porovnanie priemernej dávky v nezamestnanosti a mzdy v SR v rokoch 2019–2021 (v euro)

Typ mzdy/rok	2019	2020	2021
minimálna mzda	520	580	623
priemerná nominálna mzda	1092	1133	1171
priemerná dávka v nezamestnanosti	437	441	446
priemerná dávka v nezamestnanosti/minimálna mzda	84%	76%	72%
priemerná dávka v nezamestnanosti/ nominálna mzda	40%	39%	38%

Zdroj: Vlastné spracovanie, Sociálna poisťovňa SR (2022)

Situácia na trhu práce v Slovenskej republike pod vplyvom pandémie COVID-19

Matúš Beňo, PE52

Riešená problematika

úvod

Práca hodnotí situáciu na trhu práce v SR počas pandémie COVID-19 a porovnáva ju so situáciou počas hospodárskej krízy.

problém

Hospodárska kríza postihla všetky odvetvia hospodárstva. Nezamestnanosť v SR vzrástla, ale pandémia zasiahla iba niektoré odvetvia.

prístup

Práca používa metódu syntézy, analýzy a štatistiky. Skúma nezamestnanosť v jednotlivých krajoch a odvetviach národného hospodárstva SR v sledovanom období. Zameriava sa na opatrenia vlády v boji s nezamestnanosťou.

Postup riešenia

zdroj

Literárne zdroje slovenské, české i zahraničné zaoberajúce sa problematikou zamestnanosti a krízou. Štatistický úrad, Národná banka Slovenska, zákonník práce.

získavanie

Práca čerpá dáta z výsledkov zisťovania Štatického úradu SR, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Informácie čerpá z Uznesení vlády SR, z legislatívy SR a tiež z odbornej literatúry.

spracovanie

Práca použila metódu syntézy pri spracovaní informácií z odbornej literatúry. Analytickou a štatistickou metódou sa urobil rozbor nezamestnanosti v SR podľa krajov, profesií a pohlavia.

Výsledky práce

Z výsledkov práce vyplynulo, že...

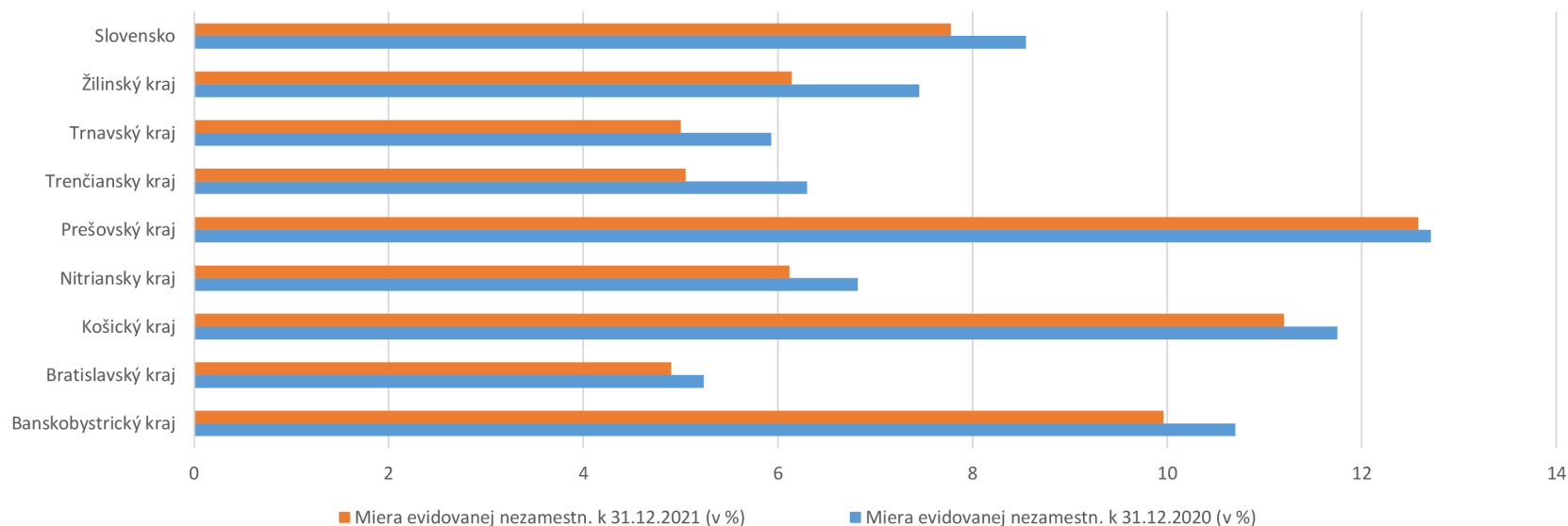
- V období pandémie COVID-19 sa vláda SR správne zamerala na aktívnu politiku trhu práce. Vytvorila programy na podporu a udržanie zamestnanosti, ktoré pozitívne pôsobili na trh práce a výkonnosť hospodárstva SR. Finančné prostriedky čerpala z vlastných zdrojov a zo zdrojov EÚ. Zamestnávateľia začali využívať nové možnosti zamestnávania, hlavne home office.
- Naopak, v období hospodárskej krízy vláda SR uplatňovala pasívnu politiku zamestnanosti. Pokles nezamestnanosti bol spôsobený rozsiahlymi legislatívnymi zmenami. Znížil sa záujem zamestnávateľov zamestnávať zamestnancov na trvalý pracovný pomer či rozličné druhy dohôd. Vzrástol počet nových SZČO.

Výsledky práce

- Je možné predpokladať, že rovnako ako po hospodárskej kríze sa trh po pandémii znovu vyčistí od slabých spoločností a neperspektívnych pozícií na trhu práce. Bude nasledovať obdobie expanzie.
- **Z dat je možné vyčítať fakty:**
- Za posledné obdobie sa potvrdila závislosť medzi ekonomickým rastom a vývojom nezamestnanosti. HDP v r. 2021 vzrástol na 25,6 mld euro, v medziročnom porovnaní s r. 2020 vzrástol o 3 p.b. Nezamestnanosť v SR sa pohybovala na úrovni 7,78%. V práci sa vypočítal medziročný pokles o 0,77 p.b. oproti r. 2020.
- Vývoj indikuje opatrenia aktívnej politiky trhu práce ako pozitívne na výkonnosť hospodárstva SR a pokles nezamestnanosti.
- Do budúca sa predpokladá zníženie nesúladu medzi štruktúrou voľných pracovných miest a štruktúrou nezamestnaných ako i ponuky práce a dopytu po nej v najslabších regiónoch.

Výsledky práce – grafické znázornění

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa krajov v rokoch 2020-2021

Zdroj: Vlastné spracovanie, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Doporučenia

Na základe výsledkov je možné doporučiť...

1. Nezamestnanosť v SR bude klesať, ak bude vláda naďalej presadzovať aktívnu politiku zamestnanosti.

2. Vláda SR by mala smerovať opatrenia na zníženie nezamestnanosti do konkrétnych krajov. Do krajov, v ktorých je nezamestnanosť dlhodobo vysoko nad evidovanou mierou nezamestnanosti v SR. Tým zmenší priepastné rozdiely v nezamestnanosti medzi jednotlivými krajmi.

3. Prerozdelenie investičnej pomoci by z ekonomického hľadiska nemalo na štátny rozpočet žiadny dopad. Výška investičnej pomoci by zostala rovnaká. Prerozdelenie by sa však efektívnejšie, nie celoplošne, ale iba medzi Banskobystrickým, Košickým a Prešovským krajom.

Záver

- **Práca priniesla analýzu miery evidovanej nezamestnanosti v SR podľa krajov, miest a profesií a porovnanie riešenia nezamestnanosti v období pandémie COVID-19 a hospodárskej krízy.**
- Novým riešením je efektívnejšie prerozdelenie investičnej pomoci v podpore zamestnanosti krajom v SR, v ktorých je dlhodobo vysoká miera nezamestnanosti. Zároveň aj podpora zamestnávania v odvetviach, o ktoré je nízky záujem.
- Problematika bola posunutá vďaka osobitnému skúmaniu jednotlivých častí nezamestnanosti v SR a novodobým poznatkom z odbornej literatúry na ich riešenie.

VŠEM VYSOKÁ
ŠKOLA
EKONOMIE
A MANAGEMENTU

**ĎAKUJEM ZA
POZORNOST**